

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
FINANŠU UN GRĀMATVEDĪBAS NODAĻA

SIA VALPRO FINANŠU ANALĪZE UN ATTĪSTĪBAS
PERSPEKTĪVAS

Ltd. Valpro financial analysis and development prospects

MAGISTRA DARBS

Grāmatvedības un audīta profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programma

Autors: Evita Zimba

Stud. apl.: ez17030

Darba vadītājs: Dr. ekon. asoc. profesore Inta Millere

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Uzņēmuma finansiālā stāvokļa novērtēšana palīdz vadītājiem veiksmīgāk pieņemt lēmumus, kas var ietekmēt turpmāko attīstību. Diemžēl daudzi uzņēmumi neveic finanšu analīzi, līdz ar to tas noved pie nepareizu lēmumu pieņemšanas.

Darba mērķis ir analizēt un novērtēt SIA VALPRO finanšu stāvokli un saimnieciskās darbības ietekmējošos faktoros un izstrādāt priekšlikumus SIA VALPRO tālākai attīstībai.

Darba analīzes rezultātā secināts, ka uzņēmuma finanšu rādītāji ir ļoti labi. Tas nozīmē, ka uzņēmumam ir līdzekļi, lai spētu ne tikai nomaksāt saistības, bet arī attīstīties; SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS finanšu rādītāji ir sliktāki. Mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītāji ir zemi, jo daudz uzņēmumu šajā nozarē strādā ar zaudējumiem vai pavisam nelielu peļņu.

Atslēgvārdi: finanšu analīze, bilance, peļņas vai zaudējumu aprēķins, kapitāla struktūra, rentabilitāte, likviditāte, aktīvu aprīte, maksātspēja.

ABSTRACT

Assessing the company's financial situation helps managers to make more successful decisions that can affect future development. Unfortunately, many companies don't make financial analysis, which leads to incorrect decisions.

The aim of the work is to analyse and assess the financial situation and factors which affect the economic activity of VALPRO, and develop proposals for further development of VALPRO Ltd.

As a result of the work analysis, it is concluded that the company's financial performance is very good. This means that the company has funds not only to pay down liabilities but also to develop; the financial indicators of KENNER Ltd. and ARA KALNOOLS Ltd. are worse. The characteristics of the mechanical and metalworking industry are low, as many companies in this sector work with losses or very small profit.

Keywords: financial analysis, balance sheet, profit or loss account, capital structure, profitability, liquidity, asset circulation, solvency.

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

EK – Eiropas Komisija

EP – Eiropas Parlaments

ES – Eiropas Savienība

EUR – euro

LR – Latvijas Republika

MASOC – Mašīnbūves un metālapstrādes Rūpniecības Asociācija

PVN – Pievienotās vērtības nodoklis

SGS – Starptautiskie grāmatvedības standarti

UIN – Uzņēmuma ienākuma nodoklis

SATURS

IEVADS	7
1. FINANŠU PĀRSKATA UN FINANŠU ANALĪZES TEORĒTISKIE ASPEKTI	10
1.1. Finanšu pārskats, tā sagatavošanas mērķis un lietotāji	10
1.2. Galveno finanšu pārskatu daļu raksturojums	14
1.3. Finanšu analīze, tās lietotāji un finanšu analīzē pielietojamās metodes	23
1.3.1. Finanšu analīzes būtība	23
1.3.2. Finanšu analīzes lietotāji	27
1.3.3. Finanšu analīzē pielietojamās metodes	28
2. SIA VALPRO RAKSTUROJUMS UN FINANŠU ANALĪZE	44
2.1. SIA VALPRO vispārējs raksturojums	44
2.2. SIA VALPRO finanšu analīze	47
3. VALPRO FINANŠU ANALĪZES SALĪDZINĀJUMS AR KONKURENTIEM UN MAŠĪNBŪVES UN METĀLAPSTRĀDES NOZARI	70
3.1. Mašīnbūves un metālapstrādes nozares raksturojums	70
3.2. SIA VALPRO konkurentu raksturojums	73
3.3. SIA VALPRO finanšu rādītāju salīdzinājums ar SIA KENNER, SIA ARA KALNOZOLS un mašīnbūves un metālapstrādes nozares finanšu rādītājiem.....	74
4. VALPRO SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN NĀKOTNES ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS	84
SECINĀJUMI	92
PRIEKŠLIKUMI	96
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS	97
PIELIKUMI	101
1. pielikums. Telefonintervija ar SIA VALPRO finanšu analītiķi G. Cīruli 2019. gada 4. janvārī .	102
2. pielikums. SIA VALPRO aktīvi no 2013. līdz 2018. gadam, EUR	103
3. pielikums. SIA VALPRO pasīvi no 2013. līdz 2018. gadam, EUR.....	104
4. pielikums. SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķins no 2013. līdz 2018. gadam, EUR	105
5. pielikums. SIA VALPRO aktīva posteņu horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %	106
6. pielikums. SIA VALPRO pasīva posteņu horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %	107
7. pielikums. SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķina horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %	108
8. pielikums. SIA VALPRO bilances aktīva posteņu procentuālais sadalījums no 2013. līdz 2018. gadam	109
9. pielikums. SIA VALPRO bilances pasīva posteņu procentuālais sadalījums no 2013. līdz 2018. gadam	110

10. pielikums. SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķina procentuālais sadalījums no 2013. līdz 2018. gadam	111
11. pielikums. SIA ARA KALNOZOLS aktīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR.....	112
12. pielikums. SIA ARA KALNOZOLS pasīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR	112
13. pielikums. SIA ARA KALNOZOLS peļņas vai zaudējumu aprēķins no 2013. līdz 2017. gadam, EUR.....	113
14. pielikums. SIA KENNER aktīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR.....	114
15. pielikums. SIA KENNER pasīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR	114
16. pielikums. SIA KENNER peļņas vai zaudējumu aprēķins no 2013. līdz 2017. gadam, EUR...	115
17. pielikums. Mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītāji no 2013. līdz 2017. gadam	116
18. pielikums. SIA VALPRO sadarbības valstis 2019. gadā, valstu nosaukumi	117
19. pielikums. SIA VALPRO sadarbības partneri 2019. gadā, sadarbības partneru nosaukumi	117
20. pielikums. SIA VALPRO naudas plūsma no 2013. līdz 2018. gadam, EUR.....	118
21. pielikums. Intervija ar SIA VALPRO finanšu analītiķi G. Cīruli 2019. gada 11. aprīlī	119

IEVADS

Jebkura komercuzņēmuma mērķis ir peļņas gūšana¹, un spēja būt finansiāli veiksmīgam savā nozarē. Uzņēmuma ilgtspējīgai un pakāpeniskai attīstībai nepieciešama uzņēmuma rīcībā esošās informācijas efektīva izmantošana. Lai šīs informācijas izmantošana būtu pareiza, grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt saprotamai, atbilstīgai, ticamai un salīdzināmai.

Pašu veidotie un iesniegtie finanšu gadu pārskati, kā arī to finanšu analīze ir aktuāli gan pašam uzņēmumam, gan arī finanšu pārskatu lietotājiem: kreditori vērtē, vai uzņēmums ir spējīgs atmaksāt uzņēmuma parādus, savukārt investori raugās uz likviditātes un rentabilitātes rādītājiem, tādējādi saprotot, vai ieguldījumi uzņēmuma attīstībā investoriem neradīs pārāk augstu risku.²

Vadītājiem uzņēmuma finansiālā stāvokļa novērtēšana palīdz veiksmīgāk pieņemt lēmumus, kas var ietekmēt turpmāko attīstību. Tāpat finanšu analīze palīdz vadībai labāk saskatīt uzņēmuma stiprās puses un iespējas, kas var pozitīvi ietekmēt uzņēmuma attīstību, kā arī laicīgāk pamanīt vājās puses un draudus, ar ko uzņēmums varētu saskarties un kas varētu negatīvi ietekmēt uzņēmuma darbību, tas ir, vadība var pieņemt efektīvākus lēmumus.

Tādi finanšu rādītāji kā, piemēram, likviditātes, rentabilitātes un arī citi finanšu analīzes rādītāji palīdz uzņēmumiem izstrādāt to stratēģiju, attīstības taktiku un vadības lēmumus. Rezultātā notiek pamatota vadības lēmumu kontrole, lai tos izpildītu, atklājas ražošanas efektivitātes paaugstinājuma rezerves, tiek novērtēti uzņēmuma, tā atsevišķo apakšvienību un darbinieku rezultāti. SIA VALPRO finanšu analīze un attīstības perspektīvu noskaidrošana ir svarīga un aktuāla, jo tas ir viens no lielākajiem mašīnbūves un metālapstrādes nozares uzņēmumiem. Labumu gūst ne tikai pats uzņēmums, saņemot peļņu, bet arī sabiedrība, jo uzņēmums līdzdarbojas jeb piedāvā atbalstu dažādām aktivitātēm kā, piemēram, sponsorē *Valsts Prezidenta balvu vieglatlētikā*, nodrošina mecenāta stipendijas nozares studentiem LU, atbalsta Latvijas izlasi čempionātos ugunsdzēsības un glābšanas sportā utt.³ Svarīgi saprast, vai šāds atbalsts sabiedrībai un stabils finanšu stāvoklis uzņēmumā sagaidāms arī nākotnē, un vai pastāv kādi ietekmējošie faktori, kas varētu radīt uzņēmumam grūtības.

Hipotēze: SIA VALPRO ir finansiāla rakstura problēmas, kas traucētu sabiedrības turpmāko attīstību.

¹ LR Komerclikums, pieņemts 13.04.2000.

² Avakmovic, J., Avakumovic, J. *Method of Financial Analysis and Impact on Quality of Decision Making*. Euro Economica, 2016, Vol. 35 Issue 2, pp. 23

³ Valpro. *Sociālās aktivitātes*. Pieejams: <http://valpro.lv/lv/par-mums/socialas-aktivitates.html> [skatīts 08.02.2019.]

Darba mērķis: analizēt un novērtēt SIA VALPRO finanšu stāvokli un saimnieciskās darbības ietekmējošos faktorus un izstrādāt priekšlikumus SIA VALPRO tālākai attīstībai.

Darba uzdevumi:

1. Izpētīt teorētisko literatūru par finanšu pārskatiem (bilance, peļņas vai zaudējumu aprēķins, naudas plūsmas pārskats, pašu kapitāla izmaiņas, finanšu pārskata pielikums), finanšu analīzes rādītājiem (kapitāla struktūras rādītāji, likviditātes rādītāji, rentabilitātes rādītāji, uzņēmējdarbības līdzekļu aprites rādītāji), bankrota prognozēšanas modeļiem, SVID analīzi;
2. Veikt SIA VALPRO finanšu analīzi, SVID un bankrota analīzi;
3. Izpētīt mašīnbūves un metālapstrādes nozares datus salīdzināšanas ietvaros;
4. Salīdzināt mašīnbūves un metālapstrādes nozares datus ar SIA VALPRO, SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS gada pārskatu datiem;
5. Izveidot interviju uzņēmuma finanšu speciālistam un noskaidrot SIA VALPRO saimnieciskās darbības ietekmējošos faktorus un nākotnes attīstības perspektīvas;
6. Izstrādāt priekšlikumus SIA VALPRO finanšu stabilitātes nodrošināšanai un tālākās darbības attīstībai.

Darbam ir gan teorētisks, gan praktisks raksturs. 1. nodaļā aplūkots finanšu pārskatu un finanšu analīzes un finanšu analīzē pielietojamo metožu teorētiskais raksturojums. Teorētiskās literatūras analīze nepieciešama, lai tiktu atklāti nepieciešamie zinātniskie fakti un atziņas teorētiskajā literatūrā, kas saistīti ar izvēlēto tematu, sniedzot pētījumam nepieciešamo teorētisko pamatojumu. 2. nodaļā tiek izvērtēts SIA VALPRO finanšu stāvoklis no 2013. līdz 2018. gadam. 3. nodaļā tiek analizēti mašīnbūves un metālapstrādes nozares pieejamie dati un salīdzināts SIA VALPRO finanšu stāvoklis ar diviem konkurentiem (SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS) un ar mašīnbūves un metālapstrādes nozari (NACE 28.29 *Citur neklasificētu universālu iekārtu ražošana*)⁴. Statistikas datu apstrāde nepieciešama, lai analizētu reālo situāciju mašīnbūves un metālapstrādes nozarē Latvijā un finanšu stāvokļa atšķirības starp SIA VALPRO un tā konkurentiem – SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS. 4. nodaļā tiek noskaidroti SIA VALPRO saimnieciskās darbības ietekmējošie faktori un nākotnes attīstības perspektīvas, kā arī veikta SVID analīze. Padziļinātai problēmu izpētei un izvērtēšanai tiks intervēts finanšu speciālists, lai noskaidrotu, viņaprāt, svarīgākos saimnieciskās darbības ietekmējošos faktorus un nākotnes attīstības perspektīvas.

Pētījuma metodes:

Monogrāfiskā metode – pirmajā nodaļā tiek apkopoti finanšu analīzes teorētiskie aspekti, izmantojot speciālo literatūru;

⁴ CSP. NACE: *Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, 2. redakcija*. Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/klasifikacijas/nace-2-red/kodi?search=28.29> [skatīts 18.03.2019.]

Statistiskā metode – tiek aprēķināti finanšu rādītāji un koeficienti, tie tiek analizēti un izdarīti secinājumi, balstoties uz šo informāciju;

Salīdzinošā metode – tiek salīdzināti SIA VALPRO finanšu rādītāji ar mašīnbūves un metālapstrādes nozares finanšu rādītājiem un konkurentiem (SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS);

Grafiskā metode – tiek veidoti pārskatāmi, viegli uztverami un salīdzināmi grafiki, kas atspoguļo finanšu rādītājus.

Kvalitatīvā metode – tiek veidota intervija finanšu speciālistam un noskaidroti SIA VALPRO saimnieciskās darbības ietekmējošie faktori un nākotnes attīstības perspektīvas;

Pētījuma periods:

Pētījuma periods ir no 2000. līdz 2018. gadam.

Mašīnbūves un metālapstrādes nozares analīze Latvijā no 2000. līdz 2018. gadam.

SIA VALPRO finanšu pārskatu analīze no 2013. gada līdz 2018. gadam.

SIA KENNER finanšu pārskatu analīze no 2013. līdz 2017. gadam.

SIA ARA KALNOZOLS finanšu pārskatu analīze no 2013. līdz 2017. gadam.

Izmantojot kvalitatīvo pētījuma metodi, telefonintervija ar SIA VALPRO finanšu analītiķi veikta 4. janvārī un strukturētā intervija – 2019. gada 11. aprīlī.

Pētījuma ierobežojumi: maģistra darba rakstīšanas laikā pētāmā uzņēmuma SIA VALPRO konkurentiem SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS 2018. gada pārskati nav pieejami LURSOFT datu bāzē, kā arī autorei nav pieejami šo uzņēmumu neauditētie gada pārskati. LURSOFT pašlaik nav pieejami arī dati par mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītājiem 2018. gadā. Jāņem vērā, ka SIA VALPRO finanšu pārskata periods sākas 1. oktobrī un beidzas nākamā gada 30. septembrī, savukārt SIA ARA KALNOZOLS un SIA KENNER finanšu pārskata gads sākas 1. janvārī un beidzas tā paša gada 31. decembrī. Tiks salīdzināti rādītāji, kas aprēķināti par atšķirīgiem periodiem, un tos varēs izmantot tikai aptuvenu secinājumu izstrādāšanai.

Finanšu analīze aptver ļoti dažādas analīžu metodes, taču darba autore izvēlējās uzņēmumu analizēt pēc horizontālās, vertikālās un arī pēc finanšu koeficientu analīzes.

Pētījuma bāze un avoti – CSP dati, LURSOFT dati, SIA VALPRO, SIA KENNER UN SIA ARA KALNOZOLS saimnieciskās darbības rādītāji, normatīvie dokumenti, interneta resursi, nozares rādītāji, Latvijas un ārvalstu autoru darbi.

1. FINANŠU PĀRSKATA UN FINANŠU ANALĪZES TEORĒTISKIE ASPEKTI

1.1. Finanšu pārskats, tā sagatavošanas mērķis un lietotāji

Digitālā biznesa rokasgrāmata skaidro, ka finanšu pārskats ir uzņēmuma finansiālā stāvokļa un veikto darījumu pārskats jeb, citiem vārdiem, strukturēts attēlojums. Finanšu pārskatu mērķis ir nodrošināt to lietotājus ar informāciju par uzņēmuma finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un naudas plūsmu, kas ir noderīga saimnieciska rakstura lēmumu pieņemšanā. Tāpat tie parāda, cik efektīvi uzņēmuma vadība pārvalda tai uzticētos resursus. Finanšu pārskati sniedz informāciju par uzņēmuma: aktīviem, saistībām, pašu kapitālu, ienākumiem un izdevumiem, tajā skaitā peļņu un zaudējumiem, naudas plūsmu.⁵

1. SGS finanšu pārskati tiek skaidroti šādi: “Finanšu pārskati ir uzņēmuma finansiālā stāvokļa un finanšu darbības rezultātu strukturēts attēlojums. Vispārēja rakstura finanšu pārskatu mērķis ir sniegt tādu informāciju par uzņēmuma finansiālo stāvokli, finanšu darbības rezultātiem un naudas plūsmām, kura ir noderīga plašam lietotāju lokam saimniecisku lēmumu pieņemšanā. Finanšu pārskati arī parāda vadībai uzticēto līdzekļu pārvaldīšanas rezultātus. Lai sasniegtu šo mērķi, finanšu pārskati sniedz informāciju par uzņēmuma aktīviem un saistībām, pašu kapitālu, ienākumiem un izdevumiem, ieskaitot guvumus un zaudējumus, citām izmaiņām pašu kapitālā, naudas plūsmām. Šī informācija palīdz finanšu pārskatu lietotājiem prognozēt uzņēmuma turpmākās naudas plūsmas un īpaši to laiku un noteiktību.”⁶

Savukārt I. Leibus, I. Pētersone, A. Jesemčika, A. Svarinska, R. Grigorjeva grāmatā *Finanšu grāmatvedība* finanšu pārskatu jēdzienu skaidro šādi: “Finanšu pārskats ir uzņēmuma sagatavots publiski pieejams dokuments, kurā tiek iekļauti finanšu rezultāti par pārskata periodu un atspoguļots finansiālais stāvoklis pārskata perioda beigās, norādot arī attiecīgus iepriekšējā pārskata gada datus.”⁷

Autore secina, ka plašs finanšu pārskata skaidrojums pieejams 1. SGS un arī I. Leibus, I. Pētersones, A. Jesemčikas, A. Svarinskas un R. Grigorjevas grāmatā *Finanšu grāmatvedība*.

⁵ Digitālā biznesa rokasgrāmata, Finanšu pārskati, pieejams: <http://rokasgramata.lv/vadiba/finansu-parskati/> [skatīts 28.01.2019]

⁶ Eiropas Komisija, CIRCABC, Starptautiskie grāmatvedības standarti, 1. starptautiskais grāmatvedības standarts, *Finanšu pārskatu sniegšana*, pieejams: https://circabc.europa.eu/d/d/workspace/SpacesStore/53cb8820-3fa4-4e70-b970-68ffb569691d/IFRS%20Consolidated%20annex_lv.pdf [skatīts 27.03.2019.]

⁷ Leibus, A., Pētersone, I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2016. 272. lpp.

Pārskatu sagatavošana ir grāmatvedības noslēdzošais posms. Pārskatos atspoguļo grāmatvedības uzkrāto informāciju, līdz ar to reģistrus nepieciešams kārtot tā, lai informāciju varētu viegli apkopot pārskatos atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pārskatu lietotāju vajadzībām. Grāmatvedības pārskati atspoguļo uzņēmuma saimniecisko darbību par noteiktu laika periodu: mēnesi, ceturksni vai gadu.⁸

Detalizēta finanšu pārskata sagatavošana minēta A. Leibus, I. Pētersones, A. Jesemčikas, A. Svarinskas un R. Grigorjevas *Finanšu grāmatvedība* grāmatā: “Finanšu pārskats ir jā sagatavo, ievērojot objektivitāti, un tam ir jāsniedz skaidrs un paties priekšstats, lai finanšu pārskata lietotāji varētu pieņemt atbilstošus lēmumus. Lai finanšu pārskats sniegtu skaidru un patiesu priekšstatu, tā sagatavošanā ir jāievēro šādi pamatprincipi: darbības turpināšana, konsekvence, uzkrāšana, ieņēmumu un izmaksu saskaņošana, izmaksu princips, piesardzība, būtiskums, savstarpējā neieskaitīšana, salīdzināmība.”⁹

Uzņēmumiem ir pienākums sagatavot gada pārskatu par katru pārskata gadu, kura struktūra, apjoms un saturs, kā arī sagatavošanas, pārbaudīšanas un iesniegšanas kārtība noteikta *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā*. Likums *Par grāmatvedību* savukārt nosaka, ka arī darbības apturēšana neatbrīvo uzņēmumus no gada pārskata sagatavošanas.¹⁰

J. Jaunzeme grāmatā *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli* raksta šādi: “Finanšu pārskata sagatavošanas mērķis ir nodrošināt esošos un potenciālos investorus, aizdevējus un citus kreditorus ar uzņēmumu raksturojošu finanšu informāciju, kas ir noderīga lēmumu pieņemšanā par uzņēmuma finansēšanu.”¹¹

O. Ivanovas grāmatā *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti* finanšu pārskatu mērķis tiek formulēts šādi: “Saskaņā ar principiem, finanšu pārskatu mērķis ir sniegt informāciju par uzņēmuma finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un izmaiņām finansiālajā stāvoklī. Pieņemot ekonomiskus lēmumus, šī informācija vajadzīga plašam lietotāju lokam. Pie finanšu pārskatu lietotājiem atbilstoši principiem pieskaitīti investori, darbinieki, aizdevumu devēji, piegādātāji un citi tirdzniecības kreditori, pircēji, valdības un to institūcijas, kā arī sabiedrība.”¹²

I. Apsītes grāmatā *Uzņēmuma gada pārskats* kā finanšu pārskata lietotāji tiek minēti “pašreizējie un potenciālie ieguldītāji, uzņēmuma darbinieki, darījumu partneri, valsts

⁸ Leibus, A., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2014. 135. lpp.

⁹ Leibus, A., Pētersone, I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2016. 272. lpp.

¹⁰ Turpat, 271. lpp.

¹¹ Jaunzeme, J. *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli*. Ventspils: Ventspils Augstskola, 2013. 10. lpp.

¹² Ivanova, O. *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti*. Rīga: Merkūrijs LAT, 2004. 58. – 59.lpp.

institūcijas un sabiedrība, kuri finanšu pārskatus lieto, lai apmierinātu vajadzības saņemt dažādu informāciju”.¹³

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā teikts, ka finanšu pārskati paredzēti:

- primāri – esošajiem un potenciālajiem investoriem, aizdevējiem un citiem kreditoriem,
- sekundāri – uzņēmuma, kas sagatavo finanšu pārskatus, vadībai, uzņēmējdarbību regulējošām un uzraudzības institūcijām, citām fiziskām un juridiskām personām.

Finanšu pārskata mērķi, autoresprāt, ļoti labi un plaši izskaidroti J. Jaunzemes grāmatā *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli*, jo grāmatas autore nosaukusi ļoti plašu finanšu pārskatu lietotāju loku, un visi šie lietotāji ir ļoti svarīgi, tāpēc finanšu pārskatos jāsniedz tāda informācija, kas būtu noderīga pilnīgi visiem finanšu pārskatu lietotājiem.

„Esošie un potenciālie investori, aizdevēji un citi kreditori ir primārie finanšu pārskata lietotāji. [...] Esošos un potenciālos investorus, aizdevējus, un citus kreditorus atzīst par primāriem finanšu pārskata lietotājiem, jo parasti šīm personām nav tiesību pēc saviem ieskatiem pieprasīt informāciju no uzņēmumu vadības, līdz ar to šie lietotāji paļaujas pamatā uz finanšu pārskatiem.

Investori un kreditori savukārt pieņem lēmumus par uzņēmuma finansēšanu. Finansēšanas lēmumi ietver lēmumus par kapitāla un parāda instrumentu pirkšanu, pārdošanu vai paturēšanu, aizdevumu piešķiršanu un cita veida kreditēšanu. Pieņemtie investoru lēmumi par operācijām ar kapitāla instrumentiem ir atkarīgi no paredzamā kapitāla instrumentu ienesīguma, piemēram, no attiecīgo instrumentu cenu pieauguma un dividendēm par šiem kapitāla instrumentiem. Kreditoru lēmumus savukārt ietekmē paredzamā kredītu pamatsummas atmaksas un maksājamo procentu summa. [...]

Esošiem un potenciāliem investoriem, aizdevējiem un citiem kreditoriem ir nepieciešama informācija, kas ļautu aplēst uzņēmuma, kas piesaista finansējumu, paredzamās naudas plūsmas. Lai novērtētu uzņēmuma spēju radīt naudas plūsmas, esošie un potenciālie investori, aizdevēji un citi kreditori izmanto informāciju par uzņēmuma resursiem, kā arī resursu izlietojuma efektivitāti. Uzņēmuma, kas sagatavo finanšu pārskatus, vadība, uzņēmējdarbību regulējošās un uzraudzības institūcijas, citas fiziskas un juridiskas personas ir sekundārie finanšu pārskata lietotāji.”¹⁴

L. Bednarskis, V. Paupa un J. Vaikulis gāmatā *Finansu pārskatu analīze* min trīs finanšu pārskata lietotāju pamatgrupas:

1. personas, kuras tieši nodarbojas ar biznesa jautājumiem uzņēmumā,

¹³ Apsīte, I. *Uzņēmuma gada pārskats*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2003. 15. lpp.

¹⁴ Jaunzeme, J. *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli*. Ventspils: Ventspils Augstskola, 2013. 10. lpp.

2. tiesiskas vai juridiskas personas, kuras atrodas ārpus uzņēmuma un kurām ir tieša finansiāla ieinteresētība uzņēmuma saimnieciskās darbības rezultātā,

3. fiziskas vai juridiskas personas, kurām ir netieša finansiāla ieinteresētība uzņēmumā.¹⁵

Lai saprastu, cik detalizēts finanšu pārskats jā sagatavo, jāzina, pie kādas kategorijas atbilst sabiedrība, attiecīgi, vai tā ir mikro, maza, vidēja vai liela sabiedrība.

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 2. nodaļas 5. panta 2. daļa skaidro, ko nozīmē mikrosabiedrība:

“Mikrosabiedrība ir tāda maza sabiedrība, kura bilances datumā nepārsniedz vismaz divas no trim šajā daļā minēto kritēriju robežvērtībām:

- 1) bilances kopsumma — 350 000 euro;
- 2) neto apgrozījums — 700 000 euro;
- 3) vidējais darbinieku skaits pārskata gadā — 10.”

Savukārt *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma* 2. nodaļas 5. panta 3. daļa skaidro, ko nozīmē maza sabiedrība:

“Maza sabiedrība ir tāda sabiedrība, kura bilances datumā nepārsniedz vismaz divas no trim šajā daļā minēto kritēriju robežvērtībām:

- 1) bilances kopsumma — 4 000 000 euro;
- 2) neto apgrozījums — 8 000 000 euro;
- 3) vidējais darbinieku skaits pārskata gadā — 50.”

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 2. nodaļas 5. panta 4. daļa skaidro, ko nozīmē vidēja sabiedrība:

“Vidēja sabiedrība ir tāda sabiedrība, kura nav maza sabiedrība un kura bilances datumā nepārsniedz vismaz divas no trim šajā daļā minēto kritēriju robežvērtībām:

- 1) bilances kopsumma — 20 000 000 euro;
- 2) neto apgrozījums — 40 000 000 euro;
- 3) vidējais darbinieku skaits pārskata gadā — 250.”

2. nodaļas 5. panta 5. daļa *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma* skaidro, ko nozīmē liela sabiedrība:

“Liela sabiedrība ir tāda sabiedrība, kura bilances datumā pārsniedz vismaz divas no trim šā panta ceturtajā daļā minēto kritēriju robežvērtībām.”

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā rakstīts: “Mazas sabiedrības finanšu pārskats sastāv vismaz no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina, finanšu pārskata pielikuma. Vidējas un lielas sabiedrības finanšu pārskats sastāv no bilances, peļņas vai zaudējumu

¹⁵ Bednarskis, L., Paupa, V., Vaikulis, J. *Finanšu pārskatu analīze*. Rīga, Latvijas Universitāte, 2005. 7.lpp.

aprēķina, naudas plūsmas pārskata, pašu kapitāla izmaiņu pārskata un finanšu pārskata pielikuma.”¹⁶ Gada pārskata sastāvdaļas vidējām un lielām sabiedrībām parādītas *1.1. attēlā*.

1.1. att. Gada pārskata sastāvdaļas vidējām un lielām sabiedrībām

*Autores veidots attēls. Avots: Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums*¹⁷

Mazām, vidējām un lielām sabiedrībām nepieciešams arī vadības ziņojums, taču mikrosabiedrībām vadības ziņojums nav nepieciešams.

Pamatojoties uz *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumu*, finanšu pārskata sastāvdaļas atkarīgas no sabiedrības lieluma – vai sabiedrība ir mikro, maza, vidēja vai liela.

1.2. Galveno finanšu pārskatu daļu raksturojums

Bilance

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 3. nodaļas 9. panta 3. daļa skaidro, ka “bilance ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā norāda sabiedrības līdzekļu un to avotu (aktīvu un pasīvu) atlikumu bilances datumā. Līdzekļus norāda bilances aktīvā, bet to avotus – bilances pasīvā. Bilances aktīva kopsummai jābūt vienādai ar bilances pasīva kopsummu”.¹⁸

CSP statistikā izmantotajos terminos atrodams šāds bilances skaidrojums: “Sistematizēts sabiedrības līdzekļu un līdzekļu finansēšanas avotu pārskats naudas izteiksmē noteiktā datumā. Aktīvs un pasīvs ir bilances divas savstarpēji līdzsvarotas daļas (aktīvs = pasīvs). Bilance ir gada pārskata sastāvdaļa.”¹⁹

T. Korsaka un V. Raņķevica grāmatā *Ievads grāmatvedībā* skaidro: “Bilance /balance sheet/ rāda visus aktīvus, kas pieder uzņēmumam un visas uzņēmuma saistības uz konkrētu datumu. To var salīdzināt ar uzņēmuma finansiālā stāvokļa momentuzņēmumu. Katrs aktīva un pasīva postenis ir novērtēts par atbilstošu naudas summu, un aktīvu summa vienmēr ir vienāda

¹⁶ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

¹⁷ Turpat.

¹⁸ Turpat.

¹⁹ CSP. *Statistikā izmantotie termini un to skaidrojumi*. Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/termini?tid&page=11> [skatīts 29.01.2019.]

ar pasīvu summu. Obligāti bilanci sastāda uz pārskata gada pirmo dienu (kas ir iepriekšējā pārskata gada beigu datums) un pārskata gada pēdējo dienu.”²⁰

A. Leibus, I. Pētersones, A. Jesemčikas, A. Svarinskas un R. Grigorjevas *Finanšu grāmatvedība* grāmatā bilance tiek skaidrota šādi: “Bilance ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā norāda līdzekļu un to avotu (aktīvu un pasīvu) atlikumu bilances datumā. Līdzekļus norāda bilances aktīvā, bet to avotus – bilances pasīvā. Bilances aktīva kopsummai jābūt vienādai ar bilances pasīva kopsummu.”²¹

J. Jaunzeme savā grāmatā *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli* savukārt skaidro šādi: “Pārskats par uzņēmuma finansiālo stāvokli gada beigās – bilance. [...] Bilance raksturo uzņēmuma finansiālo stāvokli uz bilances datumu. Bilancē uzrāda aktīvus un pasīvus – saistības un pašu kapitālu.”²²

“Viena no svarīgākajām gada pārskata sastāvdaļām ir uzņēmuma grāmatvedības bilance, kur uzņēmums apkopo informāciju naudas izteiksmē par uzņēmuma līdzekļiem un to avotiem pārskatā noteiktā laika momentā” – tā par bilanci raksta A. Dūdele, T. Korsaka grāmatā *Finansu vadības pamati*.²³

Autoresprāt, visveiksmīgāk bilances jēdzienu skaidro gan *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums*, gan A. Leibus, I. Pētersones A. Jesemčikas, A. Svarinskas un R. Grigorjevas grāmatā *Finanšu grāmatvedība* esošais definējums, kurš ir tieši tāds pats kā *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums* esošā definīcija. Šo definīciju papildina A. Dūdeles, T. Korsakas savā grāmatā *Finansu vadības pamati* esošais skaidrojums, kas atklāj papildus informāciju: uzņēmums apkopo šo informāciju noteiktā laika momentā – parasti pārskata gada 31. decembrī vai nākamā gada 1. janvārī (ir arī izņēmumi, kad finanšu gads nesākas 1. janvārī, bet gan citā mēnesī, piemēram, oktobrī).

Bilance ir jāsagatavo ikvienam uzņēmumam, kas kārtu grāmatvedību divkāršā ieraksta sistēmā. Tajā parāda visus uzņēmuma aktīvus un pasīvus gada sākumā un gada beigās tā, lai informāciju varētu salīdzināt un spriest par uzņēmuma līdzekļu un to finansēšanas avotu izmaiņām gada laikā.²⁴

“Bilanci var sagatavot gan horizontālā, gan vertikālā formā. Latvijā tiek lietota horizontālās formas bilance: bilances kreisajā pusē parāda aktīvus, ilgtermiņa ieguldījumus

²⁰ Korsaka, T., Raņķevica, V. *Ievads grāmatvedībā*. Rīga, LV komercbanku asociācija KMC, 2006. 11. lpp.

²¹ Leibus, A., Pētersone, I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2016. 271. lpp.

²² Jaunzeme, J. *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli*. Ventspils Augstskola, 2013. 24. lpp.

²³ Dūdele, A., Korsaka, T. *Finansu vadības pamati*. Rīga: Rasa ABC, 2001. 8.lpp

²⁴ Leibus, A., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2014. 136. lpp.

raksta virs apgrozāmajiem līdzekļiem. Kreisajā pusē parāda pasīvus: vispirms kapitālu, pēc tam ilgtermiņa saistības un, visbeidzot, īstermiņa saistības.”²⁵

Peļņas vai zaudējumu aprēķins

Katra finanšu pārskata periodā (uzņēmums pats nosaka finanšu pārskata gada sākumu un beigas, piemēram, tas var būt 31. decembris vai tikpat labi jebkurš cits mēnesis; finanšu pārskata gadam jāietver 12 mēneši) uzņēmums gūst vai nu peļņu, kas ir uzņēmējdarbības veiksmīgs rezultāts, vai cieš zaudējumus, kas ir neveiksmīgs uzņēmējdarbības rezultāts.

Lai izprastu, kas ir peļņas vai zaudējumu aprēķins, jāaplūko peļņas vai zaudējumu aprēķina definīcija, kā arī citi ar peļņas vai zaudējumu aprēķinu saistīti termini – ieņēmumi, izdevumi, izmaksas.

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 3. nodaļas 9. panta 4. daļa skaidro, ka “peļņas vai zaudējumu aprēķins ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā norāda sabiedrības ieņēmumus un izmaksas, kā arī pārskata gadā iegūto peļņu vai radušos zaudējumus”.²⁶

T. Korsaka un V. Raņkevica grāmatā *Ievads grāmatvedībā* skaidro: “Peļņas vai zaudējumu aprēķins /Profit and loss account/ ir finanšu pārskats, kurā detalizēti parādīts, kā radusies peļņa (vai zaudējumi) noteiktā periodā. Uzņēmuma īpašnieki un vadība, protams, grib zināt, cik liela peļņa vai zaudējumi radušies, bet atsevišķs peļņas skaitlis sniedz ļoti ierobežotu informāciju. Lai nodrošinātu efektīvu finanšu kontroli, vadībai ir nepieciešams zināt, kādi ienākumi gūti, kādas izmaksas bija jāsedz, un vai realizācija un izmaksu kontrole ir bijušas apmierinošas.”²⁷

A. Leibus, I. Pētersones, A. Jesemčikas, A. Svarinskas un R. Grigorjevas *Finanšu grāmatvedība* grāmatā peļņas vai zaudējumu aprēķins tiek skaidrots šādi: “Peļņas vai zaudējumu aprēķins ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā norāda ieņēmumus un izmaksas, kā arī pārskata periodā iegūto peļņu vai radušos zaudējumus.”²⁸

“Peļņas vai zaudējumu aprēķins parāda uzņēmuma pārskata perioda ieņēmumus un izmaksas atbilstoši uzkrāšanas principam, tādējādi paskaidrojot, kā veidojusies uzņēmuma peļņa vai zaudējumi”, tā peļņas vai zaudējumu aprēķinu skaidro A. Leibus, A. Jesemčika, A. Svarinska un R. Grigorjeva grāmatā *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*.²⁹

²⁵ Dūdele, A., Korsaka, T. *Finansu vadības pamati*. Rīga: Rasa ABC, 2001. 28. lpp.

²⁶ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

²⁷ Korsaka, T., Raņkevica, V. *Ievads grāmatvedībā*. Rīga, LV komercbanku asociācija KMC, 2006. 35. lpp.

²⁸ Leibus, A., Pētersone, I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2016. 278. lpp.

²⁹ Leibus, A., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2014. 137. lpp.

T. Korsaka un V. Raņkevica izskaidro, ka peļņas vai zaudējumu aprēķins ir detalizēts finanšu pārskats par noteiktu laika periodu, turklāt pamato, ka atsevišķs peļņas skaitlis sniedz ļoti ierobežotu informāciju, jo jāzina ne tikai, kādi ienākumi gūti, bet arī kādas izmaksas ir bijušas un cik efektīvi uzņēmums strādā konkrētajos apstākļos. Šo definīciju papildina A. Leibus, A. Jesemčikas, A. Svarinskas un R. Grigorjevas grāmatā *Grāmatvedības pamati uzņēmumos* esošais definējums, jo tiek skaidrots, ka pārskata perioda ieņēmumus un izmaksas uzrāda atbilstoši uzkrāšanas principam.

“Ieņēmumi un izmaksas ir peļņas vai zaudējumu aprēķina elementi. Pārskata perioda beigās ieņēmumus un izmaksas salīdzina un nosaka uzņēmuma finansiālās darbības rezultātu. Ja ieņēmumi pārsniedz izdevumus, tad ir peļņa, bet, ja otrādi, tad ir zaudējumi.”³⁰

Ieņēmumus veido neto apgrozījums, kas savukārt veidojas no produkcijas vai preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas, no kuriem atskaitīta tirdzniecības atlaide un citas piešķirtās atlaides, kā arī PVN un citi nodokļi, kas tieši saistīti ar apgrozījumu.³¹

“Uzņēmuma izdevumi ir viss uzņēmuma līdzekļu izlietojums pārskata periodā. Pie pārskata perioda izdevumiem ir pieskaitāms izejvielu, materiālu, gatavās produkcijas, preču vai citu krājumu palielinājums noliktavā perioda beigās, to nākamo periodu izdevumu palielinājums, kurus nedrīkst iekļaut pārskata perioda izmaksās perioda beigās, arī ar pamatdarbību nesaistīti izdevumi (atpūtas, kultūras pasākumi u.c.)

Uzņēmuma izmaksas ir to līdzekļu izlietojums, kas ir saistīts ar produkcijas ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu.”³²

Tāpat svarīgs peļņas vai zaudējumu aprēķina veidošanā ir uzkrāšanas un saskaņošanas princips, kurš nosaka, ka darījumu un citu notikumu rezultātus atzīst tad, kad tie notiek, un nevis tad, kad tiek saņemta vai samaksāta nauda vai tās ekvivalenti. Finanšu pārskati, kas sagatavoti saskaņā ar šo principu, lietotājus informē ne tikai par darījumiem pagātnē, saistītiem ar naudas saņemšanu un maksāšanu, bet arī par pienākumiem maksāt naudu nākotnē un resursiem, kas ļautu naudu saņemt nākotnē. Lietojot šo principu, peļņas vai zaudējumu aprēķinā jāietver ar pārskata gadu saistītie ieņēmumi un izmaksas neatkarīgi no maksājuma datuma un izmaksas jāsaņemo ar ieņēmumiem attiecīgajos pārskata periodos.³³

³⁰ Leibus, A., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2014. 143. lpp.

³¹ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

³² Dūdele, A., Korsaka, T. *Finansu vadības pamati*. Banku augstskola. Rīga, 2001. 13. lpp.

³³ Ludboržs, A. *Finanšu grāmatvedība tirdzniecībā*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2003. 220 – 222. lpp.

Pēc LR *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma* peļņas vai zaudējumu aprēķins var tikt sastādīts divos veidos: shēma, kas klasificēta pēc izdevumu veidiem vai shēma, kas klasificēta pēc izdevumu funkcijas.³⁴

Konkrētais aprēķina (jebkurš no abiem – vai nu pēc izdevumu veidiem vai pēc izdevumu funkcijas) veids ir jāizmanto vismaz 2 gadus no vietas.

Peļņas vai zaudējumu aprēķins sniedz informāciju par ienākumiem, no kuriem atņemti attiecīgā perioda izdevumi, taču tas neparāda, vai uzņēmumam ir pietiekoši daudz naudas līdzekļu, lai tas būtu maksāspējīgs, jo peļņas vai zaudējumu aprēķins bez padziļinātas analīzes nedod priekšstatu, vai, piemēram, uzņēmums spēj dzēst savas saistības. Peļņas vai zaudējumu aprēķinā tiek atzīti arī tādi izdevumi, kas nav saistīti ar naudas maksājumiem, kā pamatlīdzekļu nolietojums, nemateriālo aktīvu amortizācija, aplēstie izdevumi (uzkrājumi). Turklāt tādi maksājumi, kas saistīti ar ilgtermiņa aktīvu iegādi, aizņēmumiem un aizdevumiem, peļņas vai zaudējumu aprēķinā nemaz neparādās. Tātad ir iespējams, ka uzņēmumam peļņas vai zaudējumu aprēķinā ir uzrādīti neto zaudējumi, taču nav likviditātes problēmu, un pretēji – uzņēmumam pārskata periodā ir neto peļņa, taču nav naudas. Lai saprastu, kāda ir uzņēmuma reālā finanšu situācija, ļoti svarīgi aplūkot naudas plūsmas pārskatu un to analizēt.

Naudas plūsmas pārskats

Lai varētu attīstīties un augt, uzņēmumam nepietiek ar rentabilitāti vien. Uzņēmumam ir jānorēķinās par precēm, pakalpojumiem un pamatlīdzekļu iegādi, jāmaksā algas un jāsedz pārējie izdevumi (kā, piemēram, īre un nodokļi). Ja uzņēmums nenomaksā rēķinus laikā, tad, pirmkārt, var tikt ierosināts maksātnespējas process un, otrkārt, zaudēta reputācija. Tādēļ ir svarīgi ne tikai strādāt ar peļņu, bet arī nodrošināt pietiekamus naudas līdzekļus, lai varētu segt visus nepieciešamos maksājumus.

“Lai iegūtu pareizu priekšstatu par uzņēmuma darbību, ne vienmēr pietiek tikai ar peļņas apmēra novērtēšanu. Finanšu pārskatos uzrādītā peļņa var pat sniegt maldinošu priekšstatu par uzņēmuma stāvokli.”³⁵

“Naudas plūsmas pārskats kā viena no finanšu pārskata sastāvdaļām informē pārskata lietotājus par to, cik naudas uzņēmums ir saņēmis, cik un kā izlietojis pārskata periodā. Naudas plūsmas pārskats ir balstīts uz uzņēmuma naudas līdzekļu apriti. Šie pārskati ir pamats ekonomiskajiem lēmumiem, tie atspoguļo uzņēmuma spēju ģenerēt naudu un tās ekvivalentus, ļauj noteikt naudas un tās ekvivalentu ģenerēšanas avotus, kā arī tās saņemšanas laiku un

³⁴ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

³⁵ Korsaka, T., Raņķevica, V. *Ievads grāmatvedībā*. Rīga, LV komercbanku asociācija KMC, 2006. 234. lpp.

iespējamību” – tā naudas plūsmas pārskatu skaidro A. Dūdele un T. Korsaka grāmatā *Finansu vadības pamati*.³⁶

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā naudas plūsmas pārskats tiek definēts kā “finanšu pārskatu sastāvdaļa, kuras posteņos atsevišķi norāda naudas plūsmas, kas radušās no sabiedrības pamatdarbības, ieguldīšanas darbības un no finansēšanas darbības, kā arī naudas un tās ekvivalentu pieaugumu vai samazinājumu un atlikumus”.³⁷

S. Saksonova grāmatā *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā* par naudas plūsmu izsakās šādi: “Naudas plūsmas pārskats ir finanšu pārskata kopuma neatņemama sastāvdaļa, kas atspoguļo naudas un tās ekvivalentu plūsmu pārskata periodā, klasificējot to kā naudas plūsmu no pamatdarbības, ieguldījumu darbības un finanšu darbības.”³⁸

“Naudas plūsmas pārskats ir finanšu pārskatu sastāvdaļa, kuras posteņos atsevišķi norāda naudas plūsmas, kas radušās no pamatdarbības, ieguldīšanas darbības un finansēšanas darbības, kā arī naudas un tās ekvivalentu pieaugumu vai samazinājumu un atlikumus.”³⁹

Autoresprāt, ļoti precīzi un par naudas plūsmas pārskata definīcijas skaidrojumu izsakās A. Dūdele un T. Korsaka grāmatā *Finansu vadības pamati*, jo ir pateikti svarīgākie naudas plūsmas sagatavošanas aspekti: informē lietotājus, cik uzņēmums ir izlietojis un saņēmis naudu, kā arī tie atspoguļo uzņēmuma spēju ģenerēt naudu un tās ekvivalentus.

Naudas plūsmas pārskata sagatavošanā var izmantot divas pārskata shēmas:

- ✓ Ar tiešo metodi sagatavota naudas plūsma (lietojot tiešo metodi, informāciju par izmaksātajām un saņemtajām naudas summām pamatdarbības naudas plūsmai var iegūt divējādi: 1) no grāmatvedības reģistriem, 2) koriģējot pārdošanas ieņēmumus un ar tiem saistītās izmaksas un citus peļņas vai zaudējuma aprēķina posteņus. Ieguldīšanas un finansēšanas darbības naudas plūsmu neatkarīgi no izmantotās shēmas vienmēr nosaka ar tiešo metodi.
- ✓ Ar netiešo metodi sagatavota naudas plūsma parāda finanšu pārskata lietotājiem, kā pārskata perioda peļņa pirms UIN, kas aprēķināta ar uzkrāšanas principu, tiek koriģēta par darījumiem un atlikumiem, kas nav naudas plūsma, lai noteiktu bruto naudas plūsmu no pamatdarbības. Pārējie naudas plūsmas pārskata posteņi tiek aprēķināti, analizējot naudas darījumu operācijas pēc tiešās metodes.⁴⁰

³⁶ Dūdele, A., Korsaka, T. *Finansu vadības pamati*. Banku augstskola. Rīga, 2001. 15. lpp.

³⁷ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

³⁸ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 175. lpp.

³⁹ Grigorjeva, R., Pētersone, I., Jesemčika A., Leibus I., Svarinska A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2016. 286. lpp.

⁴⁰ Turpat, 286. – 287.lpp.

Ar abām metodēm iegūst vienādus rezultātus, tomēr tiešās metodes gaitā iegūto informāciju uzņēmuma vadība var izmantot arī kontrolei un plānošanai.⁴¹

Autoresprāt, naudas plūsmas pārskata sagatavošana pēc tiešās metodes ir vienkāršāka, salīdzinot ar netiešo metodi, kā arī, pamatojoties uz R. Grigorjevas, A. Jesemčikas, I. Leibus un A. Svarinskas grāmatā *Finanšu grāmatvedība* minēto informāciju – pēc tiešās metodes iegūto informāciju vadība var izmantot gan kontrolei, gan plānošanai.

Pašu kapitāla izmaiņu pārskats

Katra uzņēmuma komercdarbības nodrošināšanai ir nepieciešami saimnieciskie resursi jeb līdzekļi. Uzņēmuma līdzekļu finansēšana tiek veikta no dažādiem avotiem, kuri kopumā veido uzņēmuma kapitālu. Finansēšanas avotus iedala finansēšanā ar pašu kapitālu un finansēšanā ar aizņemto kapitālu.

“Pašu kapitāls ir uzņēmuma līdzekļu finansēšanas avots, kurš veidojas no īpašnieku un ieguldītāju privātā ieguldījuma un komercdarbības rezultātā iegūtās peļņas. Uzņēmuma pašu kapitāls ir starpība starp līdzekļu kopsummu un saistību jeb kreditoru parādu kopsummu” – tā pašu kapitāla definīciju skaidro R. Grigorjeva, A. Jesemčika, I. Leibus un A. Svarinska grāmatā *Finanšu grāmatvedība*.⁴²

M. Grandāne, E. Martemjanova, I. Mārāne, V. Mežaraupe, A. Soopa grāmatā *Finanšu grāmatvedība* raksta: “Pašu kapitāla izmaiņu pārskats ir finanšu pārskatu kopuma sastāvdaļa, kurā sniedz datus par uzņēmuma pašu kapitāla un tā sastāvdaļu apjoma izmaiņām noteiktu saimniecisko darījumu ietekmē pārskata periodā, kā arī par šā perioda neto ienākumu vai zaudējumu kopsummu, tajā ietverot pašu kapitālā ieskaitītās vai no tām norakstītās summas.”⁴³

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā pašu kapitāla izmaiņu pārskats tiek skaidrots kā “finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā sniedz datus par sabiedrības pašu kapitāla un tā sastāvdaļu apjoma izmaiņām noteiktu saimniecisko darījumu ietekmē pārskata gadā, kā arī par šā perioda peļņas vai zaudējumu kopsummu, tajā ietverot arī tieši pašu kapitālā ieskaitītās vai no tā norakstītās summas”.⁴⁴

“Pašu kapitāla izmaiņu pārskats ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā sniedz datus par pašu kapitāla un tā sastāvdaļu apjoma izmaiņām noteiktu saimniecisko darījumu ietekmē pārskata

⁴¹ Grigorjeva, R., Jesemčika, A., Leibus I., Svarinska, A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga, SIA Izglītības solī, 2004. 137. lpp.

⁴² Turpat, 137. – 138. lpp.

⁴³ Grandāne, M., Martemjanova, E., Mārāne, I., Mežaraupe, V., Soopa, A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Izdevniecība RaKa, 2004. 113. lpp.

⁴⁴ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

gadā, kā arī par šā perioda peļņas vai zaudējumu kopsummu, tajā ietverot tieši pašu kapitālā ieskaitītās vai no tā norakstītās summas.”⁴⁵

“Pašu kapitāla izmaiņu pārskats parāda uzņēmuma pašu kapitāla struktūru un tā sastāvdaļu izmaiņas noteiktu saimniecisko darījumu ietekmē pārskata periodā.”⁴⁶

Būtībā visi pašu kapitāla izmaiņu pārskata skaidrojumi ir līdzīgi, taču noteikti nepieciešams sekot aktuālākajiem skaidrojumiem, kas šajā gadījumā ir *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums*.

Pašu kapitāla izmaiņu pārskats atklāj lietotājiem pašu kapitāla posteņu izmaiņu būtību un apjomu. Piemēram, var redzēt, no kādiem resursiem sabiedrībai tiek palielināts pamatkapitāls, t.i., vai no iepriekšējo gadu nesadalītās peļņas vai no rezervēm, vai arī dalībnieki ir veikuši papildu ieguldījumus. Tāpat pašu kapitāla izmaiņu pārskatā var redzēt iepriekšējo pārskata periodu kļūdu labojumu vai grāmatvedības politikas izmaiņu ietekmi uz nesadalīto peļņu, ko norāda atsevišķā rindā.⁴⁷

Pašu kapitāla izmaiņu pārskatu veido katrs *Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma* izpratnē vidējais un lielais uzņēmums, kā arī uzņēmumi, kas gatavo konsolidēto gada pārskatu, lai pārskatāmi un saprotami parādītu uzņēmumā esošo pašu kapitāla palielinājumu un samazinājumu attiecīgo saimniecisko darījumu rezultātā.

Finanšu pārskata pielikums

Reizēm tiek uzskatīts, ka pielikums ir mazāk svarīgs, nekā pārējās gada pārskata sastāvdaļas, tomēr tieši pielikumā atklātā informācija ir izšķiroša, lai pārskats informācijas lietotājiem sniegtu skaidru un patiesu priekšstatu par uzņēmumu.

Pielikumos bieži vien netiek sniegta pietiekama informācija par lietoto grāmatvedības politiku attiecībā uz nozīmīgiem darījumiem un notikumiem, kā arī vāji tiek sniegta informācija par metodēm, kuras lietotas dažādu posteņu novērtēšanai gada pārskatā, par ilgtermiņa ieguldījumiem, vērtības samazināšanās, vērtību norakstīšanas aprēķina metodēm.⁴⁸

Finanšu pārskata pielikumā skaidro bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina, pašu kapitāla kustības un naudas plūsmas pārskatu posteņu informāciju ar mērķi sniegt pilnīgāku informāciju finanšu pārskatu lietotājiem par uzņēmuma finansiālo stāvokli, peļņu vai zaudējumiem un naudas plūsmu.

⁴⁵ Grigorjeva, R., Pētersone, I., Jesemčika A., Leibus I., Svarinska A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2016. 285. lpp.

⁴⁶ Leibus, A., I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2014. 137. lpp.

⁴⁷ Grigorjeva, R., Pētersone, I., Jesemčika A., Leibus I., Svarinska A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2016. 286. lpp.

⁴⁸ Ludboržs A. *Finanšu grāmatvedība tirdzniecībā*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2003. 232. – 233. lpp.

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums skaidro: “Pielikums ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā sabiedrība sniedz skaidrojumus, salīdzinājumus, detalizācijas un pamatojumus saistībā ar citās finanšu pārskata sastāvdaļās norādīto informāciju, kā arī papildu informāciju, kas nepieciešama patiesa un skaidra priekšstata sniegšanai.”⁴⁹

Pielikumam ir būtiska nozīme finanšu pārskatā – tas sniedz pilnīgāku informāciju finanšu pārskatu lietotājiem, un arī informē par būtiskiem notikumiem, kas ir atklājušies laika posmā no finanšu gada beigām līdz finanšu pārskata sagatavošanas pabeigšanai.

Finanšu pārskata pielikumā tiek iekļauts:

- skaidrojumi finanšu pārskatos norādītajiem posteņiem;
- gada pārskata sagatavošanas principi un finanšu pārskata posteņu atzīšanas un novērtēšanas grāmatvedības politikas apraksts;
- citi skaidrojumi.

Finanšu pārskata pielikumā ir jāiekļauj īss finanšu pārskata posteņu atzīšanas un novērtēšanas grāmatvedības politikas apraksts. Grāmatvedības politikas aprakstu sniedz par būtiskajiem finanšu pārskata posteņiem, piemēram, ilgtermiņa ieguldījumu atzīšanu un novērtēšanu un uzskaites metodēm, ieņēmumu atzīšanu. Ja ir veiktas izmaiņas grāmatvedības politikā, jānorāda izmaiņu būtība un to ietekme uz finanšu pārskata posteņiem.

Finanšu pārskata pielikumā norādīto posteņu skaidrojumā iekļauj informāciju par vadībai izsniegto avansu, aizdevumu vai galvojumu saistību summām; par ieņēmumu vai izmaksu posteņiem, kas radušies tādu notikumu vai darījumu rezultātā, kuri nepārprotami atšķiras no uzņēmuma parastajām darbībām un kuru bieža vai periodiska atkārtošana nav gaidāma, to summām un veidu; par katru ilgtermiņa kreditoru posteni norāda summas, kuru samaksas termiņš ir ilgāks par pieciem gadiem pēc bilances datuma, kā arī kreditoru parādu kopsummu, kas ir segta ar nodrošinājumu, norādot nodrošinājuma veidu un formu; par katru ilgtermiņa ieguldījumu posteni norāda izmaiņas sākotnējā vērtībā un uzkrātajā nolietojumā; bilancē neiekļauto saistību, piemēram, sniegto garantiju kopsummu; vidējo darbinieku skaitu pārskata gadā; informāciju par būtiskiem notikumiem pēc bilances datuma, kuri nav iekļauti bilancē vai peļņas vai zaudējumu aprēķinā.⁵⁰

R. Grigorjeva, I. Pētersone, I. Jesemčika, I. Leibus, A. Svarinskas grāmatā *Finanšu grāmatvedība* ļoti labi paskaidrots, ko vajag iekļaut finanšu pārskata pielikumā. Vēl precīzāk tas ir Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā, kur konkrēti uzrakstīts, kuras kategorijas sabiedrībai kāda informācija ir jāiekļauj finanšu pārskata pielikumā.

⁴⁹ LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.

⁵⁰ Grigorjeva, R., Pētersone I., Jesemčika, A., Leibus, I., Svarinska, A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2016. 292-293. lpp.

1.3. Finanšu analīze, tās lietotāji un finanšu analīzē pielietojamās metodes

1.3.1. Finanšu analīzes būtība

Franks J. Fabozzi, Pamela P. Petersone grāmatā *Finanšu vadība un analīze, 2. izdevums* finanšu analīzi raksturo šādi: “Finanšu analīze – finanšu pārvaldības instruments. Tā sastāv no finanšu stāvokļa novērtēšanas, uzņēmuma darbības, nozares vai pat ekonomikas rādītājiem, un nākotnes stāvokļa un darbības rezultātu prognozēšanas. Citiem vārdiem, tas ir līdzeklis riska un paredzamās peļņas pārbaudei.”⁵¹

Savukārt trešajā izdevumā *Finanšu pārskatu analīze* Franks J. Fabozzi kopā ar Dreiku P.P. finanšu analīzi definē šādi: “Finanšu analīze ir finansiālo datu atlase, izvērtēšana un interpretēšana, kopā ar citu atbilstošo informāciju, lai novērtētu ar investīcijām saistītos riskus un atdevi. Finanšu analīze var tikt izmantota arī, lai novērtētu uzņēmuma darbības efektivitāti, kredītpolitikas efektivitāti un uzņēmuma kredītuzticamību.”⁵²

V. Kovaļevs savā grāmatā *Finanšu analīze: metodes un procedūras* finanšu analīzi definē šādi: “Finanšu analīze ir mērķtiecīga analītiķa darbība, kas ietver sevī rādītāju, faktoru un algoritmu identifikāciju un ļauj sniegt noteikti formulētu raksturojumu, faktoru skaidrojumu un/vai pamatot saimnieciskās darbības faktus, kas jau ir notikuši pagātnē vai ir sagaidāmi, vai ir plānots tos īstenot nākotnē, un sistematizēt iespējamus darbības variantus.”⁵³

Biznesa terminu skaidrojošā vārdnīcā finanšu analīze tiek definēta sekojoši: “Finanšu analīze ir uzņēmuma darbības finansiālā stāvokļa analīze; līdzekļu aprites rādītāju, maksātspējas un rentabilitātes rādītāju analīze kā finanšu kontroles metode.”⁵⁴

E. Zelgalve sniedz pavisam īsu finanšu analīzes skaidrojumu: “Finanšu analīze ir saimnieciskās darbības rezultātu analīze.”⁵⁵

Apkopojot iepriekš minētās finanšu analīzes definīcijas, var secināt, ka abas Fabozzi definīcijas ir pārāk vispārīgas, lai saprastu, ko īsti nozīmē finanšu analīze. V.Kovaļeva finanšu analīzes skaidrojumā ir noteikts finanšu analīzes mērķis, īsti nepaskaidrojot, ko sevī ietver finanšu analīze. Precīzākas ir biznesa terminu skaidrojošās vārdnīcas un E. Zelgalves finanšu analīzes skaidrojums. Būtībā abas šīs definīcijas viena otru papildina – finanšu analīze ir

⁵¹ Fabozzi, F.J., Peterson, P.P. *Financial Management and Analysis, 2nd Edition*. New Jersey: John Wiley & Sons, Hoboken, 2003, pp. 5.

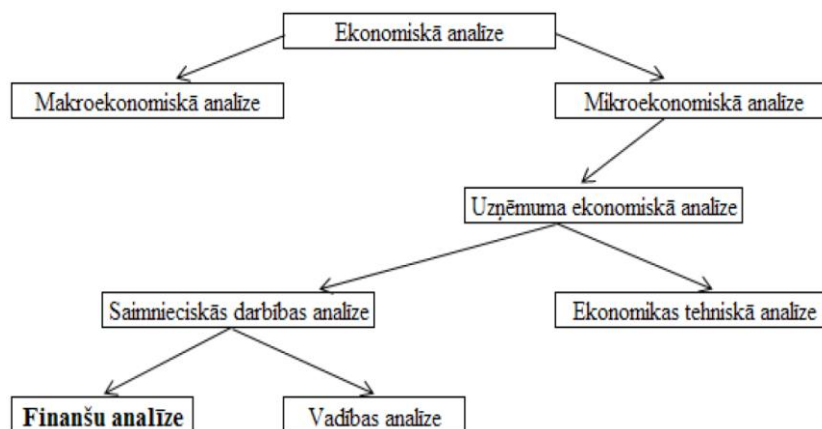
⁵² Drake, P.P., Fabozzi, F.J. *Analysis of Financial Statements, 3rd Edition*. New Jersey: John Wiley & Sons, 2012, pp. 101.

⁵³ Ковалев, В.В. *Финансовый анализ: методы и процедуры*. Москва: “Финансы и статистика”, 2002, с. 27

⁵⁴ Biznesa terminu skaidrojoša vārdnīcā. Rīga: Kamene, 2003. 80.lpp.

⁵⁵ Zelgalve, E. *Finansu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā: mācību līdzeklis*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002. 17. lpp.

saimnieciskās darbības analīzes sastāvdaļa, jo otra saimnieciskās darbības analīze ir vadības analīze, kā tas parādīts 1.2. attēlā.

1.2. att. Ekonomiskās analīzes veidi⁵⁶

Finanšu analīzes veikšanas procesam ir noteikts algoritms, kurš sastāv no 4 posmiem:

- ❖ Pirmais posms ir informācijas vākšana un uzņēmuma pārskatu vispārējais novērtējums (pareizība, ticamība, korekcijas nepieciešamība). Šajā posmā tiek noskaidroti uzņēmuma uzskaites politikas galvenie aspekti,
- ❖ Otrajā posmā notiek uzņēmuma finanšu pārskatu datu apstrāde un ekonomiskā stāvokļa diagnostika četros galvenajos virzienos: maksātspēja, ienesīguma novērtējums, krājumu un kapitāla stratēģiskais pārvaldījums, investīciju riska novērtēšana, izmantojot koeficienta optimalizāciju.
- ❖ Trešajā posmā analīzes veicējs cenšas pēc iespējas pareizāk novērtēt otrajā posmā iegūtus rezultātus un noskaidrot uzņēmuma attīstības tendences.
- ❖ Pēdējā posmā notiek rezultātu interpretēšana un problēmu iespējamie novēršanas virzieni, tiek izdarīti secinājumi un izstrādāti ieteikumi.⁵⁷

No analīzes algoritma izriet arī finansiālā stāvokļa analīzes galvenie uzdevumi:

- ✓ savlaicīga un objektīva uzņēmuma finansiālā stāvokļa novērtēšana;
- ✓ finansiālā stāvokļa uzlabošanas rezervju noskaidrošana;
- ✓ konkrētu ieteikumu izstrādāšana efektīvākai finanšu resursu izmantošana;
- ✓ finansiālās darbības iespējamo rezultātu prognozēšana.⁵⁸

M. Rurāne grāmatā *Finanšu menedžments: mācību grāmata* raksta, ka finanšu analīzes veikšanas procesa algoritms sastāv no 4 posmiem, pēdējais posms paredz rezultātu interpretēšanu un problēmu novēršanu, izdarot secinājumus, kuri radušies pēc finanšu analīzes veikšanas.

⁵⁶ Ковалев, В.В. *Финансовый анализ: методы и процедуры*. Москва: "Финансы и статистика", 2002, с. 26

⁵⁷ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 249.lpp.

⁵⁸ Avotiņa, I. *Uzņēmuma diagnoze: sāksim no sākuma*. Rīga: Grāmatvedība & Ekonomika, 2008. 45.-46.lpp.

Novērtējot uzņēmuma finansiālo stāvokli, izšķir trīs situācijas:

- ✓ normāla un stabila. Šo nosacījumu raksturo nemaksāšanas un tās rašanās iemeslu nepastāvēšana, t.i., uzņēmums regulāri saņem ieņēmumus, kārtu visus norēķinus par saistībām, gūst peļņu.
- ✓ nestabila. Uzņēmums nekārtīgi pilda finanšu norēķinus – tiek aizkavēta darba algu izmaksa, parādu dzēšana piegādātājiem un aizdevumu atmaksa citiem kreditoriem, kā arī pārtraukumi naudas saņemšanā no pircējiem un pasūtītājiem norēķinu kontā.
- ✓ krīzes stāvoklis. Nestabilitātes pazīmēm pievienojas regulāra savu maksājumu nekārtošana. Tiek nokavēta kredītu un aizdevumu atmaksa, netiek dzēsti parādi preču piegādātājiem, budžets nesaņem maksājumus. Šāds stāvoklis robežojas ar bankrotu.⁵⁹

Atkarībā no finanšu analīzes mērķa var izdalīt vairākus analīzes veidus:

- Ekspresdiagnostika. Tās galvenais uzdevums ir problēmas meklējumu un risinājumu mērogu sašaurināšana, sniedzot momentānu ieskatu pētāmajā situācijā. Ekspresdiagnostika ir paredzēta svarīgāko problēmu noskaidrošanā finanšu pārvaldībā un taktisko darbības aspektu pētīšanai.
- Uzņēmuma finansiālās darbības novērtējums. Šī ir dziļāka un kompleksāka analīze, apskatot visas uzņēmuma darbības puses un raugoties no uzņēmējdarbības stratēģiskās attīstības viedokļa.
- Investīciju pamatojuma sagatavošana. Investīciju lēmumu pieņemšanā no uzņēmuma puses ievērojama uzmanība tiek pievērsta aizņemto līdzekļu izmantošanas efektivitātei, bet no investora puses uzņēmuma spējai nomaksāt parādus un kredīta procentus.

Analīzes rādītājiem jābūt salīdzināmiem, atbilstoši konkrētam laika periodam. Interpretējot analīzes rezultātus, jāņem vērā to kopsakarības un savstarpējā ietekme, kā arī iegūto parametru kritiskās robežas.⁶⁰

Veicot finanšu analīzi, var izmantot vairākas analīzes metodes:

- Attīstības tendenču analīze. Tās uzdevums ir noteikt uzņēmuma ekonomiskās izaugsmes rādītāju izmaiņas pēdējo gadu laikā. Uzņēmuma ekonomiskā izaugsme tiek vērtēta pēc pārdošanas apjomu, peļņas, aktīvu vērtības un pašu kapitāla un kopējā kapitāla izmaiņām. Ilgtermiņa analīze ļauj noskaidrot izmaiņu dinamiku uz labo vai sliktu pusi, noskaidrot galvenās problēmas un prognozēt uzņēmuma attīstības stratēģiju;
- Pārskatu lasīšana. Tā ir pārskatu esošo absolūto rādītāju pētīšana. Pārskatu lasīšanā svarīga katra pārskatu posteņa satura izpratne, tā novērtēšana saistībā ar lomu, uzņēmuma darbību un

⁵⁹ Januška, M. *Mūsdienu prasības bilances kontu uzskaitē un analīzē*. Rīga: SIA Merkūrijs LAT, 2004. 159.lpp.

⁶⁰ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 246.lpp

citiem posteņiem, posteņu izmaiņu raksturu un šo izmaiņu ietekmi uz uzņēmuma ekonomiku. Pārskatu lasīšanā ir jāizprot bilances savstarpējās sakarības.⁶¹ Pārskatu lasīšana notiek vairākos virzienos. Par visanalizējamāko pārskatu uzskata bilanci. Viens no bilances struktūras pētīšanas paņēmieniem ir bilances posteņu atbilstība bilances zelta likumiem.⁶² Pirmais likums nosaka, ka ilgtermiņa ieguldījumi jāfinansē no pašu kapitāla. Pašu kapitāls ir uzņēmuma rīcībā uz neierobežotu laiku, tāpēc ar to jāfinansē ilgtermiņa ieguldījumi. Otrais likums nosaka, ka ilgtermiņa ieguldījumi jāfinansē no pašu kapitāla un ilgtermiņa saistībām. Savukārt trešais likums nosaka, ka uzņēmuma apgrozāmie līdzekļi jāfinansē ar īstermiņa saistībām. Bilances zelta likumi nav kādas institūcijas noteikta prasība, bet gan īpašuma racionālas finansēšanas ieteikums. Tie nosaka uzņēmuma ieguldījumu racionālas finansēšanas noteikumus, izmantojot pašu vai aizņemto kapitālu.

- Horizontālā analīze. Tās būtība ir pētāmo rādītāju lielumu analizējamā periodā salīdzināšana ar to pašu rādītāju lielumu iepriekšējā periodā (bāzes gadā).⁶³ Tā sniedz priekšstatu par uzņēmuma izaugsmes tempiem, par uzņēmuma ienākumu un izdevumu pieauguma tempu proporciju; ļauj noskaidrot uzņēmuma attīstības tendences un to cikliskumu, iekšējo un ārējo faktoru ietekmi uz uzņēmuma darbības rezultātiem; ļauj novērtēt uzņēmuma apgrozījuma pieauguma efektivitāti attiecībā uz tā finansiālo stabilitāti. Dinamikas analīze parāda pētāmo rādītāju pārmaiņu tendences un dod iespēju analīzes gaitā izpētīt dažādu faktoru ietekmi uz dotā rādītāja pārmaiņām un noteikt to lielumu. Šo analīzi var veikt kā noteiktas atsevišķu bilances posteņu izmaiņas absolūtā un arī relatīvā izteiksmē (procentos), kad tiek salīdzināti pārskata perioda rādītāji ar iepriekšējo periodu vai kādiem citiem bāzes rādītājiem. Pārmaiņas tiek analizētas ar dinamikas indeksa palīdzību vai procentuālā izteiksmē.⁶⁴
- Vertikālā analīze; Tā tiek veikta ar mērķi noskaidrot atsevišķu pārskatu posteņu īpatsvaru kopējā bilances rādītājā, kas tiek pieņemts par 100 procentiem.⁶⁵ Tā rāda uzņēmuma līdzekļu un to avotu struktūras pārmaiņas procentos.⁶⁶ Šī analīze sniedz priekšstatu par grāmatvedības pārskatiem relatīvo lielumu veidā, kas raksturo bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķina struktūru; ļauj novērtēt uzņēmuma gada pārskata ticamību, tā sastādīšanas pareizību; norāda uz „problemātiskajām” vietām uzņēmuma darbā.⁶⁷

⁶¹ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 249. – 250. lpp.

⁶² Rurāne, M. *Uzņēmuma finanses: mācību līdzeklis*. Rīga, Jumava, 2007. 52. – 55.lpp.

⁶³ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 262.lpp.

⁶⁴ Turpat, 262. lpp.

⁶⁵ Turpat, 251. lpp.

⁶⁶ Avotiņa, I. *Uzņēmuma diagnoze: sāksim no sākuma*. Rīga: Grāmatvedība & Ekonomika, 2008. 58. lpp.

⁶⁷ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 260. lpp.

- Finanšu koeficientu analīze (kapitāla struktūras, rentabilitātes, likviditātes, aktīvu aprites rādītāji). Piemērojot finanšu rādītāju analīzes metodi jeb koeficientu aprēķināšanas metodi, var iegūt dziļāku finansiālā stāvokļa novērtējumu.⁶⁸ Finanšu koeficients jeb rādītājs ir viena grāmatvedības rādītāja attiecība pret citu rādītāju. Izmantojot koeficientus, ir iespējams novērtēt uzņēmuma finanšu darbību no dažādiem aspektiem un līdz ar to paplašināt finanšu atskaišu informatīvo saturu. Katrs finanšu rādītājs saista vienu bilances posteni vai peļņas vai zaudējumu aprēķina posteni ar citu vai arī kāds bilances postenis tiek pretstatīts peļņas vai zaudējumu aprēķina postenim. Finanšu koeficientu analīze ļauj novērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli gan pagātnē, gan tagadnē. Koeficientu izmantošanas mehānisms ir šāds: no gada atskaitēm tiek paņemta informācija un aprēķināti koeficienti.⁶⁹

Darba autore izvēlējās uzņēmumu analizēt pēc horizontālās un vertikālās analīzes, un arī pēc finanšu koeficientu analīzes.

Kā jau autore iepriekš minēja, lēmumi, kas pieņemti, nebalstoties uz finanšu analīzes rezultātiem, bieži nerada cerēto rezultātu. Drīzāk pat šādi lēmumi rada negatīvu rezultātu, tādēļ autore uzskata, ka, lai pieņemtu kādu uzņēmuma darbības ietekmējošu lēmumu, uzņēmumam ir jāveic finanšu analīze, lai pārliecinātos par lēmuma pareizību, ienesīgumu un efektivitāti.

1.3.2. Finanšu analīzes lietotāji

Visus finanšu analīzes lietotājus var iedalīt iekšējos un ārējos lietotājos.⁷⁰ Iekšējo un ārējo finanšu analīzes lietotāju sadalījums aplūkojams *1.3. attēlā*.

Iekšējie lietotāji	Ārējie lietotāji
<ul style="list-style-type: none"> • Vadība; • Īpašnieki; • Darbinieki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sadarbības partneri; • Kreditori; • Nodokļu inspektori; • Auditori; • Finanšu jautājumu konsultanti; • Vērtspapīru biržas; • Reģistri; • Likumdevēji; • Juristi; • Prese un informācijas aģentūras.

1.3. att. Finanšu analīzes iekšējie un ārējie lietotāji⁷¹

⁶⁸ Januška, M. *Mūsdienu prasības bilances kontu uzskaitē un analīzē*. Rīga: SIA Merkūrijs LAT, 2004. 164.lpp.

⁶⁹ Praude, V. *Finanšu instrumenti: ieguldījumi, darījumi, analīze*. Rīga: Burtene, 2010. 366.-367.lpp.

⁷⁰ Zelgalve, E. *Finanšu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā: mācību līdzeklis*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002. 17. lpp.

⁷¹ Turpat, 17. lpp.

Tā kā uzņēmumu finansiālie rādītāji pieejami LURSOFT datu bāzē, uzņēmuma finanšu analīzi var veikt jebkura persona, kas ir ieinteresēta uzzināt par konkrētā uzņēmuma finansiālo stāvokli. Tas var būt gan jebkurš uzņēmuma darbinieks, gan ikviens no ārējiem lietotājiem, piemēram, kreditori, investori utt. Savlaicīga finanšu analīzes veikšana, kā jau autore iepriekš minēja, var ievērojami samazināt ieinteresētās personas riska pakāpi, kas var būt saistīta, piemēram, ar sadarbības partnera likviditātes problēmām, maksātspēju u.tml.

Katram lietotājam ir savs interesējošais objekts uzņēmumā, kā tas redzams *1.1. tabulā*.

1.1. tabula

Finanšu analīzes lietotāju mērķis un intereses⁷²

Lietotājs	Lietotāju ieguldījums	Interesējošais objekts	Finanšu analīzes mērķis
Īpašnieki	Pašu kapitāls	Dividendes	Finanšu rezultāti un stabilitāte
Kreditori	Aizņemtais kapitāls	Procenti	Likviditāte – uzņēmuma spēja nomaksāt parākus
Vadība	Lietu pārzināšana un māka vadīt	Darba samaksa	Vadībai noderīga informācija
Darbinieki	Darba izpilde	Alga, prēmijas, sociālie nosacījumi	Uzņēmuma finanšu rezultāti un likviditāte
Piegādātāji	Darba līdzekļu un materiālu piegāde	Līgumcena	Finanšu stāvoklis: likviditāte
Klienti	Produkcijas pārdošana	Līgumcena	Finanšu stāvoklis un gatavās produkcijas krājumi
Nodokļu institūcija	Valsts pakalpojumi	Pilnīga, savlaicīga nodokļu samaksa	Uzņēmuma finanšu rezultāti

Īpašniekiem interesē peļņa un ar to saistītais objekts: dividendes, līdz ar to viņus interesē finanšu rezultāti un stabilitāte. Kreditoriem interesē tas, kā uzņēmums spēj dzēst savas saistības un cik daudz kreditori var nopelnīt no šī uzņēmuma (procenti), viņus interesē likviditāte. Vadībai savukārt interesē darba samaksa, kuru likumsakarīgi parasti darba devēji vēlas maksāt mazāk, lai uzņēmuma rīcībā paliktu vairāk līdzekļu un būtu lielāka peļņa. Iepriekš minētā darba samaksa sasaistās ar darbiniekiem, kurus interesē alga, prēmijas un sociālās garantijas. Piegādātājus un klientus interesē līgumcena, tas ir, līgums ar pēc iespējas izdevīgākiem nosacījumiem: klientiem interesē līgums, kura līgumcena ir pēc iespējas mazāka, piegādātājus savukārt interesē līgums, kura cena ir pēc iespējas augstāka. Nodokļu institūcija seko līdzī uzņēmumiem, viņu interesējošais objekts ir savlaicīga un precīza nodokļu samaksa.

1.3.3. Finanšu analīzē pielietojamās metodes

Horizontālā analīze

„Viena no vienkāršākajām finanšu analīzes metodēm finansiālās stabilitātes novērtēšanai ir horizontālā analīzes metode – uzņēmuma finanšu pārskatu (bilance, peļņas vai zaudējumu

⁷² Zelgalve, E. *Finanšu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā: mācību līdzeklis*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002.28-29. lpp.

aprēķins) absolūto rādītāju izmaiņu pētīšana. Lielām svarīgāko finanšu pārskatu posteņu rādītāju izmaiņām ir būtiska ietekme uz uzņēmuma finansiālo stabilitāti.⁷³

„[...] horizontālā analīze parāda pētāmo rādītāju pārmaiņu tendences un dod iespēju analīzes gaitā izpētīt dažādu faktoru ietekmi uz dotā rādītāja pārmaiņām un noteikt to lielumu. Šo analīzi var veikt kā noteiktas atsevišķu bilances posteņu izmaiņas absolūtā un arī relatīvā izteiksmē (%), kad tiek salīdzināti pārskata rādītāji ar iepriekšējo periodu vai kādiem citiem bāzes rādītājiem. Pārmaiņas tiek analizētas ar dinamikas indeksa palīdzību vai procentuālā izteiksmē.” Par bāzes gadu lielākoties pieņemts izvēlēties pirmo analīzes perioda gadu.

$$\text{Izmaiņas procentos} = \left(\frac{\text{izmaiņu absolūtais lielums}}{\text{bāzes gada lielums}} \right) * 100 - 100 \quad [1.1.]^{74}$$

„Horizontālā analīze:

- ✓ sniedz priekšstatu par uzņēmuma izaugsmes tempiem, par uzņēmuma ienākumu un izdevumu pieauguma tempu proporciju;
- ✓ ļauj noskaidrot uzņēmuma attīstības tendences, cikliskumu, iekšējo un ārējo faktoru ietekmi uz uzņēmuma apgrozījuma pieauguma efektivitāti attiecībā uz finansiālo stabilitāti.”⁷⁵

Tātad horizontālā analīze dod iespēju aplūkot bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķina posteņu izmaiņas laika periodos – analīzei nepieciešami dati par vairākiem periodiem; horizontālā analīze var parādīt gan absolūto pieaugumu vai samazinājumu, gan arī izmaiņas %, salīdzinot ar bāzes periodu.

Vertikālā analīze

M. Rurāne savā grāmatā *Finansu pārvaldība* raksta: “Vertikālā analīze ir finanšu pārskata proporcionālā analīze, kurā katra rindas vienība finanšu pārskatā ir uzskaitīta procentos no cita posteņa.”⁷⁶

“Vertikālā analīze tiek veikta ar mērķi noskaidrot atsevišķu pārskata posteņu īpatsvaru kopējā rādītājā, kas tiek pieņemts par 100 procentiem.”⁷⁷

A. Dūdele un T. Korsaka grāmatā *Finansu vadības pamati* par vertikālo analīzi raksta: “Veicot bilances vertikālo analīzi, visi posteņi tiek izteikti procentos no aktīvu kopsummas. Veicot peļņas vai zaudējumu vertikālo analīzi, visi posteņi tiek izteikti procentos no neto apgrozījuma summas.”⁷⁸

⁷³ Šneidere, R. *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*. Lietišķās informācijas dienests. Rīga, 2009. 89. lpp.

⁷⁴ Dūdele, A., Korsaka, T. *Finansu vadības pamati*. Banku augstskola. Rīga, 2001. 69. lpp.

⁷⁵ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 262. lpp.

⁷⁶ Rurāne, M. *Finansu pārvaldība*. Rīga: Latvijas izglītības fonds, 2001. 50. lpp.

⁷⁷ Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 2006. 251. lpp.

⁷⁸ Dūdele, A. Korsaka T. *Finansu vadības pamati*. Banku augstskola. Rīga. 2001. 73. lpp.

“Vertikālā jeb struktūras analīze dod iespēju analizēt pētījuma objekta struktūras pārmaiņas laika periodā, kā arī salīdzinājumā ar budžetu. Vertikālās analīzes nozīme ir šāda:

- ļauj novērtēt uzņēmuma gada pārskata ticamību un tā sastādīšanas pareizību;
- sniedz priekšstatu par grāmatvedības pārskatiem – relatīvo lielumu veidā, kas raksturo bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķina struktūru;
- norāda uz „problemātiskajām” vietām uzņēmumā un ļauj sastādīt turpmākā darba plānu.”⁷⁹

Vertikālā analīze sniedz iespēju pārskatāmi redzēt un izprast uzņēmuma aktīvu un pasīvu sadalījuma struktūru procentuālā izteiksmē, katra posteņa īpatsvaru bilancē. Tas dod priekšstatu par uzņēmumu struktūru un tā darbības stratēģiju.

Peļņas vai zaudējumu aprēķins vertikālā analīzē savukārt procentuāli parāda, cik lielu daļu sastāda katrs peļņas vai zaudējumu aprēķina postenis salīdzinājumā ar neto apgrozījumu, ļaujot konstatēt dažādas likumsakarības, piemēram, ja pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas sastāda ap 90% no neto apgrozījuma, jāaizdomājas, kā uzņēmums šīs izmaksas varētu samazināt, lai palielinātu peļņu.

Kapitāla struktūras rādītāji

Pašu kapitāla līdzdalības koeficients (K_1) raksturo kreditoriem un naudas ieguldītājiem to interešu aizsardzības pakāpi. Šo rādītāju mēdz saukt par neatkarības jeb autonomijas koeficientu.

$$K_1 = \frac{\text{Pašu kapitāls}}{\text{Aktīvu kopsumma}} \quad [1.2.]^{80}$$

Tas raksturo pašu kapitāla īpatsvaru kopējā kapitāla struktūrā – uzņēmuma īpašnieku ieguldījumu īpatsvaru aktīvos. Koeficientam jābūt pietiekami augstam, kas raksturo stabilu uzņēmuma finanšu līdzekļu struktūru. Šādai struktūrai dod priekšroku kreditori, pieņemot lēmumu par kredīta piešķiršanu uzņēmumam. Koeficienta vēlamās robežas: $0.5 < K_1 < 1$.

Ja aizņemto līdzekļu īpatsvars nav augsts, tas rada aizsardzību pret zudumiem lietišķās aktivitātes pazemināšanās periodos, kā arī garantiju kredītu saņemšanai.⁸¹ Pašu kapitāla koeficientam, kurš raksturotu stabilu finansiālo stāvokli, investoru un kreditoru skatījumā būtu jābūt apmēram 0.5 – 0.6 līmenī (jeb 50% – 60%) un augstāk. Jo augstāka ir pašu kapitāla daļa kopējā kapitālā, jo augstāka ir uzņēmuma finansiālā stabilitāte.⁸²

Saistību īpatsvars bilancē (K_2) rāda aizņemto līdzekļu īpatsvaru kopējā kapitālā. Jo šis rādītājs ir zemāks, jo labprātāk kreditori izsniegs kredītu. Arī uzņēmuma vadībai šis rādītājs ir

⁷⁹ Савицкая, Г.В. *Анализ хозяйственной деятельности предприятия*. Москва: ИНФРА-М, 2004. с. 157.

⁸⁰ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 105. lpp.

⁸¹ Rurāne, M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 205.lpp.

⁸² Abizāre, V. *Ievads uzņēmējdarbībā: mācību līdzeklis*. Rīga: RaKa, 2004. 107.lpp.

svarīgs, jo ļauj spriest par aizņemto līdzekļu apjomu īpatsvaru bilancē un ietekmēt lēmumus, kas saistīti ar papildus finansējuma piesaistīšanu.⁸³ Normālā līmenī šis rādītājs ir ap 0.4 – 0.8.

$$K_2 = \frac{\text{Saistību kopsumma}}{\text{Aktīvu kopsumma}} \text{ jeb } K_2 = 1 - K_1 \quad [1.3.]^{84}$$

Rādītāja rezultāts ir atkarīgs no uzņēmuma nozares, un tas svārstās no 0 līdz 0.8.⁸⁵ Jo šis rādītājs būs zemāks, jo labprātāk kreditori izsniegs kredītu. Normālā līmenī šis rādītājs ir ap 0.4. Jo augstāks tas ir, jo vairāk parādu ir uzņēmumam, jo riskantāka ir situācija, kas to var novest līdz bankrotam. Uzņēmuma maksāspēja jau ir apdraudēta, ja saistības pārsniedz 50% jeb pusi no kopējā kapitāla.⁸⁶ Augsts koeficienta līmenis var atspoguļot arī naudas līdzekļu deficīta rašanās potenciālās briesmas. Kreditori parasti vēlas, lai šis rādītājs būtu zemāks, jo līdz ar to ir drošākas iespējas netraucēti saņemt atpakaļ aizdotās summas. Augsts šis rādītājs norāda, ka par aizņēmumiem ir jāmaksā liela procentu summa, un uzņēmums var zaudēt iespēju saņemt vēl kredītus.⁸⁷

Saistību attiecība pret kapitālu (K_3) savukārt raksturo uzņēmuma atkarību no ārējiem aizņēmumiem. Augsts šis rādītājs liecina par to, ka uzņēmums daudz izmanto svešu kapitālu. Vēlamās robežas: $0.5 < K_3 < 1$.

$$K_3 = \frac{\text{Saistību kopsumma}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [1.4.]^{88}$$

Šī koeficienta kritiskā robeža ir 1 – tad uzņēmuma finansiālā stabilitāte ir sasniegusi kritisko punktu, un tas nozīmē, ka uzņēmums daudz izmanto aizņemto kapitālu. Koeficienta lieluma kritiskā robeža ir atkarīga no uzņēmuma saimnieciskās darbības rakstura un apgrozāmo līdzekļu aprites ātruma. Ja apgrozāmie līdzekļi aprit ātri, šī koeficienta kritiskā robeža var ievērojami pārsniegt 1, būtiski neietekmējot uzņēmuma finansiālo autonomiju. Augsts šī koeficienta līmenis rāda, ka liela finansējumu daļa ir saistības, t.i., uzņēmums daudz izmanto aizņemtos līdzekļus. Kreditori parasti dod priekšroku zemākam šī koeficienta līmenim, jo tas ir saistīts ar mazāku risku, finansiālo un uzņēmuma dalībnieku lielāko ieguldījumu uzņēmuma kapitālā.⁸⁹

Manevrēšanas koeficients (K_4) rāda pašu līdzekļu izmantošanas mobilitāti – dod iespēju manevrēt ar uzņēmuma līdzekļiem un parāda, cik apgrozāmā kapitāla ir apgrozībā.

⁸³ Rurāne, M. *Finansu pārvaldība*. Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 221. lpp

⁸⁴ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 105. lpp.

⁸⁵ Strēle, I. *Finanšu plānošana uzņēmumā*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2009. 53. lpp.

⁸⁶ Abizāre, V. *Ievads uzņēmējdarbībā: mācību līdzeklis*. Rīga: RaKa, 2004. 107.lpp.

⁸⁷ Rurāne, M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 207.lpp.

⁸⁸ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 105. lpp.

⁸⁹ Rurāne, M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 207.lpp.

$$K_4 = \frac{\text{Tīrie apgrozāmie līdzekļi}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [1.5.]^{90}$$

Manevrēšanas koeficients rāda, cik pašu apgrozāmo līdzekļu pienācās uz 1 pašu kapitāla eiro. Augsts manevrēšanas koeficients pozitīvi raksturo uzņēmuma finansiālo stāvokli, kā arī pārlicina, ka uzņēmuma vadītāji izrāda pietiekamu elastību, izmantojot pašu līdzekļus, citiem vārdiem, jo augstāks manevrēšanas koeficients, jo labāks uzņēmuma finansiālais stāvoklis. Koeficienta optimālais lielums: 0.2 – 0.5.

Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem (K_5) parāda, kāda apgrozāmo aktīvu daļa ir finansēta no pašu līdzekļiem, kuriem nevajag aizņemt līdzekļu piesaistīšanu.

$$K_5 = \frac{\text{Tīrie apgrozāmie līdzekļi}}{\text{Apgrozāmie līdzekļi}} \quad [1.6.]^{91}$$

Ieteicamais koeficients ir lielāks par 0.1. Ja rādītājs ir zemāks par 0.1, bilances struktūra ir uzskatāma par neapmierinošu, bet uzņēmums par maksātspējīgu. Jo augstāks ir rādītājs (līdz 0.5), jo uzņēmumam ir vairāk iespēju neatkarīgas finanšu politikas īstenošanai.⁹²

Likviditātes rādītāji

Likviditāte ir uzņēmuma spēja noteiktā laikā un pilnā apmērā norēķināties ar saviem kreditoriem pēc to pirmā pieprasījuma, precīzāk, uzņēmuma spēja jebkurā laikā nokārtot savas īstermiņa saistības.⁹³ Ja uzņēmuma rīcībā būs pietiekami daudz naudas līdzekļu, tad norēķināties ar kreditoriem tas spēs noteiktā laikā un pilnā apmērā, uzņēmums būs likvīds, pretējā gadījumā uzņēmumu sauc par nelikvīdu un maksātspējīgu.⁹⁴

S.Saksonova par likviditātes rādītājiem izsakās šādi: “Ar šīs analīzes palīdzību vērtē uzņēmuma maksātspēju, sniedz atzinumu par finansiālā līdzsvara un maksātspējas saglabāšanu nākotnē.”⁹⁵

Kopējais likviditātes rādītājs (L_1) raksturo apgrozāmo aktīvu attiecību pret īstermiņa saistībām. Koeficienta robežas ir starp 1 un 2.

$$L_1 = \frac{\text{Apgrozāmie aktīvi}}{\text{Īstermiņa saistības}} \quad [1.7.]^{96}$$

⁹⁰ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 106. lpp.

⁹¹ Turpat, 106. lpp.

⁹² Turpat, 106. lpp.

⁹³ Tillers I. *Likviditāte un tās vadīšana Eiropas monetārajā savienībā*. Pieejams:

<https://www.makroekonomika.lv/likviditate-un-tas-vadisana-eiropas-monetaraja-savieniba> [skatīts 04.03.2019.]

⁹⁴ Korsaka, T., Raņķevica, V. *Ievads grāmatvedībā*. Rīga, LV komercbanku asociācija KMC, 2006. 234. lpp.

⁹⁵ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 107. lpp.

⁹⁶ Turpat, 107. lpp.

Ja šis koeficients ir zemāks par 1, uzņēmumam ir kritisks finansiālais stāvoklis, tas darbojas liela riska apstākļos un tam trūkst līdzekļu segt īstermiņa saistības.⁹⁷

Ja apgrozāmie aktīvi ir lielāki par īstermiņa pasīviem, uzņēmumu var uzskatīt par veiksmīgi funkcionējošu. Kopējais likviditātes rādītājs rāda relatīvu pārsnieguma apmēru. Rādītāja lielums var ievērojami atšķirties atsevišķās nozarēs un darbības veidos, bet tā samērīgs pieaugums parasti ir uzskatāms par labvēlīgu tendenci. Jo augstāks ir šis rādītājs, jo augstāk tiek vērtēta uzņēmuma maksāspēja. Zemāko robežu 1 nosaka tas, ka uzņēmumā apgrozāmo līdzekļu daudzumam jābūt vismaz tik lielam, lai segtu īstermiņa saistības, pretējā gadījumā uzņēmumā var izveidoties grūtības īstermiņa saistību kārtošānā. Apgrozāmo līdzekļu pārsvars pār īstermiņa saistībām vairāk nekā divas, trīs reizes arī ir nevēlams, jo tas var liecināt par neracionālu kapitāla struktūru, uzņēmums par daudz kapitāla ieguldījis apgrozāmo līdzekļu posteņos, vai arī nepietiekami izmantojis īstermiņa kredītus. Kopējo likviditātes koeficientu var palielināt divējādi – palielinot atsevišķu apgrozāmo līdzekļu posteņu lielumu vai arī samazinot īstermiņa saistību lielumus.⁹⁸

Kopējais likviditātes rādītāja formulā koeficienta skaitītājs ietver krājumus un debitoru parādu novērtēšanu. Tā kā krājumu novērtēšanas metodes var atšķirties, tas iespaido rādītāju salīdzināmību. Šī rādītāja lielums ir cieši saistīts ar uzņēmuma darba efektivitātes līmeni attiecībā pret krājumu vadību: daži uzņēmumi, kuriem ir augsta tehnoloģiskā procesa organizācija, piemēram, ieviešot izejvielu un materiālu piegādes sistēmu, kura ir zināmā kā „tieši laikā”, var ievērojami samazināt krājumu lielumu, t.i. samazinot kopējo likviditātes rādītāju līdz zemākam līmenim, nekā vidēji nozarē, esošo finansiālo stāvokli atstājot bez zaudējumiem. Daži uzņēmumi ar augstu naudas līdzekļu apriti, piemēram, mazumtirdzniecībā, var atļauties relatīvi zemu kopējo likviditātes rādītāju. Šajā gadījumā pieņemama likviditāte tiek nodrošināta uz esošās darbības intensīvākas naudas plūsmas rēķina, tādējādi, analizējot uzņēmuma esošo finansiālo stāvokli, nepieciešams pēc iespējas ievērot arī citus faktorus, kuri atklātā veidā neiespaido šo un citu koeficientu lielumu.⁹⁹

Starpseguma likviditātes rādītājs (L_2) ir saistīts ar uzņēmuma saimnieciskajā darbībā iesaistīto aktīvo kapitālu. To ir nepieciešams aprēķināt, jo atsevišķi apgrozāmie līdzekļi nav vienādi likvidi. To zemākā robeža ir 0.8 – 1.0.

$$L_2 = \frac{(Naudas līdzekļi + \text{īstermiņa vērtspapīri} + \text{debitoru parādi})}{\text{īstermiņa saistības}} \quad [1.8.]^{100}$$

⁹⁷ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 108. lpp.

⁹⁸ Joma, S. *Mazā biznesa kurss: mācību līdzeklis*. Rīga: Jumava, 2002. 48.lpp.

⁹⁹ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga: SIA Merkūrijs LAT, 2011. 45. – 46.lpp.

¹⁰⁰ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 108. lpp.

Starpseguma likviditātes rādītājs vērtē uzņēmuma spēju atmaksāt īstermiņa parādus ar apgrozāmajiem līdzekļiem, kuru summa ir samazināta par krājumu summu, kas uzskatāmi par nelikvīdiem apgrozāmiem līdzekļiem. Koeficienta lielumam vēlams līmenis tomēr ir 1, jo tādā gadījumā uzņēmums reāli spēj segt savas īstermiņa saistības, tas pilnībā var norēķināties ar kreditoriem, neapsturot darbību. Arī pārāk augsts starpseguma likviditātes koeficients neliecina par labu uzņēmējdarbību, jo tas nozīmē, ka kasē un bankas kontos ir pārāk daudz naudas līdzekļu. Pārāk zems koeficienta līmenis var būt saistīts ar to, ka uzņēmumā ir pārāk daudz krājumu vai ir grūtības ar krājumu realizēšanu.¹⁰¹

Analizējot šī koeficienta dinamiku, nepieciešams ņemt vērā faktoros, kuri ietekmēja tā izmaiņas. Piemēram, ja starpseguma likviditātes pieaugums bija saistīts galvenokārt ar nepamatotiem debitora parādiem, tas nevar pozitīvi raksturot uzņēmuma darbību.¹⁰²

Pēc absolūtās likviditātes koeficienta (L_3) var novērtēt uzņēmuma likviditāti pēc uzņēmuma rīcībā esošo naudas līdzekļu apmēra. Tas ir viens no visdrošākajiem likviditātes novērtējumiem. Normālos saimniekošanas apstākļos šis rādītājs atrodas 0.1 – 0.7 robežās. Jo augstāka šī likviditāte, jo uzņēmums stabilāks. Dažreiz tas var arī nozīmēt, ka uzņēmuma rīcībā ir vairāk naudas, nekā to spēj efektīvi izmantot, ja pārāk liels – līdzekļi tiek izmantoti neefektīvi.

$$L_3 = \frac{\text{Naudas līdzekļi kasē un bankā}}{\text{Īstermiņa saistības}} \quad [1.9.]^{103}$$

Šis rādītājs ne vienmēr ir informatīvs, jo neliels daudzums naudas līdzekļu kasē un kontos ir normāla parādība jebkurā uzņēmumā; naudas līdzekļu apjoms var svārstīties, bet, tā kā likviditātes rādītāji tiek rēķināti uz konkrēto datumu, tie var neatspoguļot patieso situāciju.

Tīrie apgrozāmie līdzekļi (L_4) nepieciešami uzņēmuma finansiālās stabilitātes uzturēšanai, jo apgrozāmo līdzekļu pārsvars pār īstermiņa saistībām liecina, ka uzņēmums ne tikai var nosegt savas īstermiņa saistības, bet tam ir arī finanšu resursi savas darbības paplašināšanai nākotnē.

$$L_4 = \text{Apgrozāmo līdzekļu summa} - \text{īstermiņa saistības} \quad [1.10.]^{104}$$

Lai uzlabotu likviditātes rādītājus, nepieciešams plānot ražošanu, lai neveidotos lieki krājumi un naudas līdzekļi nebūtu *iesaldēti* krājumos, jāpārvalda arī debitori un nauda.¹⁰⁵

¹⁰¹ Abizāre, V. *Ievads uzņēmējdarbībā: mācību līdzeklis*. Rīga: RaKa, 2004. 109.lpp.

¹⁰² Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 108. lpp.

¹⁰³ Turpat, 108. lpp.

¹⁰⁴ Turpat, 109. lpp.

¹⁰⁵ Avotiņa, I. *Uzņēmuma diagnoze: sāksim no sākuma*. Rīga: Grāmatvedība & Ekonomika, 2008. 45. – 49.lpp.

Rentabilitātes rādītāji

Rentabilitāte parāda uzņēmuma darbības efektivitāti.¹⁰⁶ Rentabilitāti nosaka, uzņēmuma neto peļņu dalot ar neto apgrozījumu, ar uzņēmuma kopējo vai pašu kapitālu vai ar aktīvu kopsummu. Šie rādītāji atspoguļo patērētos līdzekļus vai realizētās produkcijas apjomu. Rentabilitāti izsaka procentos – jo augstāks procentu līmenis, jo uzņēmuma darbība ir efektīvāka. Zems rentabilitātes līmenis liecina par uzņēmuma neveiksmi.

Komerčiālā rentabilitāte (R_1) rāda, kādu peļņu uzņēmums ieguvis uz neto apgrozījuma vienību. Komerčiālo rentabilitāti (ROS) ietekmē operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Komerčiālās rentabilitātes līmenis nav stingri noteikts. Tas galvenokārt atkarīgs no nozares, kurā uzņēmums darbojas.

$$R_1 = \left(\frac{\text{Pārskata perioda tīrā peļņa}}{\text{Neto apgrozījums}} \right) * 100 \quad [1.11.]^{107}$$

Komerčiālā rentabilitāte parāda visu uzņēmuma saimniecisko darbību rezultātu atdevi. Aprēķinā tiek ņemti vērā visi ieņēmumi un izmaksas, tādējādi šis rādītājs parāda kopējo uzņēmuma darbības efektivitāti.¹⁰⁸

Operatīvās darbības rentabilitātes rādītāju (R_2) ietekmē tikai operatīvas darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politikas un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Šo rādītāju izmanto, lai mērītu uzņēmuma produkcijas ražošanas un realizācijas efektivitāti ienākumu radīšanā.

$$R_2 = \left(\frac{\text{Peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas}}{\text{Neto apgrozījums}} \right) * 100 \quad [1.12.]^{109}$$

Tas nosaka uzņēmuma spēju gūt peļņu no pamatdarbības, ņemot vērā procentu maksājumus par aizņemto kapitālu.¹¹⁰ Operatīvas darbības rentabilitātes rādītāju izmanto, lai mērītu uzņēmuma produkcijas ražošanas un realizācijas efektivitāti ienākuma (pirms procentu un nodokļu atskaitīšanas) radīšanā. Neatkarīgi no neto apgrozījuma līmeņa uzņēmums ir ieinteresēts, lai operatīvās rentabilitātes līmenis būtu augstāks.¹¹¹ Operatīvas peļņas rentabilitāte ir ļoti svarīgs faktisko rezultātu rādītājs, jo atspoguļo ne tikai pamatdarbības efektivitāti, bet arī kapitāla struktūras ietekmi uz uzņēmuma finanšu rezultātiem.¹¹²

¹⁰⁶ Praude, V. *Finanšu instrumenti: ieguldījumi, darījumi, analīze*. Rīga, Izdevniecība „Burtene”, 2010. 367.lpp.

¹⁰⁷ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 110. lpp.

¹⁰⁸ Strēle, I. *Finanšu plānošana uzņēmumā*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2009. 42. lpp.

¹⁰⁹ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 111. lpp.

¹¹⁰ Strēle, I. *Finanšu plānošana uzņēmumā*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2009. 42. lpp.

¹¹¹ Rurāne, M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 201. lpp.

¹¹² Strēle, I. *Finanšu plānošana uzņēmumā*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2009. 42. lpp.

Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs (R_3) dod iespēju aprēķināt, kādā mērā neto apgrozījuma pārmaiņas ietekmē bruto peļņas lielumu. Bruto peļņa bieži tiek uzskatīta par peļņas vai zaudējumu aprēķina vissvarīgāko starprezultātu.

$$R_3 = \left(\frac{\text{Bruto peļņa}}{\text{Neto apgrozījums}} \right) * 100 \quad [1.13.]^{113}$$

Ekonomiskā rentabilitāte (ROA; R_4) rāda, kādu peļņu uzņēmums iegūvis uz uzņēmuma aktīva vienību jeb cik efektīvi peļņas radīšanā tiek izmantoti aktīvi.

$$R_4 = \left(\frac{\text{Pārskata perioda peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas}}{\text{Aktīvu vidējā vērtība}} \right) * 100 \quad [1.14.]^{114}$$

Lai precīzi novērtētu, kādai jābūt ekonomiskajai rentabilitātei, jāizvērtē nozare, kurā uzņēmums darbojas. Ražošanas nozarēs rādītāja līmenis ir ievērojami atšķirīgs: tas ir augstāks nekā vidējais uzņēmumos, kuri izmanto darbietilpīgus procesus, bet zems uzņēmumos, kuri ir kapitālietilpīgi. Rādītājs atkarīgs no uzņēmuma finansēšanas struktūras un finansēšanas izmaksām, kā arī no uzņēmuma darījumu riska. Jo lielāks risks, jo augstākai jābūt rentabilitātei.

Aktīvu rentabilitāte rāda, cik naudas vienību bija nepieciešams uzņēmumam, lai iegūtu vienu peļņas naudas vienību neatkarīgi no šo līdzekļu piesaistīšanas avota. Šis rādītājs ir viens no svarīgākajiem uzņēmuma konkurētspējas indikatoriem. Konkurētspējas līmeni nosaka, salīdzinot analizējamā uzņēmuma aktīvus ar vidējo nozares rādītāju. Arī šī rādītāja līmenis dažādās ražošanas nozarēs, uzņēmumos var būt ievērojami atšķirīgs.¹¹⁵

Finansiālā rentabilitāte (R_5) rāda, cik peļņas ieguvuši uzņēmuma īpašnieki uz ieguldītā kapitāla vienību. To mēdz saukt arī par pašu kapitāla rentabilitāti, jo tā ļauj noteikt kapitāla izlietošanas efektivitāti, kuru ir investējuši uzņēmuma īpašnieki, un salīdzināt šo rādītāju ar iespējamo ienākumu, ieguldot šos līdzekļus vērtspapīros. No īpašnieka viedokļa tas ir pats svarīgākais rādītājs: tas rāda, cik peļņas iegūts uz katru īpašnieku uzņēmumā ieguldīto eiro.

$$R_5 = \left(\frac{\text{Gada peļņa}}{\text{Pašu kapitāla vidējā summa}} \right) * 100 \quad [1.15.]^{116}$$

Būtiska nozīme ir starpībai starp ekonomiskās rentabilitātes līmeni un finansiālās rentabilitātes līmeni. Šī starpība atspoguļo aizņemtā kapitāla izmantošanas efektivitāti.

¹¹³ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 111. lpp.

¹¹⁴ Turpat, 111. lpp.

¹¹⁵ Rurāne, M. *Finanšu pārvaldība*, Rīga: Latvijas izglītības fonds, 2000. 234. lpp.

¹¹⁶ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 112. lpp.

Uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji

Uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji raksturo uzņēmuma līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Šiem rādītājiem ir liela nozīme, jo līdzekļu aprites ātrums ir ātrums, kādā līdzekļi tiek pārvērti naudas formā, kas tieši ietekmē uzņēmuma maksātspēju.

Ja uzņēmums atsevišķos ražošanas krājumos ir ieguldījis vairāk līdzekļu, nekā tas ir nepieciešams, to vienlaikus var trūkt citur, kā arī var nepietikt citu mērķu finansēšanai. Ir divas pieejas aprites rādītāju aprēķināšanai:

- Novērtēt uzņēmuma darbību kādā laika periodā;
- Novērtēt, kādā attiecībā ir atsevišķo aktīvu veidu krājumi noteiktā datumā.

Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients (K_6) raksturo visu uzņēmuma rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitāti neatkarīgi no to rašanās avotiem un rāda, cik reizes notiek pilna aprite noteiktā laika periodā, kas uzņēmumam dod zināmu peļņu vai zaudējumus. Daži ekonomisti uzskata, ka tam vajadzētu būt ne mazākam par 3.

$$K_6 = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Visi akīvi}} \quad [1.16.]^{117}$$

Krājumu aprites koeficients (K_7) rāda, cik reizes gadā ir apritējuši ražošanas krājumos ieguldītie līdzekļi (kapitāls).

$$K_7 = \frac{\text{Realizētās produkcijas ražošanas izmaksas}}{\text{Krājumu vidējais atlikums}} \quad [1.17.]^{118}$$

Literatūrā var sastapt arī tādu krājumu aprites koeficienta aprēķinu:

$$K_7^1 = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Krājumu vidējais atlikums}} \quad [1.18.]^{119}$$

Ražošanas krājumu koeficients būtiski ietekmē uzņēmuma likviditāti un maksātspēju. Lai šo koeficientu izteiktu dienās (K_8), 360 vai 365 gada dienas dala ar aprites koeficientu, un tā var uzzināt, cik dienas ir nepieciešamas ražošanas krājumu pārdošanai vai atjaunošanai.

$$K_8 = \frac{365}{K_7} \quad [1.19.]^{120}$$

Zinot krājumu aprites periodu dienās, plānošanas nolūkam var aprēķināt arī krājumu atlikumu summu eiro.

$$\text{Krājumi } K_9 (\text{€}) = \left(\frac{\text{Ražošanas izmaksas}}{\text{Dienu skaits periodā}} \right) * \text{krājumu periods} \quad [1.20.]^{121}$$

¹¹⁷ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 113. lpp.

¹¹⁸ Turpat, 113. lpp.

¹¹⁹ Turpat, 113. lpp.

¹²⁰ Turpat, 113. lpp.

¹²¹ Turpat, 114. lpp.

Pašu līdzekļu aprites koeficients (K_{10}) koeficients raksturo līdzekļu izmantošanas aktivitāti.

$$K_{10} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [1.21.]^{122}$$

Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients (K_{11}) raksturo ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas intensitāti, ar kādu tiek finansēti uzņēmuma līdzekļi.

$$K_{11} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Ilgtermiņa ieguldījumi}} \quad [1.22.]^{123}$$

Debitoru parādu aprites koeficients (K_{12}) rāda, cik reižu vidēji gada laikā debitoru parādi pārvērtušies naudas līdzekļos.

$$K_{12} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Vidējā debitoru parādu summa}} \quad [1.23.]^{124}$$

Debitoru parādu aprites dienu skaitu (K_{13}) var aprēķināt pēc formulas:

$$K_{13} = \frac{365}{K_{12}} \quad [1.24.]^{125}$$

Zinot debitoru parādu iekasēšanas periodu, plānošanas nolūkam var aprēķināt arī debitoru parādu summu eiro.

$$\text{Debitori } K_{14}(\text{€}) = \left(\frac{\text{Apgrozījums}}{\text{Dienu skaits periodā}} \right) * \text{iekasēšanas periods} \quad [1.25.]^{126}$$

Kreditoru parādu aprites koeficients (K_{15}) rāda, cik aprites reizes uzņēmumam nepieciešamas, lai samaksātu savus rēķinus. Kreditoru saistību apjomu nosaka piegādātāju piešķirto kredītu lielums, kas pagarināts uz laika periodu, kurā parādi jāsamaksā. Kreditoru parādu aprites reizes gadā aprēķina pēc formulas:

$$K_{15} = \frac{\text{Realizētās produkcijas pašizmaksa}}{\text{Vidējā kreditoru parādu summa}} \quad [1.26.]^{127}$$

Kreditoru parādu aprites dienu skaitu (K_{16}) var aprēķināt pēc šādas formulas:

$$K_{16} = \frac{365}{K_{15}} \quad [1.27.]^{128}$$

Zinot kreditoru parādu maksāšanas periodu, plānošanas nolūkam var izrēķināt arī kreditoru parādu summu eiro.

$$\text{Kreditori } K_{17}(\text{€}) = \left(\frac{\text{Ražošanas izmaksas}}{\text{Dienu skaits periodā}} \right) * \text{maksājumu izdarīšanas periods} \quad [1.28.]^{129}$$

¹²² Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. "Info Tilts", 2012. 114. lpp.

¹²³ Turpat, 114. lpp.

¹²⁴ Turpat, 114. lpp.

¹²⁵ Turpat, 114. lpp.

¹²⁶ Turpat, 114. lpp.

¹²⁷ Turpat, 115. lpp.

¹²⁸ Turpat, 115. lpp.

¹²⁹ Turpat, 115. lpp.

Aprites rādītājos ietveramas arī kredītsaistības, kaut gan tās neietilpst apgrozāmo līdzekļu sastāvā, bet ir finansēšanas avots.

Uzņēmuma finanšu cikls (apgrozāmā kapitāla cikls)

Aprites rādītāji ir cieši saistīti ar finanšu ciklu, un finanšu cikls – ar operāciju ciklu.

Operāciju cikls raksturo uzņēmuma apgrozāmo naudas līdzekļu kopējās summas aprites periodu. Tā kā uzņēmums parasti apmaksā piegādātāju rēķinus ar kavējumu laikā, finanšu cikls ir īsāks, nekā operāciju cikls par vidējo kreditoru parādu aprites periodu. Finanšu cikls sākas pēc materiālu apmaksas piegādātājiem (kreditoru parādu dzēšanas) un beidzas, kad pircējs samaksā par piegādātajām precēm (debitoru parādu dzēšana).

Finanšu ciklu var noteikt pēc formulas:

$$\text{Finanšu cikls} = \text{krājumu aprites periods} + \text{debitoru aprites periods} \\ - \text{kreditoru parādu aprites periods} \quad [1.29.]^{130}$$

Jo garāks finanšu cikls, jo lielāka vajadzība pēc apgrozāmajiem līdzekļiem, tāpēc finanšu ciklu var arī saprātīgi saīsināt vai nu paātrinot krājumu apriti, vai paātrinot debitoru apriti, vai arī palēninot kreditoru parādu apriti.

Aprites paātrināšanai parasti seko papildu līdzekļu iesaistīšana apgrozījumā, bet palēnināšanai – līdzekļu izņemšana no saimnieciskā apgrozījuma un to samērā ilgāka iesaldēšana krājumos, nepabeigtajā un gatavajā produkcijā.¹³¹

M. Rurāne apgalvo, ka “Jo īsāks ir finanšu cikls, jo efektīvāka ir apgrozāmo līdzekļu izmantošana, jo mazāk apgrozāmā kapitāla ir nepieciešams operatīvās darbības veikšanai”.¹³²

S.Saksonova savukārt saka, ka “ieteicams periodiski veikt finanšu cikla garuma dinamikas analīzi. Jo garāks finanšu cikls, jo lielāka vajadzība pēc apgrozāmajiem līdzekļiem. Aprites paātrināšanai parasti seko papildu līdzekļu iesaistīšana apgrozījumā, bet palēnināšanai pretēji – līdzekļu izņemšana no saimnieciskā apgrozījuma”.

SVID analīze

SVID analīze ir metode, ar kuras palīdzību uzņēmums novērtē savas stiprās un vājās puses, kā arī pastāvošās iespējas vai gaidāmos draudus. Un tikai tad, kad visi četri kritiskie informācijas elementi ir noteikti, balstoties uz tiem, uzņēmums var formulēt un īstenot biznesa stratēģiju plānoto mērķu sasniegšanai. SVID analīzes galvenais uzdevums ir pieejamo informāciju sadalīt iekšējos (stiprās un vājās puses) un ārējos (iespējas un draudi) faktoros. Kad

¹³⁰ Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 115. lpp.

¹³¹ Turpat, 115. lpp.

¹³² Rurāne, M. *Uzņēmuma finanses: mācību līdzeklis*. Rīga: Jumava, 2007. 76. – 77.lpp.

šis darbs ir paveikts, SVID analīzes rezultāti parāda, kuri faktori (stiprās puses un iespējas) var palīdzēt uzņēmumam stratēģisko mērķu sasniegšanā, un kuri faktori (vājās puses un draudi) ir šķēršļi, kas jāpārvar vai jāsamazina to iedarbība.¹³³

SVID matricas struktūra ar pamatjautājumu piemēriem aplūkojama 1.2. tabulā.

1.2. tabula

SVID matricas struktūra ar pamatjautājumu piemēriem¹³⁴

Iekšējie faktori	
Stiprās puses	Vājās puses
1) idejas priekšrocības	1) ierosinājuma vai nodomu radītie zaudējumi
2) potenciāls	2) potenciāla vai iespēju nepilnības
3) idejas konkurētspēja	3) iespēja konkurēt
4) unikalitāte	4) reputācija, klātbūtne un sasniedzamība
5) resursi, līdzekļi, cilvēki	5) finansiālās iespējas
6) pieredze, zināšanas, informācija	6) ievainojamība
7) finanšu rezerves, ticamākais apgrozījums	7) laika grafiki, termiņi un spiediens
8) tirgus – redzesloks, izplatība, apzināšana	8) naudas plūsma, skaidras naudas aizplūšana
9) novatoriskie aspekti	9) nepārtrauktība, piegādes robustums
10) atrašanās vieta	10) pamatlietu nepārdomātība, izklaidība
11) cena, vērtība, kvalitāte	11) datu ticamība, plānu prognozējamība
12) akreditēšana, kvalifikācija, sertifikācija	12) morāle, uzticēšanās, vadība
13) procesi, sistēmas, IT, komunikācijas	13) akreditēšana utt.
14) kultūra, attieksme, viedoklis, uzvedība	14) procesi un sistēmas utt.
15) pārvaldīšana, pēctecība	15) pārvaldības slēpšana, pēctecība
Ārējie faktori	
Iespējas	Draudi
1) tirgus notikumi	1) politikas ietekme
2) konkurentu ievainojamība	2) likumdošanas ietekme
3) nozares vai dzīvesveida tendences	3) apkārtējās vides ietekme
4) tehnoloģiju attīstība un jauninājumi	4) IT notikumi un jauninājumi
5) globāla iedarbība	5) konkurentu nodomi – atšķirīgi
6) jauni tirgi, iespējas	6) tirgus pieprasījums
7) noteikta niša – tirgus mērķis	7) jaunas tehnoloģijas, pakalpojumi, idejas
8) ģeogrāfiska atrašanās vieta, eksports, imports	8) svarīgi līgumi vai vienošanās un partneri
9) jauninājumi un unikalitāte	9) spēcīgs iekšējais potenciāls
10) taktika – pārsteigt, vairāk līgumu utt.	10) traucēkļi
11) biznesa un produkcijas attīstība	11) nepārvaramas vājības
12) informācija un pētījumi	12) svarīgu darbinieku aiziešana no darba
13) līgumsabiedrību un aģentūru sadalīšana	13) noturīgs finansiāls atbalsts
14) tirgus apjoma pieprasījuma tendences	14) ekonomika – iekšzemes, ārzemes
15) gadalaiks, laikapstākļi, modes ietekmēšana	15) sezonālitate, laika apstākļu ietekme

¹³³ LIAA. *INOVATĪVĀS DARBĪBAS PAMATELEMENTI. Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem (Otrās papildinātais izdevums)*. Rīga: LIAA, 2007. 21.lpp. Pieejams: http://www.liaa.gov.lv/files/liaa/attachments/31_inovativas_darbibas_pamatelementi.pdf [skatīts 20.03.2019.]

¹³⁴ Chapman A. *Businessballs*. Pieejams: <http://www.businessballs.com/swotanalysisfreetemplate.htm> [skatīts 13.04.2019.]

Tātad ar SVID analīzes palīdzību uzņēmums novērtē savas stiprās un vājās puses, kā arī pastāvošās iespējas vai gaidāmos draudus. Tikai tad, kad visi četri kritiskie informācijas elementi ir noteikti, balstoties uz tiem, uzņēmums var formulēt un īstenot biznesa stratēģiju plānoto mērķu sasniegšanai. 1.2. tabulā apkopoti katra faktora pamatjautājumu piemēri, kuri var tikt izmantoti kā temati diskusijām, un tos var mainīt, atbilstoši SVID analīzes mērķiem.

Uzņēmuma bankrota prognozēšanas modeļi

Uzņēmuma saimnieciskās darbības efektivitātes novērtēšanai un bankrota prognozēšanai autore apskata E. Altmana modeļi, kas balstīts uz finanšu koeficientu analīzi.

E.Altmans izstrādāja Z bankrota prognozēšanas modeļa modifikācijas Z' un Z'' (skatīt 1.3. tabulu), kas tika rekomendētas ražošanas uzņēmumiem un dažādu nozaru maziem uzņēmumiem, kuru akcijas netiek kotētas biržā.

1.3. tabula

E. Altmana bankrota prognozēšanas modeļi Z' un Z''¹³⁵

Modeļa struktūra	Z indeksa novērtēšanas kritēriji
$Z' = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,420 X_4 + 0,998 X_5$, kur Z' – prognozēšanas indekss X1 = Darba kapitāls / Aktīvi X2 = Nesadalītā peļņa / Aktīvi X3 = Peļņa pirms procentiem un nodokļiem / Aktīvi X4 = Pašu kapitāls / Saistības X5 = Neto apgrozījums / Aktīvi	$Z' < 1,23$ – ļoti liela $Z' 1,23-2,90$ – pastāv iespējamība $Z' > 2,90$ – ļoti zema
$Z'' = 6,56 X_1 + 3,26X_2 + 6,72X_3 + 1,05X_4$, kur Z'' - prognozēšanas indekss X1 = Darba kapitāls / Aktīvi X2 = Nesadalītā peļņa / Aktīvi X3 = Peļņa pirms procentiem un nodokļiem / Aktīvi X4 = Pašu kapitāls / Saistības	$Z'' < 1,10$ ļoti augsta $Z'' 1,10-2,59$ pastāv iespējamība $Z'' > 2,60$ – ļoti zema

Katrs rādītājs E. Altmana modelī raksturo uzņēmuma aktīvu saistību ar risku – īstermiņa maksātspēju, aktīvu ienesīgumu un rentabilitāti, ilgtermiņa maksātspēju un aktīvu racionālu izlietošanu, tādēļ, teorētiski vērtējot šos modeļus, darba autore pieļauj, ka aprēķināto Z indeksu vērtības ticamības pakāpe varētu būt augsta.

¹³⁵ Altman, E. I. *Corporate financial distress and bankruptcy*. John Willey & Sons, Inc., New York, USA, 1993. pp. 202 – 206.

E. Altmana sniegtais raksturojums (1.4. tabula) uzskatāmi sniedz pamatojumu modelī iekļauto finanšu koeficientu izvēlei.

1.4. tabula

E.Altmana Z modelī iekļauto finanšu koeficientu raksturojums¹³⁶

Finanšu koeficients	Raksturojums
Darba kapitāls / Aktīvu kopsumma	Darba kapitāls rāda apgrozāmo līdzekļu pārsvaru pār īstermiņa saistībām. Ja uzņēmumam šis rādītājs ir negatīvs, var rasties problēma, atmaksāt īstermiņa parādus. Parasti uzņēmumiem, kuriem ir zaudējumi no pamatdarbības, samazinās darba kapitāla īpatsvars aktīvos.
Nesadalītā peļņa / Aktīvu kopsumma	Nesadalītā peļņa ir summa, ko uzņēmums nav sadalījis dividendēs vai ieguldījis rezervēs. Ja nesadalītā peļņa ir liela, var secināt, ka uzņēmumam pārskata periodā ir bijusi veiksmīga uzņēmējdarbība un tas racionāli izmantojis savus aktīvus, kā rezultātā ir iegūta peļņa. Bet, ja nesadalītā peļņa ir neliela vai tās vispār nav, tad uzņēmuma darbība pārskata periodā ir bijusi neveiksmīga, kas var radīt problēmas uzņēmuma pastāvēšanai. Salīdzinoši jauniem uzņēmumiem šis rādītājs būs zemāks kā vecākiem uzņēmumiem.
Peļņa pirms procentiem un nodokļiem / Aktīvu kopsumma	Koeficients atspoguļo uzņēmuma spēju, izmantojot aktīvus, gūt peļņu pirms procentu un nodokļu maksājumiem. Ja peļņa pirms procentiem un nodokļiem ir pietiekami liela, tad uzņēmums varēs nomaksāt kredītu procentus un nodokļus. Pretējā gadījumā uzņēmums nespēs izpildīt savas saistības.
Akciju kapitāla tirgus vērtība / Saistības bilances vērtībā	Nelabvēlīga finansiālā stāvokļa gadījumā, kad uzņēmumam draud bankrots, tā akciju vērtība strauji samazinās. Līdz ar to var secināt – ja akciju kapitāla tirgus vērtība ir augsta, uzņēmums ir stabils. Bez tam situācijā, kad uzņēmumam ir īslaicīgas finansiālas grūtības, tas var pieņemt lēmumu laist apgrozībā akcijas par samērā augstām cenām, iegūstot papildus līdzekļus un radot pārliecību kreditoriem, ka tiks nomaksātās nenokārtotās saistības.
Neto apgrozījums / Aktīvu kopsumma	Šī attiecība pret aktīvu kopsummu atspoguļo uzņēmuma saimnieciskās darbības efektivitāti, cik lietderīgi un prasmīgi uzņēmums izmanto aktīvus ražošanas procesā, lai iegūtu pēc iespējas lielāku apgrozījumu.

Kā otrs apskatāmais bankrota prognozēšanas modelis ir Fulmera H. modelis, kas balstās uz jau zināmā E. Altmana izmantotā diskriminanta analīzes metodi.

Fulmera izstrādātais bankrota prognozēšanas modelis (formula) ir šāds:

$$H = 5.528 V_1 + 0.212 V_2 + 0.073 V_3 + 1.270 V_4 + 0.120 V_5 + 2.335 V_6 + 0.575 V_7 + 1.083 V_8 + 0.894 V_9 - 6.075$$

¹³⁶ Altman E. I. *Predicting financial Distress of Companies: Revisiting the Z-score and ZETA Models*. Journal of Banking & Finance, July 2000. pp. 1 – 51.

- V₁** – nesadalītā peļņa / aktīvu kopsumma. Šis rādītājs raksturo akumulēto uzņēmuma ienesīgumu. Jo augstāks rādītājs, jo lielāka varbūtība, ka uzņēmums nebankrotēs. Rādītājs iekļauj šādus faktoros: uzņēmuma vecums, dividenžu politika un iepriekšējo gadu ienesīgums.
- V₂** – neto apgrozījums / aktīvu kopsumma. Aktīvu aprites rādītāju lieto kā vispārīgu aktivitātes rādītāju, kas parāda, kā uzņēmuma aktīvus izmanto neto apgrozījuma veidošanā. Jo lielāka aprite, jo mazāka iespēja uzņēmumam bankrotēt.
- V₃** – peļņa pirms nodokļiem/pašu kapitāls. Šis rādītājs novērš nodokļu ietekmi uz saimn. darbības rezultātiem. Augstākai rentabilitātei mazāka iespējamība uzņēmumam bankrotēt.
- V₄** – naudas plūsma / visas saistības. Šis rādītājs bieži tiek raksturots kā svarīgākais rādītājs uzņēmuma bankrota prognozēšanai. Proti, jo lielāka attiecība neto naudas plūsmai pret saistībām, jo mazāka iespēja uzņēmumam bankrotēt.
- V₅** – saistības / aktīvu kopsumma. Šis rādītājs tiek raksturots kā visefektīvākais indikators, kas liecina par finansiālam grūtībām mazos uzņēmumos. Koeficients norāda: jo augstāks saistību rādītājs, jo lielāka iespēja uzņēmumam bankrotēt.
- V₆** – īstermiņa saistības / aktīvu kopsumma. Tas ir maksāspējas rādītāj, kas norāda uz bankrota varbūtību. Proti, jo augstāks rādītājs, jo lielāka iespējamība uzņēmumam bankrotēt.
- V₇** – pamatlīdzekļi / aktīvu kopsumma. Šis rādītājs raksturo uzņēmuma lielumu. Tiek uzskatīts, ka lieliem uzņēmumiem mazāka iespēja bankrotēt.
- V₈** – darba kapitāls / visas saistības. Šis ir likviditātes rādītājs. Uzņēmuma finansiālās grūtības galvenokārt raksturojas ar darba kapitāla samazināšanos.
- V₉** – peļņa pirms procentiem un nodokļiem / procentu maksājumi. Šis ir bieži izmantots maksājamo procentu seguma koeficients; svarīgs rādītājs, prognozējot uzņēmuma bankrotu. Rezultātā: jo augstāks seguma koeficients, jo mazāka iespēja uzņēmumam bankrotēt.¹³⁷

Rādītāja H kritiskā robeža ir nulle. Tas nozīmē, ka, ja aprēķinātā H vērtība ir negatīva, pastāv liela maksātspējas iespējamība, savukārt, jo H vērtība augstāka, jo labāks ir uzņēmuma finansiālais stāvoklis un līdz ar to mazāka bankrota varbūtība.¹³⁸

Izpētot pieejamo teorētisko literatūru par finanšu analīzi un tajā pielietojamajām metodēm un apkopojot to, var secināt, ka populārākās finanšu analīzes metodes ir horizontālā un vertikālā metode, kā arī koeficientu analīze, kas ietver kapitāla struktūras rādītājus, likviditāti, rentabilitāti, līdzekļu apriti un finanšu ciklu, tāpat svarīga ir arī uzņēmuma SVID analīze. Bieži vien tiek aprēķināta arī bankrota analīze, tāpēc autore veiks SIA VALPRO horizontālo un vertikālo analīzi, finanšu koeficientu analīzi, SVID un bankrota analīzi.

¹³⁷ Šneidere, R. *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2009. 152 – 155. lpp.

¹³⁸ Turpat, 156. lpp.

2. SIA VALPRO RAKSTUROJUMS UN FINANŠU ANALĪZE

2.1. SIA VALPRO vispārējs raksturojums

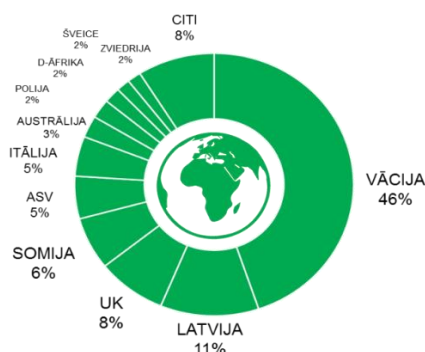
SIA VALPRO ir viens no lielākajiem metāla apstrādes uzņēmumiem Baltijas valstīs ar specializāciju metāla kannu, ugunsdzēsības aparātu korpusu un dažādu sistēmu korpusu ražošanā, kā arī gāzes balonu inspicēšanā un atbilstības pārvērtēšanā. Jau vairāk nekā 55 gadus uzņēmums piedāvā augstākās kvalitātes metāla produktus un metāla apstrādes pakalpojumus klientiem visā pasaulē.¹³⁹

Uzņēmuma pirmsākumi meklējami 1944. gada oktobrī, kad pēc Valmieras apriņķa izpildu komitejas priekšsēdētāja R. Gredzena iniciatīvas nodibināja Valmieras apriņķa rūpkombinātu, kur 6 strādājošie remontēja dažādu veidu tehniskās iekārtas. 1950. gadā tika izveidots mehāniskais cehs. 5 gadus vēlāk – 1955. gadā – kombināts jau bija tiktāl attīstījies, ka sāka apgūt masveida produkcijas ražošanu. Līdz 1958. gadam rūpkombināta konstruktori radīja jaunu modeli – OP-5 (BOGATIRJ). 1963. gada 1. jūlijā Valmieras metālapstrādāšanas rūpnīcu pārdēvēja par Valmieras ugunsdzēsības iekārtas rūpnīcu. 1970. gadā tika sākta 20l kannu ražošana eksportam uz Zviedriju, Somiju un arābu valstīm. Pēc 12 gadiem – 1982. gadā sākās jauna produkta – pulvera ugunsdzēsamo aparātu (PA-10A) – ražošana, savukārt 1997. gadā tika uzsākta arī atsevišķi tikai ugunsdzēsības aparātu korpusu ražošana. 1999. gadā uzņēmums ieguva kvalitātes vadības sistēmas sertifikātu ISO 9001-1994, 2000. gadā – pārvaldības sistēmas sertifikātu EN ISO 14001:1996, darba drošības sistēmas sertifikātu OHSAS 18001:1999 un jauno ISO 9001-2000 sertifikāta versiju. 2008. gada 10. maijā uzņēmums sevi pārdēvēja par SIA VALPRO, kā arī pārsertificējās visās trijās integrētās Kvalitātes sistēmas jomās. 2010. gadā SIA VALPRO Inspekcijas dienests tika iekļauts ES izziņoto institūciju NANDO sarakstā ar atpazīstamības numuru NB2243, atbilstības novērtēšanas procedūru veikšanai atbilstoši transportējamo spiedieniekārtu direktīvai 1999/36/EC. Svarīgi pieminēt arī 2010. gada jūlijā SIA VALPRO noslēgušos ES struktūrfondu projektu „Universālā ugunsdzēsības aparāta ieviešana ražošanā”. Projekta ietvaros tika izstrādāta un ieviesta jauna tehnoloģija, izveidota ražošanas līnija jaunā produkta ražošanai. Arī 2011. gads bija ļoti svarīgs uzņēmumam, jo tas noslēdza energoefektivitātes projektu „Siltumnīcefekta gāzes emisiju samazināšana SIA VALPRO ražošanas cehā nr.2 un ražošanas darbnīcā”. 2016. gadā SIA VALPRO ieguva vēl vienu apbalvojumu – “Energoefektīvākā ēka Latvijā”¹⁴⁰

¹³⁹ Valpro. *Vizītkarte*. Pieejams: <http://Valpro.lv/lv/par-mums/vizitkarte.html> [skatīts 08.02.2019.]

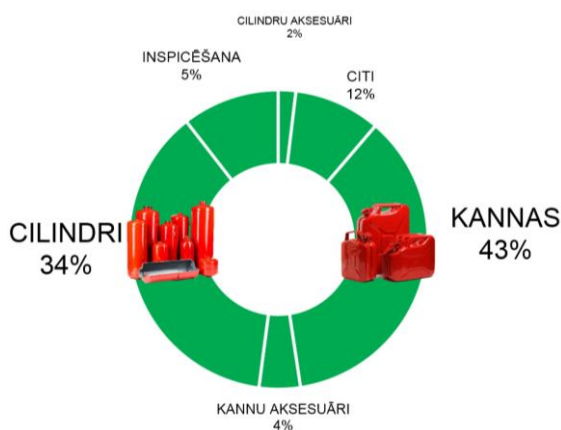
¹⁴⁰ Valpro. *Vēsture*. Pieejams: <http://valpro.lv/lv/par-mums/vesture.html> [skatīts 19.03.2019.]

SIA VALPRO ir viens no Latvijas vadošajiem eksporta uzņēmumiem, kas šodien 89% saražoto produktu piedāvā vairāk nekā 35 valstīs (skatīt 18. pielikumu). Lielākās valstis – Vācija, Latvija, Apvienotā Karaliste, Somija, ASV, Itālija utt. parādītas 2.1. attēlā. SIA VALPRO nodarbina 360 darbiniekus. Uzņēmuma produkti ir iemantojuši atpazīstamību un lietotāju atzinību civilajā un militārajā sektorā ne vien Eiropā, bet arī Austrālijā, Ziemeļamerikā, Āzijā un Āfrikā.¹⁴¹ Tāpat uzņēmumam ir ļoti daudz sadarbības partneru (skatīt 19. pielikumu).

2.1. att. SIA VALPRO apgrozījums pa valstīm 2018. gadā, %¹⁴²

Ražojot jau sen atpazīstamus un tradicionālus produktus – kannas, ugunsdzēsamo aparātu cilindrus, kannu aksesuārus, cilindru aksesuārus utt. – (parādīts 2.2. attēlā), kā arī projektējot un radot jaunus produktus, uzņēmums seko gan pašu uzstādītiem, gan starptautiskiem standartiem un prasībām. Augstas kvalitātes produkta radīšana ir viens no SIA VALPRO pamatuzdevumiem veiksmīgai ilgtermiņa darbībai. Stingra sava darba novērtēšana ir ļāvusi uzņēmumam un tā piedāvātajiem produktiem pilnveidoties un iegūt sertificētu institūciju, klientu un lietotāju atzinību.

2.2. att. SIA VALPRO apgrozījums pa produktiem 2018. gadā, %¹⁴³

Lai gan uzņēmums seko tradīcijām un augstu vērtē klasiskas vērtības, tas pastāvīgi interesējas un meklē iespējas pakalpojumu un produktu spektra paplašināšanai. Attīstot

¹⁴¹ Valpro prezentācijas materiāls, skatīts 21.03.2019.

¹⁴² Turpat.

¹⁴³ Turpat.

tehnoloģiskās iespējas un īstenojot jaunus inovāciju projektus, SIA VALPRO kļūst arvien elastīgāks un pieejamāks noteiktu pakalpojumu sniegšanā un produktu radīšanā.

SIA VALPRO aktīvi iesaistās nozares aktualitātēs. Uzņēmums ir Latvijas Ugunsdzēsības asociācijas, Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācijas, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras un mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācijas biedrs. Tas atbalsta ar nozari saistītu pasākumu organizēšanu – ugunsdzēsības sporta pasākumus, atbalsta ar nozari saistītu studentu darbību, nodrošinot mecenātu stipendijas Latvijas augstskolās un prakses vietas uzņēmumā.

Uzņēmuma misija ir nodrošināt augstākās kvalitātes metāla produktus un pakalpojumus vietējā un starptautiskā mērogā, pierādot sevi kā vienu no pasaulē spēcīgākajiem nozares uzņēmumiem; nodrošināt minimālu uzņēmējdarbības ietekmi uz vidi, energoefektīvu ražošanu, maksimāli drošu darba vidi, kā arī pastāvīgu attīstību un stabilitāti; rūpēties par klientu un lietotāju apmierinātību un darbinieku motivāciju.

Uzņēmuma vīzija savukārt ir kļūt par stabilu un starptautiski pazīstamu kvalitātes zīmolu, kas nosaka augstus nozares produktu un pakalpojumu kvalitātes standartus visā pasaulē un ir spējīgs īstenot specifiskus nestandarta metālapstrādes projektus.¹⁴⁴

Viena no svarīgākajām uzņēmuma vērtībām ir **kvalitāte**, kas ir uzņēmuma priekšrocība. SIA VALPRO izjūt augstu atbildību par ražoto un piedāvāto produktu, pienākumu pret sociālo un ekonomisko vidi un rūpes par darba drošību un vidi. Ne mazāk svarīga vērtība par iepriekš minētajām ir arī **klients** – kvalitāte attiecībās ir labas sadarbības un nākotnes iespēju atslēga. Nepārtrauktas **attīstības** un **stabilitātes** rezultātā SIA VALPRO ir nodrošinājis uzticamību, uzkrājis pieredzi un strādājis atbildīgi, lai radītu stabilu un drošu uzņēmuma darbības pamatu.

Uzņēmuma valdes priekšsēdētājs ir teicis: “Viens no veiksmīgas uzņēmuma darbības priekšnosacījumiem ir profesionāls un saskanīgs kolektīvs. Cilvēki, kas strādā SIA VALPRO, veido uzņēmuma personību, tā tradīcijas un kopējo darba atmosfēru. Uzņēmuma kolektīva kodolu raksturo profesionalitāte, savstarpēja cieņa un atbalsts, kas ļāvis saglabāt līdzsvaru un pieņemt sekmīgus lēmumus arī sarežģītās situācijās. Kā ikviens kolektīvs, arī mēs redzam iespējas pilnveidoties, papildināt zināšanas un apgūt jaunas iemaņas darbam nozarē, tajā pašā laikā mēs lepojamies ar jau sasniegto un ieskicējam jaunus mērķus tālākā izaugsmes ceļā.”¹⁴⁵

Uzņēmums izmanto licencētu grāmatvedības programmu *Horizon*. Grāmatvedības uzskaitē un pārskatos par naudas vienību līdz 2013. gada 31. decembrim lietoja LR naudas vienību – Latvijas latu (LVL). Kopš 2014. gada 1. janvāra grāmatvedības uzskaitē un pārskatos par naudas vienību tiek lietota LR jaunā oficiālā naudas vienība – eiro (EUR).

¹⁴⁴ Valpro. *Vizītkarte*. Pieejams: <http://Valpro.lv/lv/par-mums/vizitkarte.html> [skatīts 08.02.2019.]

¹⁴⁵ Turpat.

2019. gada 4. janvārī telefonintervijā ar SIA VALPRO finanšu analītiķi G.Cīruli (intervijas jautājumu skatīt 1. pielikumā) tika noskaidrots, ka nepārtraukti tiek sekots līdzi grāmatvedības un ekonomiskajām izmaiņām uzņēmumā, kā arī tiek analizētas finanses, lai vienmēr uzņēmumam būtu aktuālākie finanšu rādītāji un iespējamie rīkošanās plāni.

2.2. SIA VALPRO finanšu analīze

Horizontālā analīze

Aprēķinot bilances (2., 3. pielikumu) un peļņas vai zaudējumu aprēķina (4. pielikumu) pārskatu dinamiku, autore ir izstrādājusi tabulas, kurās pārskatāmi atspoguļoti nepieciešamie bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķina posteņi un aprēķināta to izmaiņu dinamika:

- piecos pārskata periodos (2014/2013, 2015/2014, 2016/2015, 2017/2016, 2018/2017),
- pēdējā pārskata perioda izmaiņas pret pirmo pārskata periodu (2018/2013),
- par bāzes periodu tika ņemts katra iepriekšējā pārskata gada rādītājs, izņemot tos gadījumus, kad kādā no posteņiem vērtība norādīta kā 0.

Horizontālās analīzes aprēķiniem par pamatu tika ņemta 1.1. formula. Lai būtu skaidrs, kā aprēķins izskatās ar skaitļiem, zemāk tiks aprēķinātas *NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU* izmaiņas 2018. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu (skatīt 5. pielikumu):

$$\text{Izmaiņas \%} = \frac{6903}{4002} * 100 - 100 = +72.49\%$$

2018. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu, pieauga visi bilances aktīva posteņi, izņemot ilgtermiņa finanšu ieguldījumus, kuri samazinājās par 20.84%, debitorus, kas samazinājās par 12.91% un īstermiņa finanšu ieguldījumus, kuri saruka līdz nullei jeb samazinājās par 100%.

SIA VALPRO horizontālā analīze aplūkojama 2.1. tabulā. Detalizēti skatīt 5.pielikumu.

2.1. tabula

SIA VALPRO aktīva posteņu horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %

POSTENIS	Izmaiņas %					
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2013
I. Nemateriālie ieguldījumi	+9.80	-44.58	+321.40	-7.02	-27.65	+72.49
II. Pamatlīdzekļi	+17.63	+19.13	-5.23	-0.88	+19.77	+57.66
III. Ilgtermiņa fin. ieguldījumi	-17.64	+67.42	-6.60	-49.64	+22.05	-20.84
ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI	-3.78	+44.16	-5.96	-30.10	+20.67	+10.03
I. Krājumi	+16.44	-14.13	-13.32	+37.18	+9.38	+30.05
II. Debitori	-24.46	-12.02	+26.55	+11.15	-6.83	-12.91
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi	0.00	0.00	0.00	-100.00	0.00	-100.00
IV. Nauda.	+78.82	+17.31	+71.71	-59.66	+28.12	+86.17
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI	+6.34	-5.61	+25.38	-11.97	+6.55	+18.04
AKTĪVU KOPSUMMA	-0.31	+25.93	+2.65	-24.02	+15.18	+12.78

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Ļoti svarīgs ir aktīvu kopsummas novērtējums – vai aktīvi 6 gadu laikā ir pieauguši, vai tomēr samazinājušies. Skaidri redzams, ka kopš 2013. gada aktīvi ir pieauguši par 12.78%. Arī apgrozāmie līdzekļi ir pieauguši par 18.04% un ilgtermiņa ieguldījumi – par 10.03%, kas liecina, ka uzņēmums attīstās – ir pieauguši ilgtermiņa ieguldījumi, jo bija nepieciešamas jaunas licences un veco licenču pagarināšana, kā arī jaunu pamatlīdzekļu iegāde un veco pamatlīdzekļu atjaunošana vai uzlabošana, tāpat kopš 2013. gada SIA VALPRO ir pievienojis jaunas sabiedrības un iegādājies sabiedrību kapitāla daļas. Arī krājumi ir pieauguši par 30.05%, jo ir pieaudzis piedāvāto produktu klāsts (detalizētāks skaidrojums tālāk).

Uzņēmumā ir samazinājušies asociēto sabiedrību parādi, citi debitori (tos veido uzņēmuma ienākuma nodokļa pārākums, PVN pārākums, aizdevums juridiskām personām, aizdevums saistītām sabiedrībām, nekustamā īpašuma nodokļa pārākums, aizdevums darbiniekiem, pārējie debitori), īstermiņa aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai. Par gandrīz 18 000€ (precīzāk – 17 925€) ir samazinājušies arī pircēju un pasūtītāju parādi.

Ja salīdzina aktīvus ar pasīviem (skatīt 2.1. un 2.2. tabulu), tad jāsecina, ka pasīvos ir bijušas procentuāli lielākas izmaiņas posteņos.

2.2. tabula

SIA VALPRO pasīva posteņu horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %

Postenis	Izmaiņas %					
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017 /2016	2018/ 2017	2018/ 2013
Pašu kapitāls	+4.74	+8.43	+10.36	-34.74	+17.71	-3.73
Uzkrājumi	0.00	0.00	-100.00	0.00	0.00	-100.00
Ilgtermiņa kreditori	+9.68	+133.58	-24.77	-29.43	+32.19	+79.78
Īstermiņa kreditori	-16.91	+27.65	+8.89	+8.89	+3.94	+30.71
Kreditori	-9.53	+63.31	-7.32	-6.09	+12.24	+44.34
Pasīvu kopsumma	-0.31	+25.93	+2.65	-24.02	+15.18	+12.78

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

2018. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu, pieauga visi posteņi, izņemot uzkrājumus, kuri samazinājās par 100.00% – bija nepieciešama uzkrāto saistību pārklasifikācija, jo tagad uzkrājumus atvaļinājuma naudai jāuzrāda kreditoru postenī – “uzkrātās saistības”. Gandrīz par 4/5 pieauga ilgtermiņa kreditori, jo uzņēmums ņēma kredītu no bankas, lai nopirktu vairākas meitas sabiedrības: SIA VALPRO NEKUSTAMIE ĪPAŠUMI, SIA VALPRO TEHNOLOĢIJAS, SIA M-VATS, SIA VALTECH, SIA EB. Arī īstermiņa kreditori kopš 2013. gada pieauga par 30%, taču šīs saistības ir nelielas, ja aplūko saistību pieaugumu pa gadiem, kā arī šīs saistības nav tik būtiski lielas (skatīt 6. pielikumu) un tiek dzēstas gada laikā.

Peļņas vai zaudējumu aprēķina horizontālajā analīzē (skatīt 2.3. tabulu un 7. pielikumu) piecu gadu laikā neto apgrozījums ir pieaudzis par 41.89 % (4 929 986€) un pārdotās produkcijas pašizmaksa – par 40.40 % (3 982 605€), līdz ar to ir pieaugusi gan bruto peļņa – par 49.59% (947 381€), gan arī neto peļņa – par 68.17% (523 485€). Droši var apgalvot, ka uzņēmums aug un attīstās.

2.3. tabula

SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķina horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %

Posteņa nosaukums	Izmaiņas %					
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2013
1. Neto apgrozījums	-0.42	+7.30	+16.94	-4.93	+19.45	+41.89
2. Pārdotās produkcijas raž. pašizmaksa	-0.01	+5.79	+12.46	+0.73	+17.15	+40.40
3. Bruto peļņa vai zaudējumi.	-2.57	+15.24	+38.73	-27.26	+32.01	+49.59
4. Pārdošanas izmaksas	-6.73	+14.62	+12.10	-0.83	+36.03	+61.67
5. Administrācijas izmaksas	-13.98	-1.84	-3.28	+13.02	+10.93	+2.39
6. Pārējie saimn. darbības ieņēmumi	+27.08	-2.06	+34.36	-31.18	-10.02	+3.57
7. Pārējās saimn. darbības izmaksas	+212.91	-78.11	+107.91	-41.50	-75.39	-79.50
8. Ieņēmumi no līdzdalības:	+689.69	-62.02	+56.36	-40.53	-84.25	-56.06
10. Pārējie procentu ieņēmumi u.tml. ieņ.	-92.07	-36.73	+369.11	-27.17	+75.87	-69.87
11. Ilgt. un īst. finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas	0.00	0.00		-98.70	-100.00	
12. Procentu maksājumi u.tml. izmaksas	-12.59	+34.25	+5.07	-23.26	-5.46	-10.54
13. Peļņa vai zaudējumi pirms UIN	+28.77	+4.11	+18.30	-23.78	+24.51	+50.51
14. UIN par pārskata gadu	-11.42	+11.43	+95.94	-72.71	-66.65	-82.40
15. Peļņa vai zaudējumi pēc UIN aprēķ.	+34.12	+3.47	+10.96	-15.61	+29.43	+68.17
16. Ieņ. vai izmaksas no atliktā nodokļa aktīvu vai saistību atlikumu izmaiņām	0.00	0.00	-53.79	-100.00	0.00	0.00
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	+34.12	+0.80	+12.67	-14.70	+29.43	+68.17

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

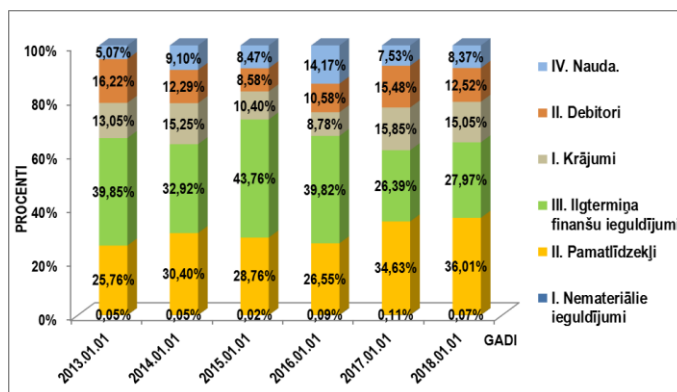
Šo gadu laikā visvairāk ir samazinājies UIN – par 82.40 % (84 113€), pārējās saimnieciskās darbības izmaksas – par 79.50% (38 335€), pārējie procentu ieņēmumi u.tml. ieņēmumi – par 69.87% (58 462€) un ieņēmumi no līdzdalības – par 56.06% (27 442€), toties pieaugušas pārdošanas izmaksas – par 61.67% (459 403€).

Uzņēmuma neto apgrozījums kopš 2013. gada ir pieaudzis gandrīz par pusi, jo SIA VALPRO mērķa tirgus ir Eiropas valstis, un šajās Eiropas valstīs SIA VALPRO produkcija ir ļoti pieprasīta, kā rezultātā ir palielinājies ne tikai neto apgrozījums, bet likumsakarīgi arī pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa un, protams, bruto un neto peļņa. Atpazīstamības dēļ ir pieaugušas arī pārdošanas izmaksas. Jāsaka gan, ka šīs pārdošanas izmaksas ir pozitīvi ietekmējušas neto peļņu tāpat kā pārējo saimnieciskās darbības izmaksu un arī UIN par gadu samazinājums. Uzņēmumam ir ļoti labi peļņas rādītāji, jo 5 gadu laikā uzņēmums ir strādājis ar peļņu, kas ik gadu pieaug, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Neliels peļņas samazinājums bija 2017. gadā, taču jau 2018. gadā, salīdzinot ar 2017. gadu tā pieauga par 29.43%. 2017. gada peļņas samazinājums saistīts ar armijas kannu pasūtījumu samazinājumu.

Vertikālā analīze

Aplūkojot 2.3.attēlu, jāsecina, ka ļoti būtiskas izmaiņas vertikālajā analīzē (detalizēta vertikālā analīze aplūkojama 8. pielikumā) no 2013. līdz 2018. gadam nav novērojamas.

No aktīviem procentuāli vislielāko daļu no 2013. gada līdz 2016. gadam sastādīja ilgtermiņa finanšu ieguldījumi, taču 2017. un 2018. gadā lielāks īpatsvars aktīva posteņos bija pamatlīdzekļiem. Ja salīdzina 2018. gada apgrozāmo līdzekļu un ilgtermiņa ieguldījumu īpatsvaru kopējos aktīvos, tad apgrozāmie līdzekļi pieauga par 1.6 procentu punktiem, un ilgtermiņa ieguldījumi samazinājās par 1.6 procentu punktiem.

2.3.att. SIA VALPRO aktīvu struktūra no 2013. gada līdz 2018. gadam, %

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

2013. gadā ilgtermiņa finanšu ieguldījumi sastādīja 39.85%, taču līdz 2018. gadam tie samazinājās līdz 27.97%. Uzņēmumam ir ļoti svarīgi ilgtermiņa ieguldījumi, jo tas parāda, ka uzņēmums ilgtermiņā plāno attīstīties.

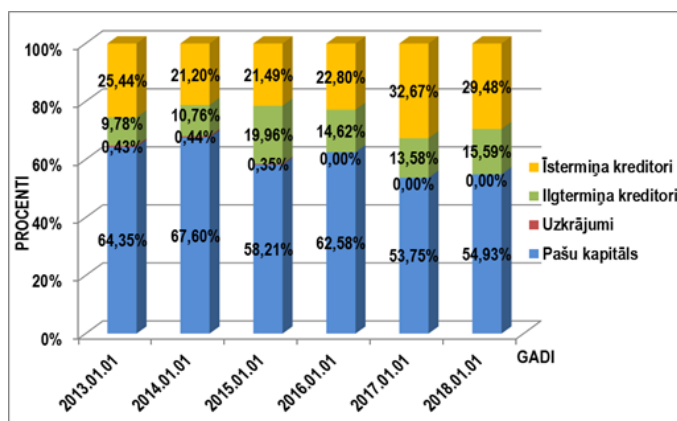
Aiz ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem procentuāli lielāko daļu sastādīja arī pamatlīdzekļi, pieaugot no 25.76% 2013. gadā līdz 36.01% 2018. gadā. Nemateriālie ieguldījumi variēja pavisam nelielos apjomos procentuālajā ziņā – no 0.05% 2013. gadā līdz 0.07% 2018. gadā.

Apgrozāmo līdzekļu lielāko īpatsvaru veido debitori un krājumi. Nauda sastāda aptuveni 8 – 10% (vidēji 857.5 tūkstoši eiro) no kopējās bilances. 2013. gadā debitoru īpatsvars bija lielāks, sastādot 16.22%, savukārt krājumi sastādīja par 3% mazāk jeb 13.05%. Līdz 2018. gadam rādītāji mainījās un 2018. gadā krājumi, salīdzinot ar 2013. gadu, pieauga līdz 15.05%, savukārt debitori saruka līdz 12.52%. Būtiskākie samazinājumi bija šādos posteņos: asociēto sabiedrību parādi, citi debitori (UIN, PVN pārmaksa un aizdevums juridiskai personai), īstermiņa aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai.

Salīdzinot 2018. gadu ar 2013. gadu, pa šiem gadiem naudas postenis pieauga par 3.30 procentu punktiem (375 657€), debitori samazinājās par 3.69 procentu punktiem (179 928€), krājumi palielinājās par 2.00 procentu punktiem (337 252€). Ilgtermiņa ieguldījumos, tas ir, nemateriālajos ieguldījumos bija vērojams pieaugums par 0.02 procentu punktiem (2 901€),

amatlīdzekļi savukārt pieauga par 10.25 procentu punktiem (1 276 876€), taču ilgtermiņa finanšu ieguldījumi samazinājās par 11.88 procentu punktiem (713 875€).

Aplūkojot uzņēmuma pasīvus (skatīt 2.4.attēlu un 9. pielikumu), var redzēt, ka pašu kapitāls procentuāli sastādīja vislielāko daļu, variējot no 64.35% 2013. gadā un samazinoties līdz 54.93% 2018. gadā. Pašu kapitāla samazinājums 2017. gadā saistīts ar to, ka tika atdalītas SIA VALPRO kapitāla daļas un pievienotas M-VATS uzņēmumam.

2.4.att. SIA VALPRO pasīvu struktūra no 2013. gada līdz 2018. gadam, %

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Pašu kapitāla izmaiņas saistītas ar pamatkapitāla samazinājumu – no 4 800 000€ 2016. gadā tas samazinājās līdz 2 300 000€ 2017. gadā. No iepriekšējo gadu nesadalītās peļņas daļa tika izmaksāta dividendēs, bet daļa – reinvestēta. Pārskata gada peļņa nedaudz pieauga katru gadu, izņemot 2017. gadu, kad tā samazinājās līdz 997 692€, taču jau 2018. gadā pieauga līdz 1 291 343€, pārsniedzot 2016. gada peļņu, par to detalizētāks skaidrojums būs tālāk.

Kreditori šajā laikā pieauga no 35.22% 2013. gadā līdz 45.07% 2018.gadā. Uzkrājumi sastādīja pavisam nelielu daļu 2013. – 2015. gadā, attiecīgi 0.43%, 0.44% un 0.35%.

Ja aplūko īstermiņa un ilgtermiņa kreditoru sadalījumu, jāsecina, ka lielāko īpatsvaru veido īstermiņa kreditori, pieaugot no 25.44% 2013. gadā līdz 29.48% 2018. gadā. Īstermiņa kreditoros vislielāko īpatsvaru veido parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem, aizņēmumi no kredītiestādēm, nedaudz mazāk – uzkrātās saistības. Pārējās īstermiņa saistības veido pavisam nelielu īpatsvaru īstermiņa kreditoros. Ilgtermiņa kreditori sastāda 1/3 daļu no kreditoriem jeb 2013. gadā tie bija 9.78% un līdz 2018. gadam tie ir pieauga līdz 15.59%. Ilgtermiņa kreditoros vislielāko īpatsvaru veido aizņēmumi no kredītiestādēm (aizņēmumi paredzēti investīciju-attīstības plānu izpildei, t.i., pirmkārt, jaunu produktu radošanai, otrkārt, esošo iekārtu rekonstrukcijai un morāli, fiziski nolietoto iekārtu nomaiņai, treškārt, rūpnīcas infrastruktūras nodrošinājumam – ēku renovācijai, teritorijas asfaltēšanai, apkures sistēmas nomaiņai, katlu māju rekonstrukcijai un, ceturtkārt, nekustamo īpašumu pirkumiem un citu

sabiedrību kapitāla daļu pirkumiem. Citi aizņēmumi un atliktā nodokļa saistības veidoja pavisam nelielu īpatsvaru ilgtermiņa kreditoros.

Kopš 2013. gada pašu kapitāls samazinājās par 9.42 procentu punktiem (206 410€), uzkrājumi – par 0.43 procentu punktiem, ilgtermiņa kreditori pieauga par 5.81 procentu punktiem (670 660€), savukārt īstermiņa kreditori – par 4.05 procentu punktiem (671 667€).

Lai arī uzņēmuma vadītājam bilance ir ļoti svarīga, tomēr saistošāka ir peļņas vai zaudējumu aprēķina analīze, kura aplūkojama 2.4. tabulā (skatīt 10. pielikumu).

2.4. tabula

SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķina vertikālā analīze no 2013. gada līdz 2018. gadam, %

Posteņa nosaukums	Izmaiņas %					
	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
1. Neto apgrozījums.	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2. Pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa.	83.77	83.77	82.94	79.76	84.52	82.89
3. Bruto peļņa vai zaudējumi.	16.23	16.23	17.06	20.24	15.48	17.11
4. Pārdošanas izmaksas.	6.33	6.33	6.33	6.07	6.33	7.21
5. Administrācijas izmaksas.	3.58	3.58	2.83	2.34	2.78	2.58
6. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.	0.81	0.81	0.94	1.08	0.78	0.59
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas.	0.41	0.41	0.26	0.47	0.29	0.06
8. Ieņēmumi no līdzdalības:	0.42	0.42	1.17	1.56	0.98	0.13
10. Pārējie procentu ieņēmumi u.tml. ieņ.	0.71	0.71	0.03	0.13	0.10	0.15
11. Ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas.	0.00	0.00	0.00	4.30	0.06	0.00
12. Procentu maksājumi u.tml. izmaksas.	0.45	0.45	0.50	0.45	0.36	0.29
13. Peļņa vai zaudējumi pirms UIN	7.39	7.39	9.28	9.38	7.52	7.84
14. UIN par pārskata gadu.	0.87	0.87	0.80	1.34	0.39	0.11
15. Peļņa vai zaudējumi pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas	6.52	6.52	8.47	8.04	7.14	7.73
16. Ieņēmumi vai izmaksas no atliktā nodokļa aktīvu vai saistību atlikumu izmaiņām	0.00	0.00	-0.22	-0.09	0.00	0.00
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi.	6.52	6.52	8.26	7.95	7.14	7.73

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Bruto peļņa sastādīja aptuveni 1/6 (15 – 16%) daļu no neto apgrozījuma. 5/6 sastādīja pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa. 2013. gadā tā sastādīja 83.77% un 2018. gadā samazinājās līdz 82.89%, attiecīgi bruto peļņa no 16.23% 2013. gadā pieauga līdz 17.11% 2018. gadā. Aprēķinot neto peļņu, tiek atskaitītas pārdošanas izmaksas, kas sastāda aptuveni 6 – 7%, peļņa samazinājās no 16.23% uz 9.9% no neto apgrozījuma 2013. gadā un tāpat nemainīgi 9.9% palika arī 2018. gadā. Tāpat lielas bija arī administrācijas izmaksas. 2013. gadā tās bija 3.58% un 2018. gadā samazinājās līdz 2.58%. Vēl, protams, lai aprēķinātu neto peļņu, tika atskaitītas arī pārējās saimnieciskās darbības izmaksas, taču tās nav tik būtiskas. Visas pārējās izmaksas un ieņēmumi gala rezultātā samazināja peļņu vēl par 3.38% 2013. gadā, kā rezultātā 2013. gadā no neto apgrozījuma peļņa sastādīja vien 6.52% jeb 767 858€. 2018. gadā pārējās izmaksas un ieņēmumi sastādīja 2.17%, kā rezultātā neto peļņa sastādīja 7.73% jeb 1 291 343€. Procentuāli, kā redzams, tas ir salīdzinoši maz, bet naudas izteiksmē peļņa 2018. gadā tuvojās jau pusotram miljonam eiro. Lai arī katru gadu peļņas īpatsvars paliek mazāks, tomēr naudas izteiksmē tas

pieaug, jo pieaug arī neto apgrozījums. 2013. gadā neto apgrozījums bija 11 769 315€, līdz 2018. gadam tas bija pieaudzis līdz 16 699 301€, un attiecīgi peļņa 2013. gadā bija 767 858€ un līdz 2018. gadam tā pieauga līdz 1 291 343€. 2017. gada peļņas kritums saistīts ar pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksu – sadārdzinājās materiālu un preču iegādes izmaksas, administrācijas un pārdošanas izmaksas, kā arī krietni saruka armijas kannu pieprasījums.

Kopš 2013. gada pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa samazinājās par 0.88 procentu punktiem, līdz ar to par tikpat daudz palielinājās bruto peļņa. Rezultātā no 2013. gada līdz 2018. gadam peļņas īpatsvars pieauga par 1.21 procentu punktu.

Kapitāla struktūras rādītāji

Izmantojot 1.2. – 1.6. formulas, tika aprēķināti SIA VALPRO kapitāla struktūras rādītāji, tie attēloti 2.5. tabulā.

2.5. tabula

SIA VALPRO kapitāla struktūras rādītāji no 2013. gada līdz 2018. gadam, koeficienti

Kapitāla struktūras rādītāju koeficienti	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
Pašu kapitāla līdzdalības koeficients (K_1)	0.65	0.68	0.59	0.63	0.54	0.55
Saistību īpatsvars bilancē (K_2)	0.35	0.32	0.41	0.37	0.46	0.45
Saistību attiecība pret pašu kapitālu (K_3)	0.55	0.47	0.71	0.60	0.86	0.82
Manevrēšanas koeficients (K_4)	0.14	0.23	0.10	0.17	0.12	0.12
Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdz. (K_5)	0.26	0.42	0.22	0.32	0.16	0.18

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Aizņemto un pašu kapitāla koeficients K_1 atbilst normas robežām un attiecīgi tas ir robežās $0.5 < K_1 < 1$. 2013. gadā koeficients bija 0.65, taču līdz 2018. gadam samazinājās līdz 0.55. 2017. gadā samazinājās pārskata gada peļņa, kas ir atstājusi mazāku ietekmi, bet galvenais faktors, kas ir ietekmējis pašu kapitāla līdzdalības koeficientu, ir pašu kapitāla daļu samazinājums par vairāk nekā 50%, jo tika atdalītas SIA VALPRO kapitāla daļas un pievienotas M-VATS uzņēmumam, jo tāds bija īpašnieku lēmums, lai attīstītu M-VATS darbību. M-VATS daļas tika iegādātas 2015. gadā, uzņēmuma darbības veidi ir holdingkompāniju darbība un citur neklasificētas finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu.¹⁴⁶

Saistību īpatsvars, kas parāda saistību attiecību no visiem aktīviem, pēdējos divos gados (2017. un 2018.) bija normas robežās: $0.4 < K_2 < 0.8$. 2013. un 2014. gadā tas bija nedaudz zemāks, nekā noteikts, taču robeža līdz optimālajam līmenim nav būtiska. 2015. gadā šis koeficients sasniedza jau optimālo rādītāju 0.41, taču 2016. gadā tas atkal nedaudz saruka, noslīdot līdz 0.37, bet 2017. un 2018. gadā saistību īpatsvars bilancē bija normas robežās.

¹⁴⁶ LURSOFT. *M-VATS, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību*. Pieejams: <https://www.lursoft.lv/uznemuma-izzina/m-vats?l=LV> [skatīts 05.04.2019.]

Saistību attiecība pret kapitālu ir normas robežās, vienīgi 2014. gadā koeficients bija 0.47 no vēlamā 0.5, un tas liecina, ka uzņēmuma saistības ir vairāk nekā uz pusi mazākas, nekā pašu kapitāls. 2017., 2018. gadā šis koeficients bija virs 0.8, attiecīgi 2017. gadā tas bija 0.86 un 2018. gadā – 0.82. Ņemot vērā, ka pašu kapitāls būtiski samazinājās 2017. un 2018. gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, tad likumsakarīgi, ka saistības palielinājās. Jāatceras, ka saistības veido gan ilgtermiņa, gan īstermiņa kreditori. Aizņēmumi (precīzāk – īstermiņa saistības), salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, nedaudz pieauga. Būtībā visa pamatā ir pašu kapitāla daļu būtisks samazinājums (vairāk nekā 50%), kas arī veido saistību īpatsvara pieaugumu, jo aizņēmumi ir palikuši aptuveni tādā pat līmenī un īstermiņa saistības nedaudz pieaugušas. Šo rādītāju, autoresprāt, SIA VALPRO noteikti vajadzētu samazināt, jo kreditori dod priekšroku uzņēmumiem, kam šis rādītājs ir pēc iespējas zemāks, jo tas ir saistīts ar mazāku iespējamo risku. Šo rādītāju var samazināt, ja samazina saistības vai palielina pašu kapitālu ar pamatkapitāla palielināšanu vai gūstot lielāku peļņu. Autoresprāt, veidojot uzņēmuma finansēšanas avotu struktūru, ir nepareizi censties minimāli izmantot kredītus un finansēt visus aktīvus ar pašu līdzekļiem. Nepieciešams atrast optimālo līmeni pašu kapitāla un kreditoru kopsummā, jo tad akcionāriem nevajadzētu uzņemties nepamatoti lielu risku un uzņēmējdarbības neveiksmes gadījumā ciest zaudējumus.

Manevrēšanas koeficients rāda, cik pašu apgrozāmo līdzekļu pienācās uz 1 pašu kapitāla eiro. Diemžēl šis koeficients SIA VALPRO ir zems. Norma ir aptuveni 0.2 – 0.5, taču SIA VALPRO tas bija 0.14 2013. gadā, 0.23 – 2014. gadā, 0.10 – 2015. gadā, 0.17 – 2016. gadā un 0.12 2017. un 2018. gadā. Pirmajā acūmirklī liekas, ka uzņēmumam ir apgrozāmo līdzekļu, precīzāk, naudas deficīts, taču uzņēmumam ir kredītlīnija – naudu var aizņemt jebkurā laikā par ļoti izdevīgiem procentiem, un faktoringu. Faktoringu nav tikai kā apgrozāmie līdzekļi, bet tas nosedz arī riska faktoru – sedz apdrošināšanu. Ņemot vērā, ka pamatā ir eksporta tirgus, tad šāds faktoringu ir ļoti efektīvs, lai nodrošinātos pret debitoriem, kas nespēj segt saistības laikā vai vispārīgi. Līdzko SIA VALPRO izraksta klientam rēķinu, SWEDBANK līzings uzreiz samaksā 90% no rēķina summas, savukārt klienti maksā naudu uz faktoringa kompāniju. Tad, kad klients ir samaksājis rēķinu, SWEDBANK līzings samaksā SIA VALPRO atlikušos 10%, līdz ar to uzņēmumam pilnīgi pietiek nauda. Jaunu klientu piesaistei SIA VALPRO informē SWEDBANK, jo SWEDBANK neņem kuru katru klientu – viņi veic datu analīzi. Ir klienti, kuriem SWEDBANK nosaka limitu, piemēram 20 000€ kopsummas apmērā gada laikā. Ja klientam limits ir sasniegts, tad SIA VALPRO atļaujas paši izrakstīt rēķinu un tad klientam ir jāsamaksā par rēķinu SIA VALPRO uzņēmuma kontā. Svarīgi pieminēt, ka SIA VALPRO ar SWEDBANK ir ilgtermiņa sadarbība, un SIA VALPRO nav zaudēto debitoru – nav tādi, kas nesamaksā un pazūd, līdz šim nav nekādu tiesvedību bijis. Kas attiecas uz kredītlīniju – ir

dienas, kad tā tiek izmantota vairāk, jo banka piedāvā ļoti izdevīgus kredītprocentus; ir arī dienas, kad vispār nav nepieciešams izmantot kredītlīniju. Gan kredītlīnija, gan faktoringa ir īpašnieku lēmums, kas palīdz realizēt biznesa pamatmērķi – peļņas gūšanu.

Tā kā 2017. gadā kapitāla daļas samazinājās par vairāk nekā 50% un arī manevrēšanas koeficients ir zems, autore secina, ka uzņēmumā radusies problēma – saistības sastāda ļoti augstu īpatsvaru, tāpēc SIA VALPRO uzņēmuma vadībai un īpašniekiem noteikti jāizvērtē kredītlīnijas efektivitāte ilgtermiņā. Autoresprāt, kredītlīniju nepieciešams aizstāt ar pašu kapitāla ieguldījumiem, tādējādi samazinot kreditoru īpatsvaru, rezultātā gan manevrēšanas koeficients, gan arī nodrošinātības ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem koeficients būs krietni augstāks, kā arī saistību īpatsvars samazināsies. Lai arī nodrošinātības ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem koeficients no 2013. gada līdz 2018. gadam bija normā, attiecīgi 2013. gadā tas bija 0.26 un 2018. gadā – 0.18, tomēr, lai uzņēmumam būtu vairāk iespēju neatkarīgas finanšu politikas īstenošanai, ideālajā gadījumā šim rādītājam ir jābūt 0.5.

Likviditātes rādītāji

Likviditātes rādītāji aplūkojami 2.6. tabulā. Tika izmantotas 1.7. – 1.10. formulas.

2.6. tabula

Likviditātes rādītāji SIA Valpro no 2013. gada līdz 2018. gadam

Likviditātes rādītāji	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
Kopējais likviditātes rādītājs (L_1); k	1.35	1.73	1.28	1.47	1.19	1.22
Starpseguma likviditātes rādītājs (L_2); k	0.84	1.01	0.79	1.09	0.70	0.71
Absolūtās likviditātes koeficients (L_3); k	0.20	0.43	0.39	0.62	0.23	0.28
Tīrie apgrozāmie līdzekļi (apgrozāmais kapitāls) (L_4), €	765 645	1 322 541	643 956	1 189 981	520 846	626 674

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Kopējais likviditātes rādītājs ir zem noteiktajām robežām: tas svārstījās no 1.35 2013. gadā līdz 1.22 2018. gadā. Tas saistīts ar to, ka uzņēmumam ir ļoti daudz līdzekļu ieguldīts krājumos. Tos pārdodot, protams, uzņēmums var segt savas īstermiņas saistības. Šis rādītājs ir zemāks arī uzņēmuma specifikas dēļ. Produktu ražošanas cikls ir garš un prasa laiku, kas nozīmē, ka krājumi uzreiz nav pārvēršami naudā. SIA VALPRO, iepērkot krājumus, izvērtē iepirkumu cenas, jo pie lielāku partiju iepirkuma piegādātāji piedāvā izdevīgākas cenas, un tieši no tā uzņēmums ikdienā vadās savā operatīvajā darbībā. Krājumu politika pamatražošanas produktiem ir šāda: tiek veikti aprēķini pa nomenklatūru grupām un konkrētajām nomenklatūrām, un izvērtēts, un pie situācijas, ka, ja izdevīgāk ir iepirkt lielāku partiju, turēt noliktavā, iesaldēt naudu un izmantot kredītlīniju šo krājumu iepirkumam, jo no piegādātāja tiek saņemta lielāka atlaide uz lielāku partiju, uzņēmums noteikti investēs krājumos daudz lielākas summas, nekā ņems pa mazām partijām un krietni neizdevīgākām cenām.

Pamatmateriālu iepirkums ir no Eiropas, izņemot metālu, kuru piegādā Latvijas uzņēmums SIA SEVERSTAĻLAT, kas savukārt iepērk metālu no Krievijas, Indijas utt. Lielāku partiju par izdevīgākām cenām iepirkums samazina arī produktu pašizmaksu. Lai palielinātu kopējo likviditātes rādītāju, jāpalielina vai nu apgrozāmie līdzekļi, vai jāsamazina īstermiņa kreditori. Apgrozāmos līdzekļus var palielināt ar naudas līdzekļiem, jo debitori un krājumi jau ir lieli, un nebūtu racionāli palielināt šos posteņus. Otrs variants ir samazināt īstermiņa saistības. Šajā gadījumā arī šis nebūtu racionālākais variants, jo īstermiņa saistības veido aizņēmumi no kredītiestādēm, lai ieguldītu tos apgrozāmajos līdzekļos, kā arī norēķini ar Vides Investīciju fondu, LIAA, Mašīnbūves kompetences Centru u.c. Īstermiņa saistības cieši saistītas ar sabiedrības interesēm, tādēļ tās noteikti nav vēlams samazināt.

Tīrie apgrozāmie līdzekļi ir maz, jo tiek izmantota kredītlīnija. Šos brīvos līdzekļus izmanto uzņēmuma attīstībā. Tīrie apgrozāmie līdzekļi 2014. gadā un 2016. gadā ir bijuši vairāk, jo tika eksportētas armijas kannas. Ir atšķirība, vai pārdod armijas kannas vai komerciālās kannas, jo armijas kannas ir ar augstu pievienoto vērtību.

Starpseguma rādītāju nepieciešams aprēķināt, jo uzņēmumā ir dažādi likvīdi līdzekļi, līdz ar to saprotams, ka naudas līdzekļi ir tiešie saistību dzēšanas avoti, un krājumi var tikt izmantoti šim mērķim tikai pēc to realizācijas. Kā iepriekš tika minēts, nozares produkti nav likvīdi, tas ir, ātri realizējami. SIA VALPRO plāno ražošanu, ņemot vērā pārdošanas apjomus, tā kā pārdošanas apjomi ir lieli, tad arī krājumi ir lieli un arī tāpēc, ka izdevīgāk iepirkt lielas partijas. Starpseguma koeficients bija robežās 0.84 2013. gadā un samazinājās līdz 0.71 2018. gadā. SIA VALPRO starpseguma likviditātes rādītājs 2017. un 2018. gadā ir zem normas, kas nozīmē, ka uzņēmumam nosacīti trūkst līdzekļu, lai segtu īstermiņa saistības. Lai palielinātu starpseguma likviditātes rādītāju, nepieciešams palielināt vai nu naudas līdzekļus, vai īstermiņa vērtspapīrus, vai debitorus. Tā kā debitori ir aptuveni 1 – 1.3 miljoni, kā arī debitoru nosacījumi kļuvuši stigrāki, racionālāk būtu palielināt likvīdos līdzekļus – naudu.

Absolūtās likviditātes koeficients svārstījās no 0.20 2013. gadā līdz 0.28 2018. gadā. Ņemot vērā, ka jau divos iepriekšējos likviditātes rādītājos naudas līdzekļus bija vēlams palielināt, arī šis rādītājs liecina, ka nepieciešams palielināt naudas līdzekļus. Lai arī šis koeficients ir robežās, tomēr teorijā minēts, ka, jo augstāka šī likviditāte, jo uzņēmums stabilāks. Lai arī uzņēmuma īpašnieki labprātāk izvēlējušies kredītlīniju, tomēr jāpārdomā, vai ieguldījums pašu kapitālā nebūtu izdevīgāks, nekā maksāt kaut vai samazinātus procentus.

Lai arī tīrie apgrozāmie līdzekļi, kas ir nepieciešami uzņēmuma finansiālās stabilitātes uzturēšanai, uzņēmumam bija pietiekami, jāsecina, ka lielākais īpatsvars apgrozāmajos līdzekļos ir krājumiem un debitoriem, līdz ar to īstermiņa saistības no apgrozāmajiem līdzekļiem var segt tikai tad, kad krājumi ir realizēti un debitoru saistības dzēstas. Ja

uzņēmumam pēkšņi nepieciešams segt īstermiņa saistības, tas diemžēl nevar tās dzēst un tās ir jādzēš no kredītlīnijas, jo tā līdz šim uzņēmums ir dzēsis saistības, kas pēkšņi rodas.

Rentabilitātes rādītāji

Rentabilitātes rādītājiem tika izmantotas 1.11. – 1.15. formulas; SIA VALPRO rentabilitātes aprēķini aplūkojami 2.7. tabulā.

2.7. tabula

SIA Valpro rentabilitātes rādītāji no 2013. gada līdz 2018. gadam

Rentabilitātes rādītāji	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
Komerciālā rentabilitāte R_1 , %	6.52	8.79	8.26	7.95	7.14	7.73
Operatīvās darbības rentabilitāte R_2 , %	7.85	9.96	9.77	9.83	7.88	8.13
Bruto peļņas rentabilitāte R_3 , %	16.23	15.88	17.06	20.24	15.48	17.11
Ekonomiskā rentabilitāte R_4 , %	10.13	13.60	12.70	13.22	11.31	14.99
Finansiālā rentabilitāte R_5 , %	13.32	18.19	17.19	17.70	17.42	26.22
Starpība starp fin. rent. līmeni un ekon. rent. līmeni, procentu punkti	3.20	4.59	4.50	4.48	6.11	11.24

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Komerciālā rentabilitāte jeb peļņa uz neto apgrozījuma vienību ir mainīga – 2013. gadā tie bija 6.52% (6.52 centi) un līdz 2018. gadam pieauga līdz 7.73% (7.73 centi). Aprēķinot šos rādītājus, jāatceras, ka komerciālo rentabilitāti ietekmē operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Tā kā komerciālā rentabilitāte tiek aprēķināta kā pārskata peļņas vai zaudējumu attiecība pret neto apgrozījumu, tad komerciālā rentabilitāte atkarīga no tā, kāda ir katra pārskata gada peļņa vai zaudējumi un neto apgrozījums. 2014. gadā komerciālā rentabilitāte bija 8.79%, jo, salīdzinot ar 2013. gadu, krietni bija pieaugusi peļņa, un neto apgrozījums bija samazinājies, savukārt 2017. gadā abi rādītāji bija samazinājušies, salīdzinot ar 2016. gadu. 2018. gadā situācija krietni uzlabojās un pieauga gan neto apgrozījums, gan pārskata gada peļņa. 2017. gadā rentabilitāte samazinājās, jo bija pieaugusi pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa un nebija liels armijas kannu pieprasījums, kā rezultātā samazinājās peļņa. Vai nu uzņēmumam nepieciešams izvērtēt piegādātājus, ar kuriem sadarbojas, un piesaistīt izdevīgākus vai arī samazināt daļu no patstāvīgajām izmaksām, vienlaikus saglabājot saimnieciskās darbības ieņēmumu līmeni. Cenas, autoresprāt, palielināt nevajadzētu, jo produkti tāpat jau ir salīdzinoši dārgi, taču to cenu kompensē augstā kvalitāte.

Operatīvās rentabilitātes rādītāji ir nedaudz augstāki, salīdzinot ar komerciālo rentabilitāti, jo operatīvās rentabilitātes rādītāju aprēķināšanai tiek izmantota peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas. Šo rādītāju izmanto, lai mērītu uzņēmuma produkcijas ražošanas un realizācijas efektivitāti ienākumu radīšanā. Operatīvās darbības rentabilitāte, kā redzams 2.7. tabulā, svārstījās no 7.85% (7.85 centi) 2013. gadā līdz 8.13% (8.13 centi) 2018.

gadā, tas nozīmē, ka pavisam nedaudz 6 gadu laikā palielinās efektīva ražošana. Tātad pēc komerciālās un operatīvās rentabilitātes starpības var secināt, ka nodokļos un procentos tika samaksāti 1.88% 2016. gadā, un 2018. gadā samazinājās jau līdz 0.39%.

Ļoti svarīgi ir aprēķināt arī bruto peļņas rentabilitātes rādītāju, jo tas parāda, kādā mērā neto apgrozījuma pārmaiņas ietekmē bruto peļņas lielumu. Skaidrs ir tas, ka, pieaugot neto apgrozījumam, salīdzinoši nedaudz pieaug arī bruto peļņas rentabilitāte. Ja 2013. gadā neto apgrozījums bija 11 769 315€ un bruto peļņas rentabilitāte 16.23%, tad 2018. gadā attiecīgi neto apgrozījums bija 16 699 301€ un bruto peļņas rentabilitāte – 17.11%.

Ekonomiskā rentabilitāte, kas rāda, kādu peļņu uzņēmums iegūvis uz uzņēmuma aktīva vienību jeb cik efektīvi peļņas radīšanā tiek izmantoti aktīvi, svārstījās no 10.13% 2013. gadā un pieauga līdz 14.99% 2018. gadā. Jāsecina, ka 10 centi uz vienu aktīva vienību ir labs rādītājs. Jāatceras gan, ka ekonomiskā rentabilitāte tiek aprēķināta no pārskata peļņas pirms nodokļu un procentu nomaksas, kas nozīmē, ka reāli uzņēmums iegūvis neto peļņu uz vienu aktīva vienību par 1 – 3% mazāk.

Finansiālā rentabilitāte, kas rāda, cik peļņas ieguvuši uzņēmuma īpašnieki uz ieguldītā kapitāla vienību, svārstījās no 13.32% (13.32 centi) 2013. gadā līdz 26.22% (26.22 centi) 2018. gadā. 2018. gadā finansiālās rentabilitātes koeficients bija ļoti labs, jo, ieguldot 1 pašu kapitāla eiro, tiek atpelnīta nedaudz vairāk kā ceturtdaļa no ieguldītā eiro, precīzāk, 26.22 centi.

Starpība starp finansiālās rentabilitātes līmeni un ekonomiskās rentabilitātes līmeni savukārt rāda, kāda ir peļņa no 1 aizņemtā eiro. 2013. gadā tie bija 3.20 procentu punkti (3.20 centi), 2014. gadā – 4.59 procentu punkti (4.59 centi), 2015. gadā – 4.50 procentu punkti (4.50 centi), 2016. gadā nokritās līdz 4.48 procentu punktiem (4.48 centi), savukārt 2017. gadā pieauga līdz 6.11 procentu punktiem (6.11 centi) un arī 2018. gadā turpināja pieaugt līdz 11.24 procentu punktiem (11.24 centi). Situācija uzlabojās 2017. gadā, kad par katru aizņemto naudas vienību tika atgūti 6.11 centi, un 2018. gadā tā joprojām turpināja uzlaboties, par katru ieguldīto naudas vienību atpakaļ saņemot 11.24 centus.

Būtībā uzņēmuma rentabilitāte atkarīga no specifiskiem darījumiem. Lielākais specifiskais darījums ir armijas kannas. Autorei no uzņēmuma nepublicētiem datiem ir zināms, ka parasto komercianu tirdzniecības rentabilitāte ir stabila un vienmērīga, bet armijas kannu pārdošanas peļņas rādītāji krietni pieaug, jo segums uz parasto kannu ir aptuveni 2 – 3€, bet uz armijas kannu – 10€. Rentabilitātes atšķirības pa produktu grupām. Ir produktu grupas, kas ir ar augstu rentabilitāti. Tādi pasūtījumi gan nav bieži, bet ļoti būtiski izmaina kopējo, komerciālo un operatīvo rentabilitāti. Kopumā šie darījumi ļoti būtiski ietekmē rentabilitāti. Tāpat to ietekmē arī ļoti daudz citi faktori. Tas ir ļoti atkarīgs no uzņēmuma iekšējās cenu politikas. Svarīgi saprast, vai mainīt cenas un kad mainīt cenas. Kad metāla cenas bija lejupslidošas, SIA

VALPRO centās turēt vienā līmenī produktu pārdošanas cenu. Tiklīdz metāla cenas sāka nedaudz kāpt uz augšu, uzņēmumam ļoti veiksmīgi sanāca būtiski palielināt cenu produktiem, kā rezultātā rentabilitāte uzlabojās pat pie tā, ka palielinājās arī materiālu iepirkuma cenas. Tagad cenas joprojām ļoti būtiski turpina augt gan materiāliem, gan darbaspēkam Latvijas darba tirgū, bet uzņēmums vairs nevar palielināt cenas, jo ir sasniegts tāds līmenis eksporta tirgū, un uzņēmumam ir tik ļoti daudz citu valstu konkurentu (Ķīna, Indija) komercannu tirgū, ka vairs nevar palielināt cenas, līdz ar to skaidri saprotams, ka pie šādiem apstākļiem rentabilitāte krītas. Rentabilitāti ietekmē tas, kādi un cik daudz produkti uzņēmumā tiek saražoti (piemēram, armijas kannām rentabilitāte ir augstāka). Nevar skatīties vienu vienīgu rādītāju – rentabilitāti. Īpašniekiem vajag rentabilitāti nevis procentos, bet apjomā (saražot pēc iespējas vairāk). Lēmumu pieņemšanai procentuālie rentabilitātes rādītāji netiek izmantoti. Tiek skatīta jauda – vai var strādāt divās maiņās, vai cilvēki pietiek, vai ir pasūtījumi priekš divu maiņu ražošanas un tad, protams, var nepacelt cenas. Tiek analizēts – ja ir pasūtījumi divām maiņām un var to saražot, tad uzņēmums neskatās uz rentabilitāti procentos, bet gan uz peļņas apjomiem. SIA VALPRO strādā eksporta tirgos un seko līdzīgu konkurentu cenām, būtībā pašlaik tieši tirgus ir tas, kas nosaka produktu cenu. SIA VALPRO ir uzņēmums, no kura konkurenti noskatās un dara tāpat – ja SIA VALPRO nedaudz paceļ cenu, tad arī konkurenti paceļ cenu, taču nevar jau bezgalīgi pacelt cenu – tās galu galā nav nanotehnoloģijas, bet pavisam vienkāršs produkts. Ķīnas uzņēmumiem nav skaidras visas kannu detaļu īpatnības, piemēram, kāpēc SIA VALPRO izlējējam ir caurumiņš, bet viņi to ir iztaisījuši un arī darbojas tajos pašos tirgos, kuros jau SIA VALPRO darbojas, un piedāvā 1:1 tādas pašas produktus.

Būtībā rentabilitāte ir komplekss lielums, kas atkarīgs no tā, kādi produkti tiek tirgoti, kāda ir cenu politikas atbilstība izmaksu pieaugumam, cik daudz sameklēti jauni klienti un kādi apjomi tiek saražoti utt. Ņemot vērā, ka pašlaik uzņēmumam ir problemātiski palielināt cenas *lēto pakaldarinājumu* dēļ un konkurēt ar pašreizējiem uzņēmumiem, autore iesaka noteikti uzsākt jaunu, inovatīvu produktu ražošanu. Idejas, autoresprāt, var ļoti labi smelties no vietējiem mākslas skolas audzēkņiem, rīkojot konkursus, un konkursu uzvarētājiem, piemēram, piešķirot naudas balvu. Tāpat uzņēmumam jādomā par jaunu klientu piesaisti ārējos tirgos, izpētot mērķa valstu tirgus, to priekšrocības un trūkumus.

Aprites rādītāji

Uzņēmuma aprites rādītāji aplūkojami 2.8. tabulā. Aprites rādītāju aprēķināšanai tika izmantotas 1.16. – 1.28. formulas.

2.8. tabula

SIA VALPRO aprites rādītāji no 2013. gada līdz 2018. gadam

Aprites rādītāji	Gadi					
	2013. pārskata gads	2014. pārskata gads	2015. pārskata gads	2016. pārskata gads	2017. pārskata gads	2018. pārskata gads
Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koef. (K_6); k	1.37	1.37	1.17	1.33	1.66	1.72
Krājumu aprites koeficients - 1. variants (K_7); k	8.86	8.12	8.59	11.20	10.24	9.91
Krājumu aprites koeficients - 2. variants (K_7^1); k	10.58	9.65	10.35	14.04	12.12	11.95
Ražošanas krājumu dienas (K_8); skaits	41.18	44.97	42.50	32.59	35.63	36.84
Krājumi (K_9); €	1112368	1214499	1214451	1047395	1153465	1396891
Pašu līdzekļu aprites koeficients (K_{10}); k	2.13	2.02	2.00	2.12	3.09	3.14
Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients (K_{11}); k	2.09	2.16	1.61	2.00	2.72	2.69
Pircēju un pasūtītāju parādu aprites koeficients (K_{12}); k	14.75	14.52	15.95	18.64	17.46	21.31
Pircēju un pasūtītāju parādu aprites dienas (K_{13}); skaits	24.75	25.13	22.89	19.58	20.91	17.13
Pircēju un pasūtītāju parādu summas prognoze (vidēji) vienā aprites reizē (K_{14}); €	798076	806858	788452	788846	800875	783757
Parādu piegādātājiem un darbuizpildītājiem aprites koef. (K_{15}); k	11.79	12.11	11.50	12.02	10.71	11.17
Parādu piegādātājiem un darbuizpildītājiem dienas (K_{16}); skaits	30.97	30.15	31.75	30.38	34.08	32.67
Parādu piegādātājiem un darbuizpildītājiem summas prognoze (vidēji) vienā aprites reizē (K_{17}); €	836485	814307	907249	976128	1103066	1238726

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients, kas raksturo visu uzņēmuma rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitāti un rāda, cik reizes notiek pilna aprite noteiktā laika periodā, liecina, ka SIA VALPRO šis rādītājs divus gadus (2013., 2014.) bija nemainīgs – 1.37. 2015. gadā tas samazinājās līdz 1.17, un pēc tam sāka augt, pieaugot līdz 1.72 2018. gadā. Autoresprāt, kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients SIA VALPRO uzņēmumā ir par zemu – tam vajadzēja sasniegt vismaz koeficientu 3 jeb 3 reizes. Tas nozīmē, ka uzņēmuma resursi netiek izmantoti pietiekami efektīvi. Ikdienā SIA VALPRO finanšu analītiķi gan neanalizē šo rādītāju.

Krājumu aprites koeficientam tika izmantoti divi aprēķini, jo literatūrā pieejamas 2 dažādas formulas. Koeficientu atšķirība, autoresprāt, ir ļoti būtiska, tāpēc svarīgi izvērtēt, kura formula dod precīzāku finanšu informāciju. 1. variantā krājumu aprites koeficients ir krietni mazāks, koeficienta aprēķināšanai formulā tiek izmantota realizētās produkcijas ražošanas izmaksu attiecība pret krājumu vidējo atlikumu. Pēc šīs formulas 2013. gadā šis koeficients bija 8.86 un līdz 2018. gadam pieauga līdz 9.91. 2018. gadā krājumu aprites koeficients bija zemāks, salīdzinot ar 2016. un 2017. gadu, jo krietni bija pieaudzis krājumu vidējais atlikums. Autoresprāt, krājumu atlikums tomēr ir pārāk liels, un līdz ar to arī rada lielas noliktavas izmaksas, kā arī tiek iesaldēti līdzekļi, kurus varētu apgrozīt.

Ņemot vērā, ka vienmēr jāievēro piesardzības princips un, autoresprāt, 1. variantā formula ir precīzāka, tad 1. formulas koeficienti ir ticamāki, jo labāk pieņemt, ka tomēr ir mazāk krājumu aprites reižu noteiktajā laika periodā, nevis domāt pārāk optimistiski, pieņemot, ka šis aprites koeficients ir krietni augstāks, kā tas ir 2. formulas aprēķina variantā.

Ražošanas krājumu dienu skaita aprēķināšanai tika izmantota krājumu aprites koeficienta 1. formula. Dienu skaits variēja no 41.18 (42) 2013. gadā un nokritās līdz 36.84 (37) dienām 2018. gadā. Ņemot vērā, ka ražošanas krājumi tiek atjaunoti pēc vairāk nekā mēneša, krājumu apjoms ir milzīgs, par to liecina arī krājumu vērtība, kas 2013. gadā sastādīja 1 112 368€ un līdz 2018. gadam pieauga līdz 1 396 891€. Ražošanas krājumu dienas ir samazinājušās un rādītājs ir uzlabojies, jo tas saistīts ar uzņēmuma politiku – SIA VALPRO daudz izejmateriālu iepērk tieši no pašiem ražotājiem Eiropā, ir pieņemts lēmums iepirkt lielākās partijās par krietni izdevīgākām cenām un turēt noliktavās, kā arī izdevīgāk pat ir izmantot kredītlīniju, lai samaksātu par iepirktajiem pirkumiem, nekā pirkt mazākās partijās izejvielas un materiālus. Uzņēmumam ir ļoti daudz produktu – aksesuāri, kannu režģi, izlējēji (dažādi tipi), korpusi – krājumu nomenklatūru saraksts ir ļoti garš, uzņēmumam ir jābūt nodrošinātam ar materiāliem un izejvielām, lai pie jauna pasūtījuma uzņēmums var izmantot nepieciešamos specifiskos materiālus un uzsākt produktu ražošanu. Uzņēmumā ir definēti minimālie krājumu apjomi un uzņēmums pie tiem turas. Uzņēmumam vajag krājumus, lai tas spētu kvalitatīvi noteiktajā laikā saražot un piegādāt klientiem nepieciešamos produktus, jo uzņēmums ļoti orientējas uz kvalitāti. Uzņēmums ir noteicis, ka, ja šodien tiek izveidots pasūtījums, tad 2 – 4 nedēļu laikā pasūtījums tiek saražots un arī piegādāts. Kvalitāte, kas iekļauj samērā ātru saražošanu un piegādi, ir SIA VALPRO priekšrocība. Klientu acīs šī vērtība ir ļoti augsta.

SIA VALPRO parasti arī notur krājumus aptuveni 35-40 dienas (gatavais produkts ilgāk par 5 – 6 dienām noliktavā nestāv – saražo un eksportē prom, un ar faktoringu (90% no rēķa summas) samaksu saņem uzreiz pēc rēķina izrakstīšanas, jo jebkurā gadījumā lielākoties visiem piegādātājiem ir jāsamaksā tikai 60 – 90 dienās. Uzņēmums veido sev labvēlīgu finanšu situāciju un uzskata, ka gudri uzņēmumam ir izmantot svešu naudu.

Pašu kapitāla aprites koeficients raksturo līdzekļu izmantošanas aktivitāti uzņēmumā. 2013. gadā šis koeficients bija 2.13, taču jau 2017. gadā koeficients pārsniedza 3, precīzāk – 3.09 un 2018. gadā pieauga līdz 3.14. Pašu kapitāla pieaugums 2017. gadā saistīts ar to, ka samazinājās gan pašu kapitāls, gan arī neto apgrozījums.

Ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas intensitāti, ar kādu tiek finansēti uzņēmuma līdzekļi, raksturo ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients. 2013. gadā tas bija 2.09 un 2018. gadā pieauga līdz 2.69. Zems rādītājs nozīmē, ka ilgtermiņa ieguldījumos investēts pārāk daudz kapitāla – šajā gadījumā, autoresprāt, ilgtermiņa ieguldījumos tiešām ir investēts pārāk daudz

kapitāla, jo pirmais bilances zelta likums, kas nosaka, ka ilgtermiņa ieguldījumi jāsedz ar pašu kapitālu, neizpildās, savukārt otrais bilances zelta likums, kas nosaka, ka ilgtermiņa ieguldījumi jāsedz ar pašu kapitālu un ilgtermiņa saistībām, izpildās.

Pircēju un pasūtītāju parādu koeficients parāda, cik reižu vidēji gadā pircēju un pasūtītāju parādi pārvērtušies naudas līdzekļos. 2013. gadā koeficients bija 14.75 un līdz 2018. gadam tas pieauga līdz 21.31, līdz ar to 2013. gadā pircēju un pasūtītāju parādu aprites dienu skaits bija 24.75 (25) un 2018. gadā bija samazinājies līdz 17.13 (18), rezultātā arī pircēju un pasūtītāju parādu summas līdz 2018. gadam samazinājās (debitoru summas aprēķins ir vidējā pircēju un pasūtītāju parādu summas prognoze vienā aprites reizē). 2013. gadā summa sastādīja 798 076€, savukārt 2018. gadā tā bija samazinājusies līdz 783 757€.

SIA VALPRO uzņēmumā pircēju un pasūtītāju parādu aprites dienu skaits ir ļoti apmierinošs, jo, kamēr produkts tiek saražots un aizvests, paiet nedēļa, kamēr nogādā klientiem, paiet vēl nedēļa. Klients nav veikals, līdz ar to arī klients šos produktus glabā noliktavās, kurus tikai pēc tam izdala pa savām tirdzniecības ķēdēm. Kamēr klientiem atnāk no tirdzniecības ķēdēm nauda, paiet salīdzinoši ilgs laiks, bet neatkarīgi no tā tomēr pircēju un pasūtītāju parādu dienu skaits ir ļoti labs. Korpusu produktu grupa savukārt ir specifiska, jo otrā galā ir ražotājs, nevis tirgotājs: viņš nopērk no SIA VALPRO korpusus, viņam tie savā noliktavā ir krājumi – nepabeigtā ražošana. Viņš sapilda ar pulveri, uzskruvē ventiļus, pieliek šļūtenes, un tikai tad pārdod klientam. Viņš vispār nav ieinteresēts maksāt ātrāk, nekā tas noteikts līgumā, jo, kamēr viņš pabeidz savu ražošanu un saņem no klientiem naudu, paiet krietns laiciņš. Īsumā – parasti šādi pircēji savus parādus maksā līgumā noteiktā termiņa priekšpēdējā vai pēdējā dienā.

Uzņēmums regulāri vērtē pircēju un pasūtītāju parādu kavētos maksājumu apjomus, un komunicē ar klientiem, kā arī gandrīz pilnībā risku nosedz ar faktoringu. Ir izstrādāta sistēma, kā strādāt ar pircējiem un pasūtītājiem: ja ir pienākusi klientam nolīgtā diena un maksājums nav saņemts, 2 dienas pēc maksāšanas datuma tiek izsūtīta vēstule no faktoringa, lai saprastu, kāpēc nav samaksāts rēķins, kā arī SIA VALPRO pārdošanas daļas speciālisti iesaistās un arī cenšas komunicēt ar klientu. Tiek piestādīti soda naudu aprēķini un tad, kad klients samaksā faktoringam, vispirms tiek nosepta soda nauda un tikai pēc tam dzēsta pamatsumma.

Parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem aprites koeficients, salīdzinot ar pircēju un pasūtītāju parādu aprites koeficientu, ir nedaudz mazāks un līdz 2018. gadam tas samazinājās par gandrīz 2 reizēm, ja salīdzina ar pircēju un pasūtītāju parādu aprites koeficientu, attiecīgi 2013. gadā parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem aprites koeficients bija 11.79 un līdz 2018. gadam nedaudz samazinājās – 11.17, kas patiesībā nav labi, jo, samazinoties parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem aprites koeficientam, pieauga parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem dienu skaits no 30.97 (31) 2013. gadā līdz 32.67 (33) 2018. gadā, taču 2 dienu

izmaiņas tomēr nav tik būtiski. Tika prognozēta arī parādu piegādātājiem un darbuņēmējiem vidējā summa vienā aprites reizē. Šīs summas ir ļoti lielas. 2013. gadā parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem sastādīja 836 485€ un 2018. gadā pieauga līdz 1 238 726€. Tā kā šis ir vidējais rādītājs gada laikā, tas, protams, mēdz variēt. Pamatojoties uz šo prognozi, uzņēmums var aptuveni ieplānot, cik lielas summas būs nepieciešamas parādu dzēšanai. Autorei ir zināms, ka uzņēmums maksā parādus gandrīz tāpat, kā aprēķināts 2.8. tabulā K₁₆ rādītājs: 2013. gadā tās bija aptuveni 31 diena (30.97) un līdz 2018. gadam pieauga līdz 33 dienām (32.67). Uzņēmums izmanto piegādātāju izdevīgos maksāšanas nosacījumus un dažkārt pat maksā vēlāk, nekā tika aprēķināts K₁₆ rādītājs pa gadiem, jo pārsvarā piegādātāju līgumi nosaka, ka maksājumus var veikt pat 60 dienu laikā. Ir arī piegādātāji, kuru maksāšanas termiņš ir mazāks, tie savukārt tiek maksāti ātrāk. Noteikti jāaizdomājas par regulārāku maksāšanu piegādātājiem, jo vienā reizē maksāt tik lielas summas nozīmē *iesaldēt* šīs summas. Autoresprāt, parādu piegādātājiem dienu skaitam vajadzētu samazināties vismaz par 2 reizēm, rezultātā maksājumi piegādātājiem notiktu vienu līdz divas reizes mēnesī un summas sastādītu aptuveni 500 – 700 tūkstošus eiro.

Ļoti svarīgi ir analizēt ne tikai kopējās kreditoru norēķinu dienas, bet arī analizēt, cik ir kavētie maksājumi – tas ir daudzreiz svarīgāk, jo saistību nepildīšana noteiktajā termiņā noteikti grautu uzņēmuma reputāciju. SIA VALPRO nav tādu gadījumu, jo uzņēmums seko līdzī tam, lai visi rēķini tiktu apmaksāti piegādātāju noteiktajos termiņos.

Finanšu cikls

Analizējot uzņēmuma aprēķināto finanšu ciklu un izmantojot 1.29. formulu, autore secināja, ka uzņēmuma finanšu cikla garums kopš 2013. gada ir samazinājies un ir pozitīvs. Uzņēmums iegādājas izejvielas, pēc tam saražo produkciju, realizē to un nauda par pārdoto preci tiek saņemta, taču uzņēmumam nākas maksāt saviem piegādātājiem un darbuņēmējiem, pirms tas vēl ir saņēmis apmaksu no pircējiem un pasūtītājiem. SIA VALPRO finanšu cikls aplūkojams 2.9. tabulā.

2.9. tabula

SIA VALPRO finanšu cikla rādītāji no 2013. gada līdz 2018. gadam, dienas

Dienu skaits finanšu ciklā	2013.09.30	2014.09.30	2015.09.30	2016.09.30	2017.09.30	2018.09.30
Ražošanas krājumu dienu skaits	41,18	44,97	42,50	32,59	35,63	36,84
Debitoru parādu aprites dienu skaits	24,75	25,13	22,89	19,58	20,91	17,13
Kreditoru parādu dienu skaits	30,97	30,15	31,75	30,38	34,08	32,67
Finanšu cikls	34,96	39,95	33,64	21,80	22,47	21,30

Autores veidota tabula. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2018. gada pārskati,

pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]

2013. gadā finanšu cikls bija 34.96 (35) dienas garš, savukārt līdz 2018. gadam samazinājās līdz 21.30 (22) dienām. Ja aplūko uzņēmuma rentabilitātes rādītājus un finanšu cikla garumu, var redzēt pozitīvu korelāciju: samazinoties finanšu cikla ilgumam, rentabilitāte palielinās.

Būtībā šo finanšu ciklu nav iespējams samazināt vēl vairāk. SIA VALPRO ražošanas krājumu dienu skaits ir atkarīgs no produktu klāsta pieauguma un daudzveidības. Pieaugot produktu daudzveidībai, pieaug arī krājumu nomenklatūru saraksts. Ir nodefinēti minimālie un maksimālie krājumi, līdz ar to uzņēmums investē krājumos ļoti lielas summas. Jo vairāk jāražo dažāda veida produkti, jo vairāk dažāda veida produktus vajag. Lai uzņēmums būtu konkurētspējīgāks, uzņēmums strādā uz to, lai būtu lielāka produktu daudzveidība un lielākas partijas, kas, protams, prasa krājumu palielināšanu. Šis ražošanas krājumu dienu skaits ir ļoti optimāls un nav vajadzības to samazināt, tāpēc alternatīva samazināt ražošanas dienu skaitu nav nepieciešama. Katru ceturksni uzņēmums ļoti detalizēti analizē krājumus, skatās, piemēram, lēnas aprites krājumus, vai kustība ir vienmērīga un vai kāds no lēnas aprites krājumiem ilgi nestāv uz vietas. Ja tiek secināts, ka šāds produkts vairs nebūs nepieciešams, tiek dots uzdevums to realizēt. Ikdienas operatīvajā darbībā krājumu dienu skaits tiek ļoti detalizēti pētīts.

Naudas plūsmas analīze

Lai saprastu, kas notiek ar SIA VALPRO naudas līdzekļiem, tiks aplūkota un analizēta uzņēmuma naudas plūsma (skatīt 20. pielikumu) laika periodā no 2013. finanšu pārskata gada līdz 2018. finanšu pārskata gadam.

SIA VALPRO pamatdarbības naudas plūsma tiek veidota pēc netiešās metodes. Ar šo metodi sagatavota naudas plūsma parāda finanšu pārskata lietotājiem, kā pārskata perioda peļņa pirms UIN, kas aprēķināta ar uzkrāšanas principu, tiek koriģēta par darījumiem un atlikumiem, kas nav naudas plūsma, lai noteiktu bruto naudas plūsmu no pamatdarbības.

Sastādot pamatdarbības naudas plūsmu ar netiešo metodi, veicot koriģēšanu, aktīvu pieaugums nozīmē naudas samazinājumu (izejoša naudas plūsma), bet pasīva pieaugums – naudas pieaugumu (ienākoša naudas plūsma), un otrādi.

Lai analizētu pamatdarbības naudas plūsmas posteņus, jāatceras, ka peļņa pirms UIN tiek koriģēta ar bruto pamatdarbības naudas plūsmas palielinošiem rādītājiem: pamatlīdzekļu nolietojumu, nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījumiem, uzkrājumu veidošanu, ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijām, procentu maksājumiem u.tml. izmaksām; bruto pamatdarbības naudas plūsmas samazinošiem rādītājiem: ieņēmumiem no līdzdalības radniecīgo sabiedrību, asociēto sabiedrību vai citu sabiedrību pamatkapitālā, ieņēmumiem no pārējiem vērtspapīriem un aizdevumiem, kas veidojuši ilgtermiņa finanšu ieguldījumus, pārējiem procentu ieņēmumiem u.tml. ieņēmumiem.

Ik gadu aptuveni pusmiljonu eiro sastāda pamatlīdzekļu nolietojums, kuram ir tendence pieaugt. Tas saistīts ar ES projektu atbalstu, kuru rezultātā regulāri tiek iegādāti pamatlīdzekļi

un atjaunots iekārtu parks, līdz ar to pieaug kopējā pamatlīdzekļu iegādes vērtība, kas atstāj ietekmi arī uz pamatlīdzēju nolietojumu. 2013. gadā tas bija 368 820€ un 2018. gadā sasniedza jau 498 468€. Tieši tāpat pieauga arī nemateriālo ieguldījumu amortizācija, kas saistīta ar darbinieku pieaugumu un līdz ar to jaunu licenču un datorprogrammu iegādi. 2013. gadā tie bija 2 968€ un līdz 2018. gadam pieauga līdz 7 695€.

Ir novērojama tendence – pieaugot pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu vērtībai, pieaugs arī to nolietojums, kas pozitīvi ietekmēs bruto naudas plūsmu no pamatdarbības.

Būtiski arī pieminēt, ka 2016. gadā SIA VALPRO iegādājās SIA EB daļas, tāpēc radās ilgtermiņa ieguldījumi 600 000€ apmērā.

Uzkrājumi atvaļinājumiem ir mainīgs postenis, jo atkarīgs no darbinieku skaita un darba samaksas. Aplūkojot 2018. gadu, šīs saistības ir pieaugušas.

Procentu maksājumi ir maksājumi par aizņēmumiem, tai skaitā kredītlīniju, ar kuras palīdzību tiek iegādāti krājumi un maksāts piegādātājiem. Kā redzams, tie 2016. gadā bija vislielākie kopš 2013. gada un pēdējos gados samazinās, kas liecina, ka uzņēmums ir apguvis lielisku instrumentu – izmantot banku līdzekļus par ļoti izdevīgām procentu likmēm.

Procentu ieņēmumi savukārt liecina par aizdevumu izsniegšanu radniecīgām sabiedrībām. Augsts aizdevumu izsniegums bija vērojams 2013. – 2015. gadā. Kopš tā laika aizdevumi radniecīgajām sabiedrībām ir krietni samazinājušies, taču 2018. gadā, salīdzinot ar 2017. gadu, tie ir atkal pieauguši.

Ieņēmumi no līdzdalības asociēto sabiedrību kapitālā ir samazinājušies, jo ir mazāk saņemtas dividendes, tas ir, saistītie uzņēmumi, ir mazāk izmaksājuši dividendes.

Debitoru parādu atlikums ir mainīgs, vienu gadu pieaudzis, citu – samazinājies, taču pēdējā gadā tas ir samazinājies par 195 270€, jo debitoru parādi ir faktoringa ziņā – ja klienti nesamaksā rēķinus, tad faktoringa ir tas, kurš panāk, lai šie parādi tomēr tiktu samaksāti.

Kreditoru atlikumi pēdējos gados ir pieauguši, kas ir saistīts ar iepirkumu politikas maiņu. Tiek ražoti daži produkti, kuriem izejvielu iepirkums ir jāorganizē diezgan laicīgi – vismaz 3 mēnešus iepriekš. Tāpat no piegādātāju puses ir definēti minimālo partiju iepirkšanas daudzumi, līdz ar to iznāk *iesaldēt* naudu, lai saražotu nepieciešamos produktus.

Izdevumi UIN maksājumiem pēdējā gadā tika atgriezti sakarā ar pārmaksu.

Aplūkojot ieguldīšanas naudas plūsmu (skatīt 20. pielikumu), var redzēt, ka ar īpašnieku lēmumu regulāri tiek iegādātas sabiedrību kapitāla daļas – SIA Rūdolfas mantojums, SIA Paradox Holdings, SIA FA, SIA VALPRO nekustamie īpašumi, SIA VALTECH, SIA EB. Tās ir tādas uzņēmuma manevrēšanas iespējas – attīstīt gan SIA VALPRO, gan arī meitas sabiedrības un sabiedrības, kurās ir ieguldītas kapitāla daļas.

Lielās summās tika izsniegti aizdevumi SIA VALTECH, lai attīstītu nekustamā īpašuma būvniecību. Tagad, kad SIA VALTECH ēka un nekustamais īpašums ir atjaunoti, ēka – apsaimniekota, ir īrnieki un business uzsākts, šis aizdevums no SIA VALTECH tiks atmaksāts.

Ieņēmumi no aizdevumu atmaksas arī sastāda lielas summas, tie ir saistīti ar piegādātājiem, piemēram, SIA AMATEKS tika izsniegts aizdevums, par kuru viņš maksāja procentus un jau paspēja arī atgriezt aizdevumu.

Saņemtās dividendes ir no meitas uzņēmumiem – SIA FN SERVISS un SIA JAUDA.

Kopumā var secināt, ka ieguldīšanas darbības naudas plūsma ir negatīva, pēdējā pētāmajā gadā (2018.) ļoti pieauga pamatlīdzekļu iegāde, jo tika iepirkta jaunas tehnoloģijas ar augstu energoefektivitāti un lieliem jaudas resursiem. Aplūkojot finanšu pārskatus, var secināt, ka SIA VALPRO pamatdarbība ir kannu un korpusu ražošana un gāzes balonu apkope, un paralēli tam notiek atsevišķu sabiedrību vai daļu iegāde, kas saistīta ar viņu pamatbiznesu, piemēram, dalība SIA FN SERVISĀ, kurš tirgo ugunsdrošības inventāru u.tml. lietas, nekustamo īpašumu iegāde, kur attīsta visu, kas saistīts ar nekustamajiem īpašumiem utt.

Analizējot finansēšanas darbības naudas plūsmu, var redzēt, ka 2014., 2015. un 2018. gadā bija lieli aizņēmumi, kurus veidoja ilgtermiņa kredīti no bankām.

Saņemtās subsīdijas, dotācijas, dāvinājumi vai ziedojumi ir valsts atbalsts. SIA VALPRO realizē projektus – renovē ēkas, atjauno iekārtas. Katram projektam ir līgumi, pavadzīmes utt. un 30% pēc atskaišu iesniegšanas valsts vai Eiropa samaksā SIA VALPRO par katru realizēto projektu. Būtībā tā ir saņemtā nauda Eiropas fondu atbalsta programmās. Var redzēt, ka uzņēmums domā par saimniecisku rīcību un izmanto iespēju uzlabot energoefektivitāti – renovēt ēkas, atjaunot iekārtas, kā arī uzstādīt efektīvākas iekārtas, kas mazāk tērē elektrību, dabasgāzi. Uzņēmums strādā uz izmaksu samazinājumu, lietojot ESF un paša uzņēmuma līdzekļus, jo vairāk par 30% atbalstu nav iespējams iegūt no valsts un Eiropas. Ja citur peļņa tiek novirzīta uz dividenžu izmaksāšanu, tad šajā uzņēmumā tiek domāts par attīstību un saimniecisku rīcību, papildus piesaistot un izmantojot ES un valsts atbalsta programmas.

Izdevumi aizņēmumu atmaksai lielākoties sastāda aizņēmumu atmaksu bankai, jo uzņēmumam ir ilgtermiņa sadarbība ar SWEDBANK par noslēgto faktoringu un kredītlīniju.

Izmaksātas dividendes veido meitas uzņēmumi. Tās ir palielinājušās 2013. gadā, jo ir pieaugusi izmaksāto dividenžu summa, savukārt 2017. gadā dividendes pieauga, jo palielinājās arī meitas sabiedrību skaits.

Finansēšanas naudas plūsmas galvenie faktori ir saņemtie ilgtermiņa aizņēmumi, 2018. gadā tāds ir saistībā ar attīstības plānu – dalību ESF apgūvē.

Finansēšanas darbības naudas plūsma, salīdzinot ar 2016. un 2017. finanšu pārskata gadu, ir uzlabojusies. Finansēšanas darbības naudas plūsma būtībā parāda, kā uzņēmums atdod

aizņēmumu pamatsummas un maksā dividendes. Uzņēmums kā daļu no peļņas izmaksā dividendēs, pārējo iegulda attīstībā, kas vērstas uz sabiedrību.

Uzņēmuma pārskata gada neto naudas plūsma no 2013. gada līdz 2018. gadam svārstījās. 2013. gadā tā bija -10 931€ finansēšanas naudas plūsmas jeb precīzāk – izmaksāto dividendžu dēļ. No 2014. gada līdz 2016. gadam pārskata gada neto naudas plūsma pieauga, taču 2017. gadā atkal samazinājās līdz -936 733€. Tas saistīts ar pamatdarbības naudas plūsmas samazinājumu. 2018. gadā neto naudas plūsma bija pozitīva, sastādot 178 108€.

Kopumā jāsaprot, ka situācija SIA VALPRO uzņēmumā ir ļoti laba, uzņēmums aug un attīstās, bet, lai būtu drošības sajūta par to, ka uzņēmumam nav tieksme tuvākajā laikā bankrotēt, tika veikta bankrota prognozēšana.

Uzņēmuma bankrota prognozēšanas modelis

SIA VALPRO bankrota prognozēšanai autore izmantoja E. Altmana modeļa modifikāciju Z'' , kuru aprēķina pēc formulas: $Z'' = 6,56 X_1 + 3,26X_2 + 6,72X_3 + 1,05X_4$

Šī modeļa kritiskā robeža ir 1,10, taču, kā redzams 2.10. tabulā, autores veiktie aprēķini parāda, ka uzņēmumam nedraud maksātnespēja un tas ir finansiāli stabils.

2.10. tabula

SIA VALPRO bankrota prognozēšanas modeļa aprāķins, izmantojot E. Altmana modifikāciju Z''

Rādītājs	30.09.2013.	30.09.2014.	30.09.2015.	30.09.2016.	30.09.2017.	30.09.2018.
X_1	0,089	0,154	0,060	0,107	0,062	0,065
X_2	0,034	0,034	0,041	0,087	0,146	0,179
X_3	0,101	0,131	0,108	0,125	0,125	0,135
X_4	1,827	2,115	1,404	1,672	1,162	1,219
Z''	3,292	4,222	2,727	3,581	2,943	3,197

Autores veidota tabula

2013. finanšu pārskata gadā SIA VALPRO maksātnespējas indekss bija 3.292 un līdz 2018. finanšu pārskata gadam samazinājās līdz 3.197. Analizējamo gadu laikā maksātnespējas indekss nenoslīdēja zem kritiskās robežas 1.10, bija krietni virs 2.6.

X_1 rādītājs (Darba kapitāls / Aktīvi) ir salīdzinoši zems visos pētāmajos gados, jo uzņēmumam ir maz tīro apgrozāmo līdzekļu, kas izskaidrojams ar to, ka uzņēmums ir noslēdzis līgumu ar SWEDBANK par kredītlīniju, līdz ar to jebkurā mirklī uzņēmums var aizņemties līdzekļus no bankas par ļoti izdevīgiem procentiem, lai par tiem iepirktu gan krājumus, gan arī samaksātu steidzamus maksājumus, ja tādi radušies.

X_2 rādītājs (Nesadalītā peļņa / Aktīvi) ik gadu pieaug, daļa nesadalītās peļņas tiek izmaksāta dividendēs, bet daļa – reinvestēta, lai ieguldītu uzņēmuma attīstībā, uzlabojot tehnoloģijas, ieguldot pamatlīdzekļos, palielinot darbiniekiem algas utt.

X_3 rādītājs (Peļņa pirms procentiem un nodokļiem / Aktīvi) lielā mērā atkarīga no bruto peļņas, kas savukārt veidojas no pārdoto produktu apjoma un produktu pašizmaksas. Šis rādītājs

ir svārstīgs, jo ne katru gadu SIA VALPRO ir pieprasījums armijas kannām. Vienu gadu tas ir lielāks, citu – pavisam niecīgs.

X₄ rādītājs (Pašu kapitāls / Saistības) izteikti samazinājās 2017. un 2018. finanšu pārskata gadā, jo samazinājās pašu kapitāls, SIA VALPRO kapitāla daļas tika atdalītas un ieguldītas meitas sabiedrībā M-VATS tā darbības attīstībai.

Kopumā jāsecina, ka kreditoriem nav iemesla uztraukties par ieguldījumu zaudējumu, jo bankrota iespēja ir ļoti zema, jo rādītāji pārsniedz kritisko robežo vairāk nekā 2 – 3 reizes.

Lai būtu pilnīga pārliecība par uzņēmuma nebankrotēšanu, tiks pielietots arī Fulmera izstrādātais bankrota prognozēšanas modelis. Aprēķinu rezultāti redzami 2.11. tabulā.

2.11. tabula

SIA VALPRO bankrota prognozēšanas modeļa aprāķins, izmantojot H.Fulmera modeli

Rādītājs	30.09.2013.	30.09.2014.	30.09.2015.	30.09.2016.	30.09.2017.	30.09.2018.
V ₁	0,034	0,034	0,041	0,087	0,146	0,179
V ₂	1,369	1,368	1,165	1,327	1,661	1,722
V ₃	0,157	0,193	0,186	0,199	0,232	0,246
V ₄	-0,004	0,125	0,030	0,158	-0,241	0,041
V ₅	0,352	0,320	0,414	0,374	0,463	0,451
V ₆	0,254	0,212	0,215	0,228	0,327	0,295
V ₇	0,258	0,304	0,288	0,265	0,346	0,360
V ₈	0,253	0,483	0,144	0,287	0,134	0,143
V ₉	17,275	24,976	19,594	21,934	21,790	28,381
H	10,91	18,14	12,84	15,55	15,44	21,83

Autores veidota tabula

V₁ (nesadalītā peļņa / aktīvu kopsumma) jau tika skaidrota iepriekšējā (E.Altmana) modelī. Kā jau tika minēts, šis rādītājs ik gadu pieaug, jo pieaug arī peļņa; daļa nesadalītās peļņas tiek izmaksāta dividendēs, bet daļa – reinvestēta, lai ieguldītu uzņēmuma attīstībā, uzlabojot tehnoloģijas, ieguldot pamatlīdzekļos, palielinot darbiniekiem algas utt.

V₂ (neto apgrozījums / aktīvu kopsumma) visos pētāmajos gados ir aptuveni vienmērīgs, kas nozīmē, ka, pieaugot neto apgrozījumam, pieaug aktīvu kopsumma, un otrādi. Var droši apgalvot, ka uzņēmums nepārtraukti attīstās un palielina pārdošanas apjomus.

V₃ (peļņa pirms nodokļiem / pašu kapitāls) arī ik gadu pieaug (izņemot 2015. gadu, kad, salīdzinot ar 2014. finanšu pārskata gadu, rādītājs nedaudz samazinājās, jo palielinājās pašu kapitāls). Šim rādītājam ir pozitīva tendence.

V₄ (naudas plūsma / visas saistības) ir zems un pat divus gadus bija negatīvs, jo uzņēmumā naudas līdzekļu ir salīdzinoši maz – ja nepieciešama nauda, uzņēmums aizņemas no SWEDBANK, jo ir noslēgta kredītlīnija par ļoti izdevīgiem procentiem.

V₅ (saistības / aktīvu kopsumma) analizējamo gadu laikā gan pieaug, gan samazinās. Tā kā tiek izmantoti bilances dati, jāatceras, ka tas ir fotouzņēmums noteiktā datumā. Tas nedod skaidru priekšstatu, bet tikai tā brīža situāciju. Šis rādītājs gadu gaitā izlīdzinās. Saistību rādītājs nesasniedz pat pusi no aktīviem, kas liecina, ka uzņēmuma finanšu stāvoklis ir stabils.

V₆ (īstermiņa saistības / aktīvu kopsumma) gadu gaitā svārstījās, 2017. un 2018. finanšu pārskata gadā būtisks šī rādītāja pieaugums saistīts ar to, ka samazinājās aktīvi un pasīvi, taču īstermiņa saistības pieauga, jo pieauga krājumi.

V₇ (pamatlīdzekļi / aktīvu kopsumma) rādītājs no 2013. līdz 2016. gadam svārstījās, taču no 2016. gada tas turpina pieaugt, izteikts pieaugums bija vērojams 2017. un 2018. finanšu pārskatu gadā, jo bija nepieciešams iepirkt jaudīgākas un jaunākas tehnoloģijas.

V₈ (darba kapitāls / visas saistības) ir salīdzinoši zems. Zemāks tas ir 2017. un 2018. finanšu pārskatu gadā, jo nebija pieprasījums uz armijas kannām, līdz ar to krājumi nedaudz saruka un arī debitori saruka, savukārt saistības 2018. finanšu pārskata gadā pat pieauga, jo pieauga īstermiņa saistības – uzkrātās saistības un no pircējiem saņemtie avansi.

V₉ (peļņa pirms procentiem un nodokļiem / procentu maksājumi) rādītājs ir svārstīgs SIA VALPRO uzņēmumā, taču 2018. gadā šis rādītājs pārsniedza indeksu 20, kas nozīmē, ka šim rādītājam ir tendence pieaugt un ir mazāka iespēja bankrotēt.

Ņemot vērā, ka rādītāja H kritiskā robeža ir 0, un SIA VALPRO uzņēmuma bankrota prognozēšanas modeļa aprēķini ir krietni augstāki, uzņēmumam nepastāv iespēja bankrotēt.

Apkopojot informāciju par visiem iepriekš analizētajiem rādītājiem, autoresprāt, uzņēmuma darbība vērtējama kā stabila. Protams, uzņēmumam varētu rasties likviditātes un tīro apgrozāmo līdzekļu problēmas, tāpēc ir nepieciešams īstenot rūpīgu debitoru un krājumu, kā arī kreditoru kontroli un saistību kontroli. Uzņēmuma finanšu nodaļai būtu nepieciešams ne tikai aktīvi sekot līdzi uzņēmuma saimnieciskās darbības procesu tendencēm, katru ceturksni veicot padziļinātu analīzi, bet darīt to biežāk – vismaz reizi mēnesī veicot analīzi, tādējādi nodrošinot regulāru uzņēmuma finansiālās situācijas kontroli. Tikai savlaicīgi identificējot uzņēmuma darbības problemātiskākos aspektus ir iespējams mazināt riskus, kas var būtiski ietekmēt uzņēmuma turpmāko attīstību. SIA VALPRO vēlams arī samazināt gan īstermiņa, gan ilgtermiņa saistību īpatsvaru, tādējādi palielinot uzņēmuma darbības stabilitāti un kreditoru vietā ieguldot jeb palielinot pamatkapitāla daļas.

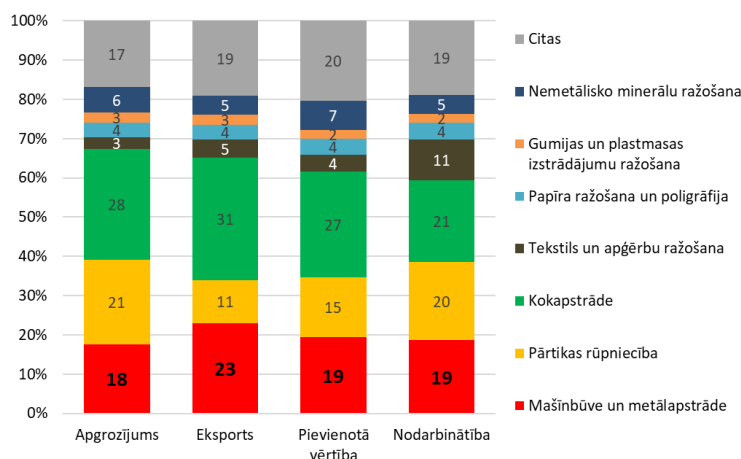
Uzņēmuma rentabilitātes rādītāji ir vērtējami kā pozitīvi, taču visi šie rādītāji lielā mērā var būt atkarīgi no nozares un uzņēmuma specifikas, jo katrai produktu grupai ir citādāka rentabilitāte, tāpēc būtiski analizēt, kura no produktu grupām dod uzņēmumam lielāku pievienoto vērtību jeb rentabilitāti. Līdz šim tika noskaidrots, ka ienesīgākais produkts ir armijas kannas, taču pasūtījumi lielos apjomos ir reti un ne katru gadu, līdz ar to tajos gados, kad šīs armijas kannas ir mazāk pieprasītas, arī uzņēmuma rentabilitāte ir zemāka.

3. VALPRO FINANŠU ANALĪZES SALĪDZINĀJUMS AR KONKURENTIEM UN MAŠĪNBŪVES UN METĀLAPSTRĀDES NOZARI

3.1 Mašīnbūves un metālapstrādes nozares raksturojums

Tā kā SIA VALPRO pieskaitāms pie mašīnbūves un metālapstrādes nozares, ļoti svarīgi analizēt tieši šo nozari. Mašīnbūves un metālapstrādes nozare ir stratēģiska: tā ir augstas pievienotās vērtības nozare, kurā nepieciešamas plašas zināšanas un pieredze. Tā apgādā visas pārējās tautsaimniecības nozares ar mašīnām, ražošanas sistēmām, sastāvdaļām un saistītajiem pakalpojumiem, kā arī ar minētajām nozarēm vajadzīgajām tehnoloģijām un zināšanām. Mašīnbūve un metālapstrāde ir nevis viendabīga, bet gan ļoti daudzveidīga nozare, kas aptver ļoti daudzas apakšnozares.

Mašīnbūve un metālapstrāde ir viena no vadošajām rūpniecības nozarēm Latvijā. 2018. gadā nozare nodrošināja 18% (skatīt 3.1. attēlu) no kopējās apstrādes rūpniecības apgrozījuma un 23% no kopējā preču eksporta.¹⁴⁷

3.1.att. Apstrādes rūpniecības struktūra Latvijā 2018. gadā, %¹⁴⁸

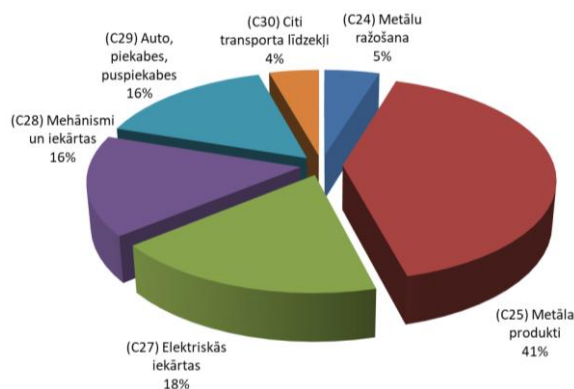
Nozare ietver sekojošus saimnieciskās darbības veidus atbilstoši NACE 2 klasifikācijai:

- NACE 24 Metālu ražošana,
- NACE 25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana,
- NACE 27 Elektrisko iekārtu ražošana,
- NACE 28 Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana,
- NACE 29 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana,
- NACE 30 Citu transportlīdzekļu ražošana.

¹⁴⁷ MASOC. *Par nozari*. Pieejams: <https://www.masoc.lv/nozare/par-nozari> [skatīts 11.03.2019.]

¹⁴⁸ Turpat.

Mašīnbūves un metālapstrādes nozares struktūra pēc apgrozījuma aplūkojama 3.2. attēlā.

3.2.att. Mašīnbūves un metālapstrādes nozares struktūra pēc apgrozījuma pa saimnieciskajiem darbības veidiem Latvijā 2018. gadā, %¹⁴⁹

3.2. attēlā nav ietverti dati par tādiem darbības virzieniem kā iekārtu remonts, elektronisko un optisko iekārtu ražošana, kā arī izejvielu otrreizējā pārstrāde, kas arī ir cieši saistīti ar mašīnbūves un metālapstrādes nozari.

Līdz pat 2008. gada nogalei mašīnbūve un metālapstrāde bija viens no visstraujāk augošajiem sektoriem Latvijā, uzrādot vidēji ap 20% ikgadēju pieaugumu. Attīstības pamatā bija gan aktīva ārējo tirgu apgūšana, gan vietējais pieprasījums. Viens no attīstību ietekmējošiem faktoriem ir tehnoloģiju modernizācija, kas aktīvi tika īstenota 2004. – 2005. gados, t.sk. piesaistot ES fondu līdzfinansējumu.

2009. gads mašīnbūves un metālapstrādes nozarei saistībā ar globālo ekonomisko krīzi, bija smags visā Eiropā. Ražošanas apjomi Latvijā 2009. gadā samazinājās par aptuveni 40%, ietekmējot praktiski visas apakšnozares. Galvenie ietekmējošie faktori – pieprasījuma mazināšanās pēc investīciju precēm citās nozarēs, ražošanas apjomu kritums saistītajās nozarēs ārvalstu tirgos, pieprasījuma kritums iekšējā tirgū. Īpaši liels kritums bija iekšējā tirgū, tādējādi eksporta īpatsvars nozares produkcijas realizācijā 2009. gadā pārsniedza 80% līmeni.

Zemākais punkts tika sasniegts 2009. gada vasarā, kā arī 2010. gada sākumā. Kopš 2010. gada sākuma nozarē ir vērojama stabilizācija un ir atsākusies izaugsme.¹⁵⁰

Operatīvo statistikas datu analīze liecina, ka 2010. un 2011. gadā ikgadējais apjomu pieaugums sasniedza 30%, līdz ar to 2011. gadā tika sasniegts ražošanas apjomu līmenis, kāds bija pirms pasaules ekonomiskās krīzes 2008. gadā. Savukārt 2012. gadā tika sasniegti vēsturiski augstākie ražošanas un eksporta apjomi, kas pārsniedza pirmskrīzes līmeni.

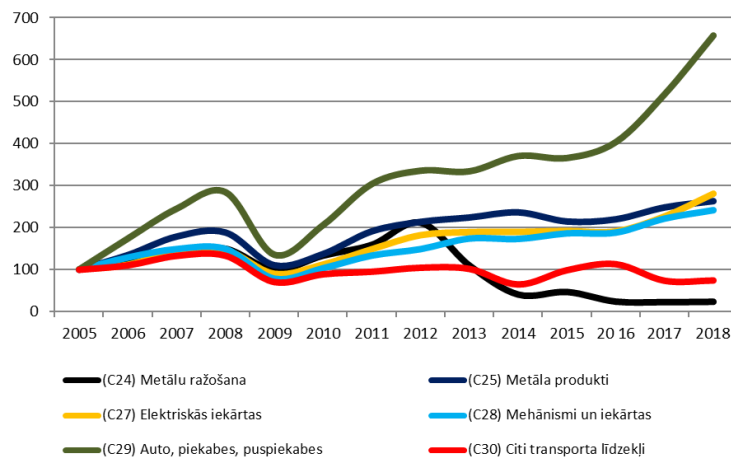
Apjomu samazinājums 2013. gadā saistās ar nozares uzņēmuma "Liepājas metalurģs" darbības apturēšanu. 2014. gadā nozares rādītājus nelabvēlīgi ietekmēja ekonomiskā un politiskā situācija Krievijā un no tā izrietošie eksporta apjomu samazinājumi uz šo valsti.

¹⁴⁹ MASOC. *Par nozari*. Pieejams: <https://www.masoc.lv/nozare/par-nozari> [skatīts 11.03.2019.]

¹⁵⁰ Turpat.

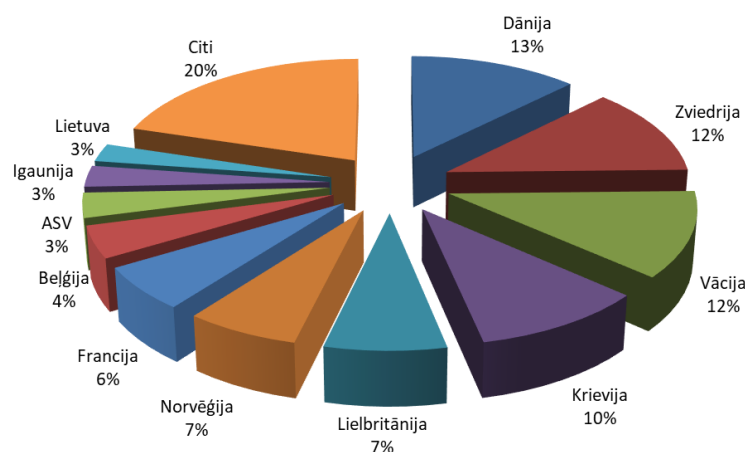
MASOC vērtējums par 2015. gada rezultātiem uzrāda, ka ražošanas un eksporta apjomi saglabāsies iepriekšējā gada līmenī, kopējam nozares apgrozījumam pieaugot par 1%.

Aplūkojot attīstības tempus sīkāk pa mašīnbūves un metālapstrādes apakšnozarēm 3.3. attēlā, redzams, ka situācija ir atšķirīga. Kā viena no straujāk augošajām apakšnozarēm kopš 2005. gada ir segments, kas saistās ar piegādēm auto rūpniecībai. Šajā segmentā ir piesaistītas apjomīgas ārvalstu tiešās investīcijas.¹⁵¹

3.3.att. Ražošanas apjomi mašīnbūves un meālapstrādes apakšnozarēs Latvijā no 2005. līdz 2018. gadam, 2005 = 100% ¹⁵²

Mašīnbūves un metālapstrādes nozare ir izteikti eksporta orientēta, vidēji ap 75 – 80% no saražotās produkcijas tiek eksportēts. Atbilstoši Latvijas ārējās tirdzniecības statistikai, nozares produkcija tiek eksportēta uz vairāk nekā 100 pasaules valstīm, līdz ar to eksporta tirgu ģeogrāfija ir ļoti plaša. Populārākās eksporta valstis aplūkojamas 3.4. attēlā.

3.4.att. Mašīnbūves un metālapstrādes nozares galvenie eksporta tirgi Latvijā 2018. g., % ¹⁵³

Kopumā ap 73% no produkcijas tiek realizēta ES valstīs. ¹⁵⁴

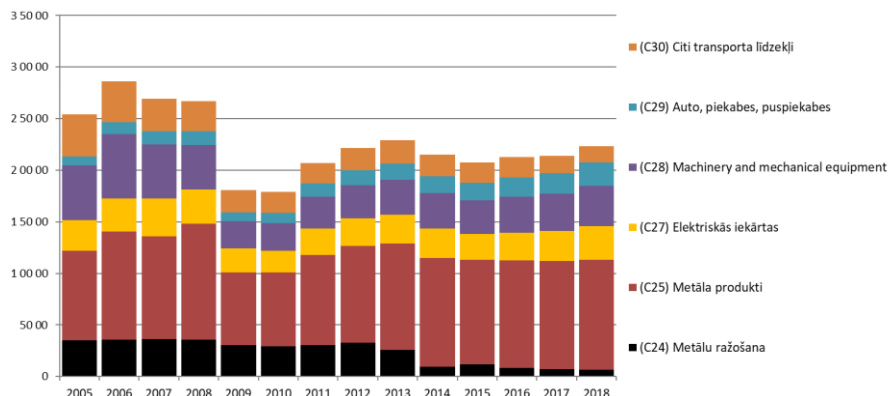
¹⁵¹ MASOC. *Par nozari*. Pieejams: <https://www.masoc.lv/nozare/par-nozari> [skatīts 11.03.2019.]

¹⁵² Turpat.

¹⁵³ Turpat.

¹⁵⁴ Turpat.

Nodarbinātības rādītājiem (aplūkojami 3.5. attēlā) ir visumā līdzīgas attīstības tendences kā kopējai ekonomiskai attīstībai nozarē.

3.5.att. Strādājošo skaits mašīnbūves un metālapstrādes nozarē pa apakšnozarēm no 2005. līdz 2018. gadam, skaits

Arī nodarbinātības rādītājus ietekmē globālie ekonomiskie procesi, līdz ar to arī izmaiņas lielā mērā korelē ar citiem rādītājiem kā kopējais apgrozījums un eksports. Tomēr, līdz ar uzņēmumu efektivitātes paaugstināšanu un tehnoloģisko modernizāciju, pakāpeniski pieaug produktivitātes rādītāji un līdz ar to nodarbinātības pieauguma tempi atpaliek no apgrozījuma un pievienotās vērtības pieauguma tempiem. Neskatoties uz to, kvalificēti speciālisti nozarē ir pieprasīti un to pieejamība ir minama kā viena no galvenajām prioritātēm.¹⁵⁵

Kopumā situācija mašīnbūves un metālapstrādes nozarē kopš 2015. gada turpina uzlaboties un pašreizējā ekonomiskā situācija ir ļoti labvēlīga šīs nozares attīstībai.

3.2. SIA VALPRO konkurentu raksturojums

SIA VALPRO finanšu analītiķe, telefonsarunā jautāta par to, kurus uzņēmumus uzskata par konkurentiem, atbildēja ļoti kodolīgi: “Uzņēmums savas nozares uzņēmumus, kas klasificējas NACE 28.29 *Citur neklasificētu universālu iekārtu ražošana*, neuzskata par konkurentiem, jo gandrīz visu savu produkciju (89%) eksportē uz vairāk nekā 35 valstīm.” (skatīt 1. pielikumu).

Darba ietvaros tomēr tika izvēlēti 2 uzņēmumi, kuri klasificējas pie 28.29 NACE klasifikatorā. Atlase notika pavisam vienkārši – tika izvēlēti divi uzņēmumi, kuri pastāv vismaz kopš 2013. gada, lai varētu veikt uzņēmumu finanšu stāvokļa salīdzinošo analīzi.

Viens no konkurentiem, kurš tika izvēlēts finanšu stāvokļa salīdzināšanai ar SIA VALPRO un nozari, ir SIA KENNER uzņēmums. Tas tika dibināts 2008. gada 7. martā, tā saimnieciskās darbības pamatvirzieni ir: programmējamo darba galdu (CNC) izgatavošana un

¹⁵⁵ MASOC. *Par nozari*. Pieejams: <https://www.masoc.lv/nozare/par-nozari> [skatīts 11.03.2019.]

serviss, ūdens augstspiediena iekārtu izgatavošana un serviss, dažādu tehnoloģisko iekārtu izgatavošana un serviss. Papildus uzņēmuma darbības virzieni ir plātņu materiālu hidroabrazīvā griešana, dažādu metālu (galvenokārt – nerūsējošā tērauda un alumīnija) metināšana, orbitālā cauruļvadu metināšana (TIG) un tml. darbība.

Kā vieni no galvenajiem pamatprincipiem uzņēmumā SIA KENNER ir kvalitāte un izgatavošanas termiņu ievērošana. SIA KENNER mērķis ir piedāvāt klientiem mūsdienīgus un kvalitatīvus darbagaldus, kas tiek izgatavoti tieši pēc klienta vēlmēm un darbības specifikas, lai padarītu ražošanas (apstrādes) procesu lētāku, efektīvāku un kvalitatīvāku.

Galvenā SIA KENNER vērtība ir uzņēmumā strādājošie speciālisti, kuriem ir augsta kvalifikācija, atbilstoša izglītība un darba pieredze. Saliedēts komandas darbs ir uzņēmuma panākumu atslēga.

SIA KENNER nākotnes vīzija ir nostiprināt pozīcijas Baltijas, Skandināvijas un Austrumeiropas metālapstrādes iekārtu tirgū, izmantojot un pilnveidojot jaunākās tehnoloģijas un mūsdienīgākos risinājumus. Uzņēmums vēlas, lai zīmols SIA KENNER saistās ar kvalitāti, individuālu pieeju un konkurētspējīgu cenu katram klientam.

Uzņēmums atrodas Ādažos un tā ražošanas platība ir vairāk nekā 1000 m². Tas ļauj realizēt ne tikai vienkāršus, bet arī lielus nestandarta projektus.¹⁵⁶

Otrs SIA VALPRO konkurents tika izvēlēts SIA ARA KALNOZOLS. Uzņēmums dibināts 2001. gada jūnijā un atrodas blakus viesu namam ŠUBRAKKRASTI Madonas novada Bērzaunes pagastā. Kopš pašiem pirmsākumiem (2001. gads) uzņēmums sadarbojas ar uzņēmumiem Zviedrijā, kuros uzstādītas 80% no uzņēmuma ražotajām iekārtām. Darbības pamatvirzieni ir nestandarta iekārtu projektēšana un izgatavošana, metāla apstrāde, ražošanas līnijas, individuālie pasūtījumi, CNC gravēšana – māju uzraksti, suvenīri kāzām, magnētiņi, piekariņi personificēti gravējumi, individuālie pasūtījumi, lāzergravēšana.¹⁵⁷

Diemžēl par šo uzņēmumu informācijas nav daudz, jo uzņēmumam nav savas mājaslapas, līdz ar to nav zināmi SIA ARA KALNOZOLS rašanās pirmsākumi, tas ir, uzņēmuma vēsture, kā arī vīzija, misija un vērtības.

3.3. SIA VALPRO finanšu rādītāju salīdzinājums ar SIA KENNER, SIA ARA KALNOZOLS un mašīnbūves un metālapstrādes nozares finanšu rādītājiem

Kā 3.2. nodaļā tika minēts, SIA VALPRO finanšu rādītāju salīdzināšanai autore izvēlējās divus konkurējošus uzņēmumus: SIA KENNER (finanšu analīzes salīdzinājumam tiks

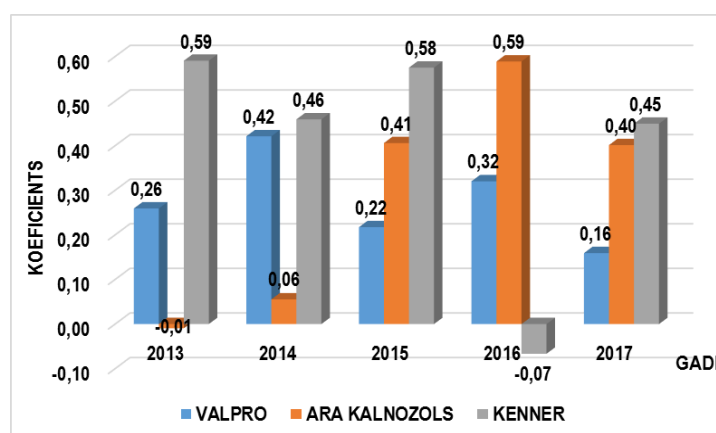
¹⁵⁶ Kenner. *Par mums*. Pieejams: <http://www.kenner.lv/par-kenner/par-mums/> [skatīts 11.03.2019.]

¹⁵⁷ LURSOFT. *Ara Kalnozols, SIA*. Pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 11.03.2019.]

izmantoti 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. gada pārskati – skatīt 14. – 16. pielikumus) un SIA ARA KALNOZOLS (finanšu analīzes salīdzinājumam tiks izmantoti 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. gada pārskati – skatīt 11. – 13. pielikumus), kā arī salīdzinās aprēķinātos finanšu rādītājus ar nozares rādītājiem (skatīt 17. pielikumu). Rādītāju salīdzināšanai ar konkurentiem un nozari tika izvēlēts laika periods no 2013. gada līdz 2017. gadam. Par 2018. gadu dati ir tikai par SIA VALPRO, jo par konkurējošajiem uzņēmumiem un nozari vēl nav pieejami dati, līdz ar to 2018. gads netiks iekļauts konkurentu un nozares analīzē. Svarīgi pieminēt, ka SIA VALPRO uzņēmuma finanšu gads sākas 1. oktobrī un beidzas nākošā gada 30. septembrī. Šis aspekts jāņem vērā, salīdzinot ar konkurentiem, jo gan SIA ARA KALNOZOLS, gan SIA KENNER finanšu gads sākas 1. janvārī un beidzas 31. decembrī, tāpēc koeficientu un citu rādītāju aprēķiniem dati atšķiras pa vienu ceturksni, līdz ar to nevar precīzi salīdzināt šos rādītājus, bet var vērtēt tikai aptuvenu tendenci.

Kapitāla struktūras rādītāju salīdzinājums ar konkurentiem

Lai noskaidrotu, kāda apgrozāmo aktīvu daļa ir finansēta no pašu līdzekļiem, kurai nav vajadzīga aizņemto līdzekļu piesaistīšana (jāņem vērā, ka uzņēmumos tiek izmantoti arī ilgtermiņa aizņēmumi, kuri tiek izmantoti apgrozāmu līdzekļu finansēšanai) tika aprēķināta uzņēmumu nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem (skatīt 3.6. attēlu).

3.6.att. Nodrošinātības ar tīrajiem līdzekļiem salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, koeficienti

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

2013. gadā SIA ARA KALNOZOLS koeficients bija negatīvs: -0.01 jeb -1%, kas nozīmē, ka no pašu līdzekļiem nebija iespējams finansēt apgrozāmos līdzekļus. Uzņēmumam bija ļoti lieli īstermiņa kredīti, kurus veidoja aizņēmumi no SEB un Swedbank, kā arī citi aizņēmumi. 2016. gadā šis rādītājs sasniedza augstāko punktu – 0.59 un 2017. gadā nokritās līdz 0.40, kas

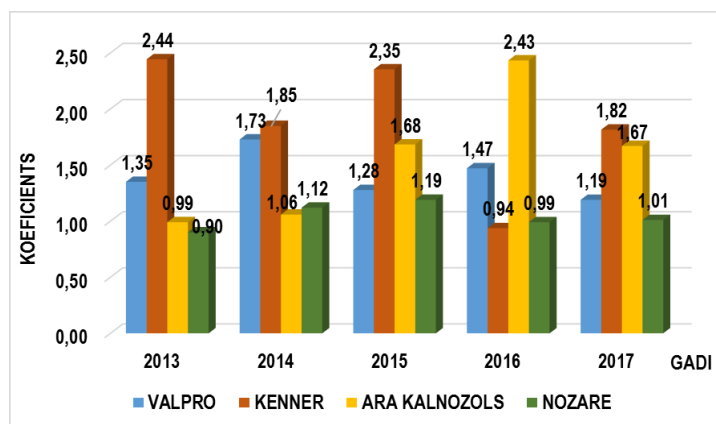
nozīmē, ka 40% apgrozāmos līdzekļus SIA ARA KALNOZOLS var finansēt no pašu kapitāla, atlikušie 60% tiek finansēti no ilgtermiņa aizņēmumiem.

SIA KENNER uzņēmumam 2016. gadā šis rādītājs samazinājās līdz -0.07, līdz ar to nebija iespējas apgrozāmos līdzekļus finansēt ar pašu kapitālu, kā rezultātā tie tika finansēti no ilgtermiņa aizņēmumiem. Situācija ātri uzlabojās un jau 2017. gadā uzņēmums atgriezās pie apmierinošiem rādītājiem, sasniedzot atzīmi 0.45. Ņemot vērā, ka dati ir ņemti no bilances, jāsecina, ka šāda situācija ir aprēķināta vien uz konkrēto datumu. SIA KENNER atzīts par finansiāli stabilu uzņēmumu. To apliecina kredītu informācijas birojs, kurš apgalvo, ka uzņēmumam ir laba kredītvēsture un pārvaldība.¹⁵⁸

Jāsaka, ka SIA VALPRO šie rādītāji atkal ir labākie no visiem šajā finanšu analīzē pētāmajiem uzņēmumiem, jo šis koeficients ir pozitīvs visus gadus, vienu gadu pieaugot, otru samazinoties, bet kopumā visus gadus uzņēmums ir iekļāvies normas robežās 0.1-0.5

Likviditātes rādītāju salīdzinājums ar konkurentiem un nozari

Aplūkojot kopējos likviditātes rādītājus uzņēmumos un nozarē (skatīt 3.7. attēlu), jāsecina, ka visaugstākais šis rādītājs ir SIA KENNER uzņēmumā, taču tas ir nedaudz virs noteiktās robežas (1.5–2), un tas nozīmē, ka uzņēmumam, iespējams, ir aktīvu vadības problēma, jo apgrozāmie līdzekļi netiek efektīvi izmantoti.

3.7.att. Kopējo likviditātes rādītāju salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos un mašīnbūves un metālapstrādes nozarē no 2013. – 2017. gadam, koeficienti

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]; mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītāji 2013. – 2017. gadā, pieejams: <https://www.lursoft.lv/lapsaext?act=URNACEFINK> [skatīts 20.02.2019.]

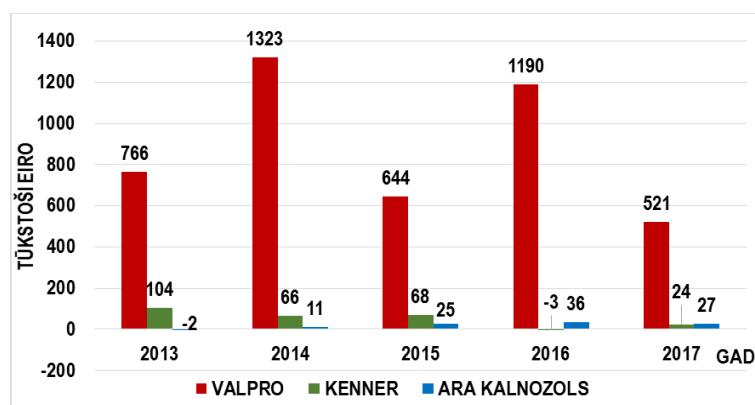
¹⁵⁸ Kredītu informācijas birojs. *Stiprākais Latvijā 2017*. Pieejams: <http://www.kib.lv/stiprakais-latvija/stiprakais-latvija-2017/> [skatīts 24.04.2019.]

Ļoti augsts īpatsvars apgrozāmajos līdzekļos SIA KENNER uzņēmumā ir pircēju un pasūtītāju parādiem, īstermiņa aizdevumiem akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai un debitoriem, savukārt īstermiņa saistībās ir augsts parādu pasūtītājiem un darbuuzņēmējiem īpatsvars. Noteikti nepieciešams pārdomāt debitoru nosacījumus, lai debitoru summas nebūtu tik lielas, jo būtībā uzņēmums šīs summas nevar ieguldīt uzņēmuma saimnieciskajā darbībā.

SIA ARA KALNOZOLS uzņēmumā savukārt ļoti daudz ieguldīts izejvielās un palīgmateriālos un nepabeigtajos ražojumos, kas ir normāli, jo uzņēmumam nepieciešamas noliktavā izejvielas un krājumi, lai spētu saražot pieprasītos pasūtījumus, jo uzņēmuma specifika ir ražot lielas nestandarta iekārtas. Arī īstermiņa saistību summa ir gandrīz tikpat liela, cik apgrozāmo līdzekļu kopsumma. Īstermiņa saistību lielāko daļu veido no pircējiem saņemtie avansi. Jāpārdomā, vai uzņēmums spēj saražot klientiem nepieciešamos produktus, jo rodas aizdomas, ka uzņēmums prasa priekšapmaksu, taču ar produktu izgatavošanu nesteidzas.

Tāpat jāņem vērā, ka visos analizējamajos gados nozares rādītājs bija zems. Autoresprāt, šis rādītājs ir saistīts ar nozares īpatnībām un optimālais lielums šim rādītājam ir robežās 1–1.2.

Apgrozāmo līdzekļu pārsvars pār īstermiņa saistībām liecina, ka uzņēmums ne tikai var nosegt savas īstermiņa saistības, bet tam ir arī finanšu resursi savas darbības paplašināšanai nākotnē. Tīro apgrozāmo līdzekļu summas uzņēmumos var aplūkot 3.8. attēlā.

3.8.att. Tīro apgrozāmo līdzekļu salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, tūkstoši €

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

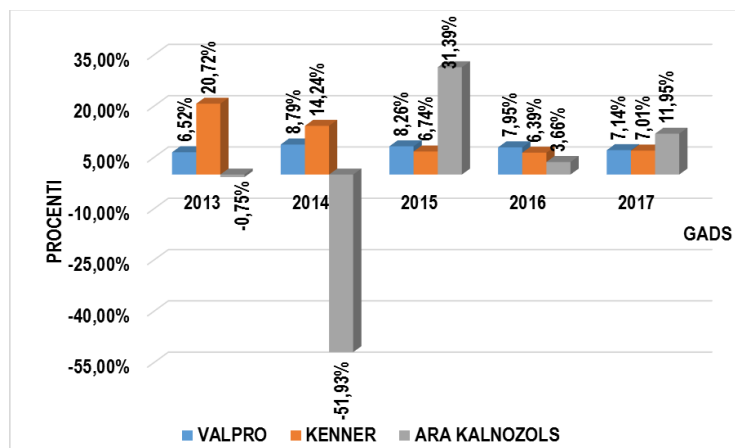
Ļoti augsts tīro apgrozāmo līdzekļu pārsvars bija SIA VALPRO, kur tas 2013. gadā bija 713 tūkstoši eiro un 2017. gadā tīrie apgrozāmie līdzekļi samazinājās līdz 521 tūkstotim eiro.

SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS uzņēmumiem diemžēl nav bijušas iespējas paplašināties, jo pēc īstermiņa saistību nomaksas tiem palika vien pārdesmit tūkstoši, SIA KENNER uzņēmumā pat 2016. gadā 3 tūkstoši pietrūka, lai segtu īstermiņa saistības. Šādai pat īstermiņa saistību segšanai pietrūka arī SIA ARA KALNOZOLS uzņēmumam nauda 2013.

gadā, apgrozāmo līdzekļu un īstermiņa kreditoru starpība bija aptuveni 2 tūkstoši. Kā jau iepriekš tika minēts, SIA KENNER nepieciešams pievērst uzmanību debitoru postenim, savukārt SIA ARA KALNOZOLS – saņemtajiem pircēju avansiem.

Rentabilitātes rādītāju salīdzinājums ar konkurentiem

Komerčiālā rentabilitāte (skatīt 3.9.attēlu) SIA KENNER un SIA ARA KALNOZOLS uzņēmumos svārstījās lielā amplitūdā.

3.9.att. Komerčiālās rentabilitātes procentuāls salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, %

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

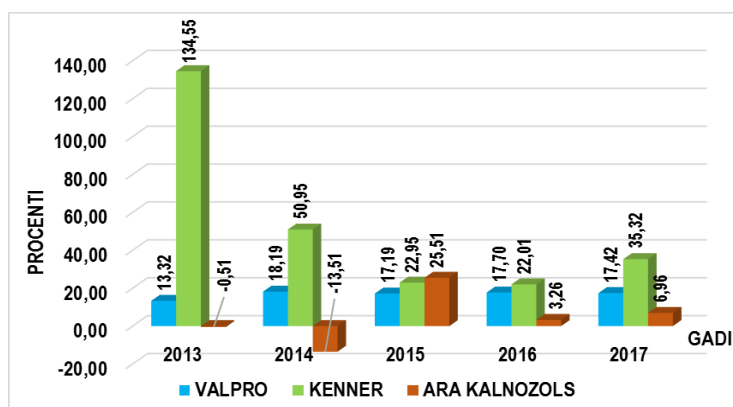
Šis rādītājs sniedz informāciju gan par produkcijas un pakalpojumu pārdošanas gaitā iegūto peļņu, gan arī ar ražošanas vai pakalpojumu sniegšanu tieši nesaistītās izmaksas un ieņēmumus, kas atrodas ārpus menedžeru kontroles spējas. Viens no komerčiālās rentabilitātes palielināšanās iemesliem ir no peļņas maksājamo nodokļu likmes pazemināšanās vai arī uzņēmuma finanšu politikas pārmaiņas.¹⁵⁹

SIA KENNER gadu gaitā krietni samazinājās neto apgrozījums, kas saistīts ar produktu pieprasījuma samazināšanos, jo uzņēmums, tāpat kā SIA ARA KALNOZOLS, ražo specifiskus produktus – programmējamus darba galdus un ūdens augstspiediena iekārtas. Rezultātā samazinājās arī produktu pašizmaksa, tāpēc pēdējā analizējamajā gadā (2017.) uzņēmuma komerčiālā rentabilitāte samazinājās līdz 7.01%. SIA ARA KALNOZOLS 2014. gadā strādāja ar zaudējumiem – neto apgrozījums bija krietni sarucis specifisko produktu un pakalpojumu pasūtījumu samazināšanās dēļ, rezultātā arī rentabilitāte bija negatīva. Abi šie uzņēmumi darbojas Latvijas tirgū un līdz ar to tas ir uzņēmumu klupšanas akmens, jo uzņēmumi ir ļoti atkarīgi no Latvijas lielajiem klientiem. SIA KENNER produkti ir pieprasītāki, nekā SIA ARA

¹⁵⁹ Rurāne M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga, Turības mācību centrs, 1997. 201.lpp.

KALNOZOLS uzņēmumā, kurš savu darbību cenšas paplašināt, izejot ārpus Latvijas robežām un piedāvājot arī citām Eiropas valstīm ne tikai produktus, bet arī pakalpojumus. Pašlaik uzņēmums apgūst tirgus, kuros varētu uzlabot finansiālos rādītājus un iegūt lielāku peļņu. SIA VALPRO šo pašu gadu laikā svārstības bija salīdzinoši nelielas.

Finansiālās rentabilitātes rādītājs no īpašnieku viedokļa ir visbūtiskākais, jo parāda, cik daudz peļņas iegūts uz īpašnieku uzņēmumā ieguldīto katru eiro. Finansiālās rentabilitātes rādītāji aplūkojami 3.10. attēlā.

3.10.att. Finansiālās rentabilitātes procentuāls salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, %

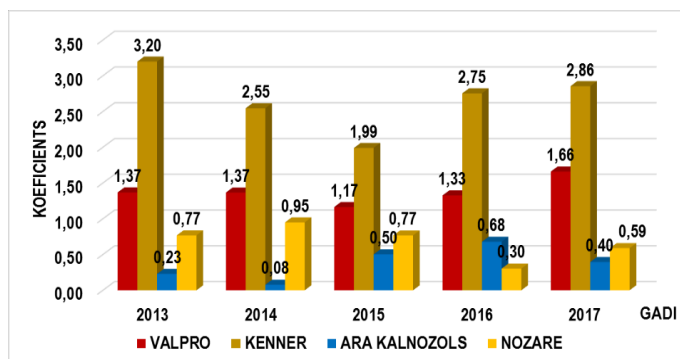
Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

SIA VALPRO 2013. gadā ieguldot 1 eiro, tika iegūta peļņa 13.32 centu apmērā, SIA KENNER – 1.35€ eiro apmērā, savukārt SIA ARA KALNOZOLS, ieguldot vienu eiro, bija zaudējumi 0.51 centa apmērā – uzņēmumam noteikti jāpievērš uzmanība administrācijas izmaksām, kuras ļoti būtiski *staigā*, jo arī 2014. gadā SIA ARA KALNOZOLS uzņēmumā administrācijas izmaksas bija salīdzinoši augstas. Šajā gadā gan neto apgrozījums krietni samazinājās, tāpēc arī finansiālā rentabilitāte ir negatīva. 2017. gadā SIA VALPRO finansiālā rentabilitāte kopš 2013. gada pieauga līdz 17.42% (17.42 centi), SIA KENNER – samazinājās līdz 35.32% (35.32 centi), SIA ARA KALNOZOLS – pieauga līdz 6.96% (6.96 centi).

Aktīvu aprites rādītāju salīdzinājums ar konkurentiem un nozari

SIA VALPRO kopējo uzņēmuma līdzekļu koeficients svārstījās no 1.37 2013. gadā līdz 1.66 2017. gadā. Jāsaka gan, ka nozarē šis rādītājs bija krietni zem 1 (0.77 2013. gadā un 0.59 2017. gadā), kas liecina, ka šī ir viena no nozares īpatnībām, jo uzņēmumi ražo produktus, kas nav ļoti ātri realizējami, līdz ar to arī līdzekļu aprite būs nedaudz lēnāka, nekā optimāli noteikts vismaz 3 reizes gadā.

3.11. attēlā aplūkjami kopējie konkurentu uzņēmumu līdzekļu aprites koeficienti un nozares rādītāji, kuri parāda, cik reišu notiek pilna aprite gada laikā, kas uzņēmumam dod zināmu peļņu vai zaudējumus.

3.11.att. Kopējo uzņēmuma līdzekļu aprites koeficientu salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS un mašīnbūves un metālapstrādes nozarē no 2013. – 2017. gadam, koeficienti

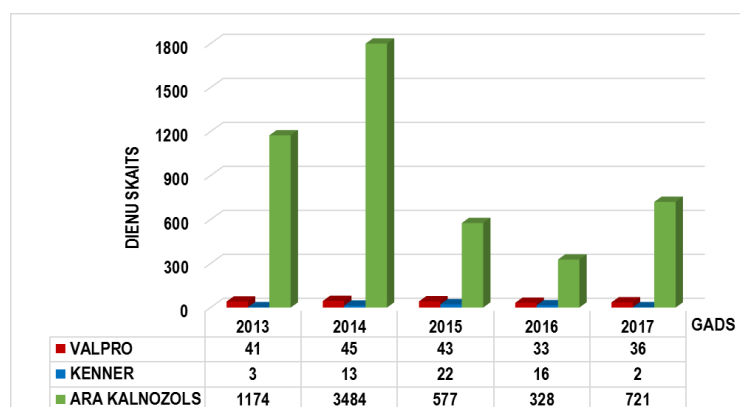
Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]; mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītāji 2013. – 2017. gadā, pieejams: <https://www.lursoft.lv/lapsaext?act=URNACEFINK> [skatīts 20.02.2019.]

SIA KENNER uzņēmumam kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients svārstījās robežās no 2 līdz 3, kas jau ir ļoti labs šī uzņēmuma rādītājs.

Savukārt SIA ARA KALNOZOLS līdzekļu aprite bija ļoti zema un tā nenotika pat vienu reizi gadā, jo uzņēmumam bija ļoti lieli krājumi, līdz ar to ilgu laiku nebija nepieciešams tos iepirkt, kā arī bija maz pasūtījumu, lai šos krājumus realizētu.

SIA VALPRO koeficients svārstījās robežās 1 – 2, kas, autoresprāt, ir par zemu.

Uzņēmumu ražošanas krājumu dienu skaits aplūkojams 3.12. attēlā.

3.12.att. Ražošanas krājumu dienu skaita salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, dienu skaits

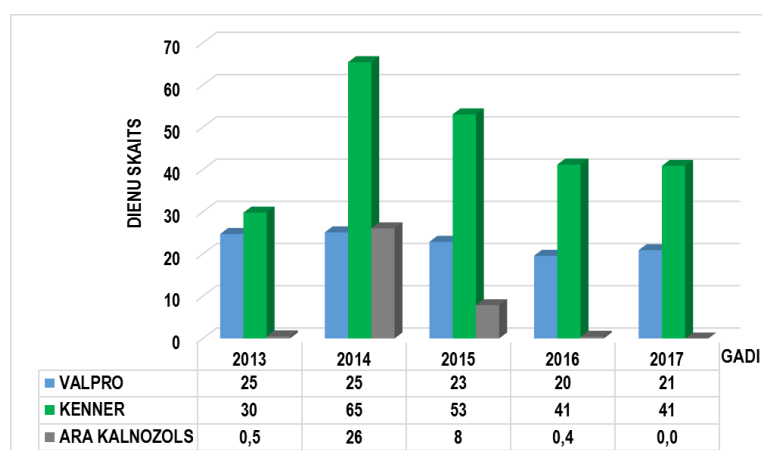
Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

Attiecīgi no aprites krājumu koeficienta var izrēķināt, pēc cik dienām krājumi tiek atjaunoti. SIA VALPRO vidējais dienu skaits 2013. – 2017. gadā bija aptuveni 40 dienas.

Ņemot vērā, ka SIA KENNER bija augsta ražošanas krājumos ieguldīto līdzekļu aprite, krājumi atjaunojās pēc 3 dienām 2013. gadā un samazinājās līdz 2 dienām 2017. gadā.

SIA ARA KALNOZOLS situācija bija gaužām bēdīga, jo ar tādu ražošanas krājumos ieguldīto līdzekļu apriti 2013. gadā krājumi tiktu atjaunoti pēc 1174 dienām un 2017. gadā samazinājās līdz 721 dienai.

3.13. attēlā redzams dienu skaits, pēc cik dienām pircēju un pasūtītāju parādi pārvēršas naudas līdzekļos.

3.13.att. Pircēju un pasūtītāju parādu aprites dienu skaita salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, dienu skaits

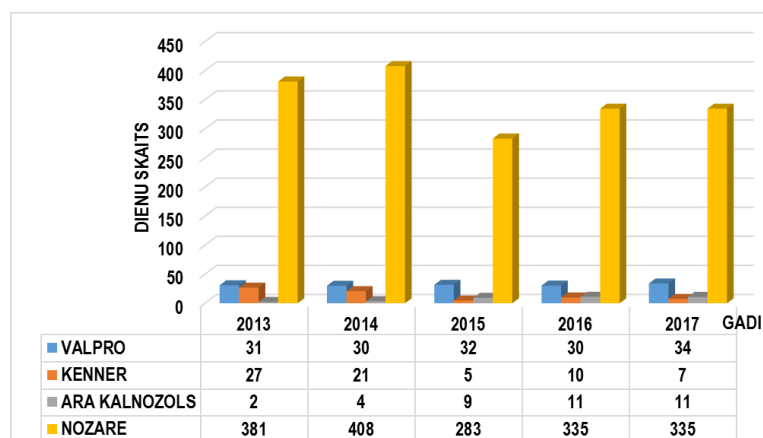
Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

SIA VALPRO nauda par pircēju un pasūtītāju parādiem 2013. gadā tika saņemta vidēji ik pēc 25 dienām un līdz 2017. gadam samazinājās līdz 17 dienām, kas ir ļoti labs rādītājs.

SIA ARA KALNOZOLS pircēju un pasūtītāju parādu summas bija ļoti mazas un 2017. gadā to aprites koeficients bija 0, jo uzņēmums naudu par saražoto produktu un sniegtajiem pakalpojumiem vēlējās saņemt uzreiz pēc produkta nodošanas klientam, tādējādi pilnīgi izslēdzot jebkādas ar pircējiem un pasūtītājiem saistītus riskus.

SIA KENNER uzņēmumā nauda par pircēju un pasūtītāju parādiem 2013. gadā tika saņemta ik pēc 36 dienām un līdz 2017. gadam nokritās līdz 23 dienām, kas jau ir ļoti tuvu SIA VALPRO rādītājam un līdz ar to pircēju un pasūtītāju parādu aprites dienu skaits uzskatāms par ļoti labu.

SIA VALPRO, kā redzams 3.14. attēlā, savus parādus piegādātājiem 2013. gadā dzēsa ik pēc 31 dienas un līdz 2017. gadam dienu skaits pieauga līdz 34 dienām, kas ir nedaudz vairāk par mēnesi, jo ar piegādātājiem ir slēgti līgumi, kuri nosaka, ka maksājumus var veikt pat 60 dienu laikā.

3.14.att. Kreditoru parādu dienu skaita salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos un mašīnbūves un metālapstrādes nozarē no 2013. – 2017. gadam, dienu skaits

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]; mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītāji 2013. – 2017. gadā, pieejams: <https://www.lursoft.lv/lapsaext?act=URNACEFINK> [skatīts 20.02.2019.]

SIA KENNER kopš 2015. gada maksājumi piegādātājiem bija nedaudz biežāk, salīdzinot ar VALPRO, jo daļēji to noteica piegādātāji un daļēji tas, ka uzņēmumam bija ilgtermiņa aizņēmumi no bankas, līdz ar to uzņēmums, apmaksājot gan piegādātāju parādus, gan arī regulāri atmaksājot aizdevumu bankai, kā jau iepriekš autore minēja, tika atzīts par finansiāli stabili uzņēmumu.

SIA ARA KALNOZOLS parādi piegādātājiem tika veikti 11 dienās (2017., 2018. gads) un, autoresprāt, tas ir ļoti labi, jo savā ziņā arī piegādātāji var būt droši, zinot, ka ātri saņems naudu no uzņēmuma. Šāda maksāšana arī parāda to, ka uzņēmumam ir līdzekļi, lai aptuveni 3 reizes mēnesī uzņēmums spētu dzēst savus parādus.

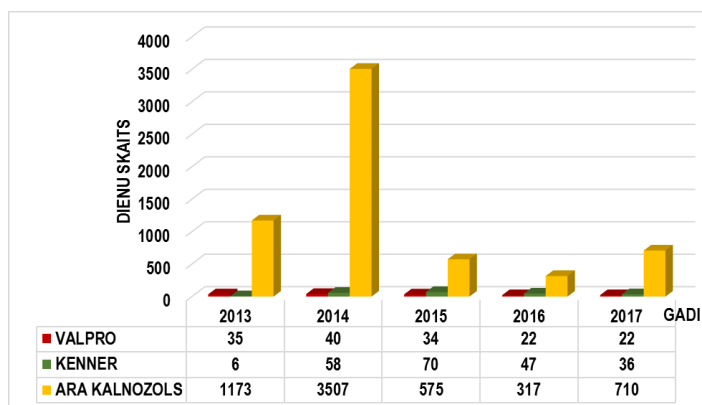
SIA VALPRO parādi piegādātājiem tika veikti 34 dienās 2018. gadā, jo ar piegādātājiem ir noslēgti līgumi par termiņu, kas nereti vien ir 60 dienas, nevis 30 vai vēl mazāk, tāpēc parasti uzņēmums nesteidzas ar parādu samaksāšanu piegādātājiem pirms noteiktā termiņa.

Nozarē kreditoru parādu dienu skaits mērāms simtos, jo lielākajai daļai uzņēmumu saistību dzēšanai nepieciešams ļoti liels laiks. 2013. gadā nozarē tās bija 381 diena un līdz 2017. gadam samazinājās līdz 335 dienām.

Finanšu cikla salīdzinājums ar konkurentiem

Finanšu cikls ir viens no apgrozāmo līdzekļu izmantošanas efektivitātes rādītājiem. Jo īsāks ir cikls, jo efektīvāka ir apgrozāmo līdzekļu izmantošana.

Uzņēmumu finanšu cikls aplūkojams 3.15. attēlā.

3.15.att. Uzņēmumu finanšu ciklu salīdzinājums SIA VALPRO, SIA KENNER, SIA KALNOZOLS uzņēmumos no 2013. – 2017. gadam, dienu skaits

Autores veidots attēls. Avots: SIA VALPRO 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/40003058280> [skatīts 20.02.2019.]; SIA KENNER 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/50003998781> [skatīts 20.02.2019.]; SIA ARA KALNOZOLS 2013. – 2017. gada pārskati, pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 20.02.2019.]

2013. gadā SIA VALPRO tās bija 35 dienas un līdz 2017. gadam samazinājās līdz 22 dienām, kas, autoresprāt ir ļoti labi, jo finanšu cikls ir salīdzinoši īss.

SIA KENNER uzņēmumā pēdējos gados finanšu cikls ir samazinājies, jo ir samazinājušās gan ražošanas krājumu dienas, gan arī parādu piegādātājiem maksājumi. Noteikti uzņēmumam jāpadomā par pircēju un pasūtītāju parādu dzēšanu, jo tas ir vienīgais racionālais veids, lai samazinātu finanšu ciklu.

SIA ARA KALNOZOLS ir ļoti lieli krājumi, kas ietver gan izejvielas, gan nepabeigto produkciju, līdz ar to finanšu cikls ir ļoti, ļoti neefektīvs. Noteikti uzņēmumam jāmaina krājumu politika, lai krasi uzlabotu finansiālo situāciju.

Kopumā var teikt, ka SIA VALPRO, salīdzinot ar konkurentiem, ir vislabākā finansiālā stabilitāte, kā arī ļoti veiksmīgi uzņēmums izmanto līdzekļus, lai pēc iespējas efektīvāk nodrošinātu visus uzņēmuma darbības procesus.

SIA KENNER situācija kopumā ir normāla, noteikti derētu nosacījumu izmaiņas debitoriem, lai tādā veidā uzņēmumā ātrāk atgrieztos nauda un uzņēmums to atkal varētu laist apgrozībā.

Situācija SIA ARA KALNOZOLS sāk palēnām uzlaboties, jo uzņēmums ir sācis piedāvāt produktus un pakalpojumus ne tikai Latvijas robežās, bet arī citās Eiropas valstīs.

4. VALPRO SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN NĀKOTNES ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS

Analizējot uzņēmuma darbību un izmantojot SIA VALPRO finanšu analītiķes atbildes uz intrvijas jautājumiem (skatīt 21. pielikumu), autore sastādīja SVID analīzi. SVID analīze ir plānošanas instruments, kas saista uzņēmuma iekšējās stiprās un vājās puses ar ārējās vides iespējām un draudiem. SIA VALPRO SVID analīze aplūkojama 4.1. tabulā.

4.1. tabula

SIA VALPRO SVID analīze

Iekšējā analīze	
Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Augstas kvalitātes produkts ✓ Ilggadēja pieredze ✓ Stabils, augošs uzņēmums ✓ Kvalificēti darbinieki ✓ Pastāvīga tehnoloģiskā attīstība ✓ Atpazīstamība konkrētajā tirgū ✓ Uz klienta individuālām vajadzībām vērsta pieeja, individualizēts produkts ✓ Drošības sprūda patents ✓ Spēja ātri ieviest jaunus projektus ✓ Savs ražošanas aprīkojuma izgatavošanas iecirknis ✓ Spēja piegādāt saražoto produkciju ātri, arī nelielos apjomos ✓ Ātri, izdevīgi loģistikas risinājumi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Augstas ražošanas izmaksas, ✓ Nespēja konkurēt ar lētākiem produktiem ✓ Ražošanā augsts roku darbs ✓ Ietekme no pāris lieliem klientiem ✓ Nespēja palielināt tirgus daļu jau apgūtājās valstīs ✓ Neprognozējams ražošanas apjoms ✓ Nepietiekamas jaudas ✓ Tehnoloģisko iekārtu novecošana
Ārējā analīze	
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vēl neesošu jaunu tirgu iekarošana ✓ Jaunu produktu ieviešana tirgū ✓ Konkurentu izstāšanās no tirgus ✓ Stratēģiskas sadarbības formas veidošana ar kādu no klientiem vai jauni sadarbības partneri - kopīgi iegūstot lielāku tirgus daļu ✓ Ķīnas produkcijas importa mazināšanās Eiropā ✓ Tirgus tendence - atgriežas pie kvalitatīvām vērtībām ✓ Jaunu tehnoloģiju ieviešana ✓ ES fondu apguve 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Metāla un citu ražošanā nepieciešamo materiālu cenu straujš pieaugums ✓ Piegādātāja izstāšanās no tirgus ✓ Kvalitātes kļūdas ✓ Aizstājējproduktu parādīšanās tirgū ✓ Pasaules ekonomiskās situācijas pasliktināšanās ✓ Nelabvēlīgas likuma izmaiņas, nodokļu sloga paaugstināšana ✓ Valūtas svārstības ✓ Jaunu, zemāku cenu konkurentu parādīšanās tirgū ✓ Algu līmeņa paaugstināšanās Latvijas tirgū, paaugstinot ražošanas darba izmaksas ✓ Šauras specializācijas profesionāļu trūkums ✓ Klientu pirkstspējas samazināšanās ✓ Energoresursu kāpums ✓ Ierobežots noieta tirgus

Autores veidota tabula

SIA VALPRO stiprās puses:

- **Augstas kvalitātes produkts.** Kā jau tika minēts 2. nodaļā, produkcija ir sertificēta ar tādiem standartiem kā TÜV/GS, CE-PED (produktu drošības un kvalitātes standarti), kā arī ar Integrētām kvalitātes, vides un darba aizsardzības vadības sistēmām ISO 9001:2008, ISO 14001:2004 un OHSAS 18001:2007. Par uzņēmuma augstajiem ražošanas standartiem liecina SIAVALPRO sniegums NATO armijas iepirkumu konkursos. Kopš 2000. gada, kad tika uzsākta armijas kannu ražošana, uzņēmums jau ir piegādājis vairāk nekā 850 tūkstošus kannu dažādām NATO karaspēka daļām Vācijā, Lielbritānijā, Dānijā, Šveicē un citās Eiropas valstīs.
- **Ilggadēja pieredze.** Uzņēmuma pirmsākumi meklējami jau 1944. gadā, kad uz bijušās A.Tauriņa čugunlietuves un mehānisko darbnīcu bāzes Krasta ielā tika nodibināts Valmieras aprīnča rūpkombināts, kur seši strādājošie remontēja dažādu veidu tehniskās iekārtas, savukārt jau 1950. gadā tika izveidots mehāniskais cehs – notika pirmie mēģinājumi transportieru un ugunsdzēsšanas inventāra sērijveida ražošanā. Lai arī uzņēmums savu pašreizējo nosaukumu piedēvēja sev tikai 2008. gadā, tā pieredze metāla apstrādē ir vairāk nekā 70 gadi, tādēļ līdz šim ir gūta milzīga un neatkārtojama pieredze.
- **Stabils, augošs uzņēmums.** Uzņēmums gadu gaitā ir audzis un attīstījies, par to liecina ne vien peļņas pieaugums, bet arī jaunu kapitāla daļu un meitas sabiedrību iegāde, piemēram, SIA Rūdolfa mantojums, SIA Paradox Holdings, SIA FA, SIA VALPRO nekustamie īpašumi, SIA VALTECH, SIA EB. Uzņēmuma peļņai ir tendence pieaugt (viss atkarīgs lielā mērā arī no armijas kannu pasūtījumiem).
- **Kvalificēti darbinieki.** Uzņēmuma darbību nodrošina kvalificēts darbaspēks. Uzņēmuma personālvadības politika atbalsta darbinieku kvalifikācijas celšanu, stažēšanos, piedāvājot iespēju to darīt arī par ES struktūrfondu līdzekļiem, pašlaik uzņēmums piedalās arī atbalsta programmas partnerībās organizētās apmācībās – mašīnbūves un metālapstrādes speciālistu apmācības programmā.
- **Pastāvīga tehnoloģiskā attīstība.** Uzņēmums gan par saviem līdzekļiem, gan arī par ERAF piesaistītajiem līdzekļiem attīsta ne tikai tehnoloģijas, bet uzlabo arī ēku energoefektivitāti.
- **Atpazīstamība konkrētajā tirgū.** Sasaistot šo stipro pusi ar ilggadēju pieredzi, var droši apgalvot, ka tik ilgā laikā uzņēmums ir ieguvis ļoti daudz jaunu klientu un turpina tos piesaistīt, un tajos tirgos, kuros tas ir pašlaik, uzņēmums ir atpazīstams ar savu kvalitāti un elastību.
- **Uz klienta individuālām vajadzībām vērsta pieeja, individualizēts produkts.** Produkcija visbiežāk tiek ražota pēc individuāla pasūtījuma un nav standartizēta, katrs pasūtījums tiek izvērtēts no kvalitātes un atbilstības standartu viedokļa individuāli, tādējādi uzņēmums

nodrošina elastību ražošanā. Tas ļauj operatīvi pielāgoties pārmaiņām tirgū, kā arī nodrošināt specifisku pasūtījumu izpildi, kas īpaši akcentējas ugunsdzēsības aparātu korpusu un degvielas kannu ražošanā. Šīs nozares ir specifiskas, un tieši tādas ir arī klientu prasības produktu izstrādē. Uzņēmums spēj nodrošināt dažādas produkta modifikācijas gan konstrukcijas, gan virsmas apstrādes ziņā.

- **Drošības sprūda patents.** Uzņēmums ir starptautiski patentējis degvielas kannu sprūdu, kas rada papildu drošību un pasargā kannu no nejaušas atvēršanās.
- **Spēja ātri ieviest jaunus projektus.** Ņemot vērā, ka uzņēmums ir orientēts uz eksportu, tam jāspēj maksimāli ātri gan pārorientēties uz jebkuru pieprasīto produktu, jo no tā atkarīga peļņa un jaunu klientu piesaiste, kā arī ieviest pavisam jaunus produktus pēc klientu vēlmēm, tādējādi nepārtraukti ieviešot arvien jaunus projektus jaunu produktu izstrādē.
- **Savs ražošanas aprīkojuma izgatavošanas iecirknis.** Uzņēmumam ir iecirknis, kurā darbojas inženiertehniskie speciālisti, kuri pēc uzņēmuma vajadzībām projicē ražošanas aprīkojumu, kuru tālāk tad arī paši saražo.
- **Spēja piegādāt saražoto produkciju ātri, arī nelielos apjomos.** Uzņēmuma spēja ātri un kvalitatīvi saražot produktu un piegādāt klientam to pēc iespējas ātrāk ir priekšrocība, ar kuru viņi starp metālapstrādes nozares uzņēmumiem konkurē, tāpēc arī nelielos apjomos pieprasītie produkti tiek piegādāti bez problēmām, jo noteicējs ir klients. Uzņēmums maksimāli pielāgojas klienta vēlmēm.
- **Ātri, izdevīgi loģistikas risinājumi.** Lai klienti būtu apmierināti, tiek piemeklēti ātrākie un lētākie loģistikas risinājumi. Katram no SIA VALPRO pamatproduktiem ir definēts savs mērķa klients un produkcijas realizācija notiek caur dažādiem kanāliem, vairākiem starpniekiem, kamēr nonāk līdz gala patērētājam, tāpēc ļoti svarīgi atrast veidu, kā nogādāt klientiem produkciju savlaicīgi.

Metāla kannas tiek pārdotas lielākoties veikalos – automobiļu vai lauksaimniecības sektorā. Iespējamie ceļi pie piegādātāja:

- SIA VALPRO → mazumtirgotājs / veikalu tīkls → gala patērētājs
- SIA VALPRO → pārdošanas aģents → veikalu tīkls → gala patērētājs

Ir situācijas, kad šajās ķēdēs parādās vel kāds starpnieks, kas viennozīmīgi palielina metāla kannas pārdošanas cenu gala patērētājam. Tādēļ rūpīgi jāizvērtē aģentu lietderība un jāmēģina produkts piegādāt pēc iespējas tuvāk gala patērētājam.

Ugunsdzēsības aparātu korpusu klienti ir ugunsdzēsības aparātu ražotāji, kas tos izmanto gatavu aparātu komplektēšanai. Šajā gadījumā visveiksmīgākais ir tiešs darbs ar ražotāju.

- SIA VALPRO → Ugunsdzēsības aparātu ražotājs

Ugunsdzēsības aparātu pārdošanu Latvijā SIA VALPRO ir nodevis savam oficiālajam produkcijas izplatītājam SIA FN SERVISS.

- SIA VALPRO → SIA FN SERVISS → gala patērētājs
- SIA VALPRO → SIA FN SERVISS → SIA FN SERVISS klients → gala patērētājs

Uz Igauniju, Lietuvu un citām Eiropas valstīm SIA VALPRO veic vairumtirdzniecību:

- SIA VALPRO → izplatītājs → gala patērētājs
- SIA VALPRO → izplatītājs → izplatītājs → gala patērētājs

SIA VALPRO ražo arī ugunsdzēsības aparātus zem cita zīmola:

- SIA VALPRO → Izplatītājs (cita uzņēmuma zīmols uz aparāta) → gala patērētājs
- SIA VALPRO → Izplatītājs (cita uzņēmuma zīmols uz aparāta) → izplatītājs → gala patērētājs

SIA VALPRO vājās puses

- **Augstas ražošanas izmaksas.** Ņemot vērā, ka produktu saražošanai nepieciešamas ļoti daudz izejvielas, specifiski materiāli, kā arī dārgas tehnoloģiskās iekārtas, kopumā ražošanas izmaksas ir ļoti augstas, kā rezultātā augsta ir arī produktu pašizmaksa, kas savukārt likumsakarīgi nosaka arī augstu cenu šiem produktiem.
- **Nespēja konkurēt ar lētākiem produktiem.** Spilgts piemērs ir Ķīna, kura sākusi ražot 1:1 SIA VALPRO produktus, kurus pārdod krietni lētāk, jo arī izejvielu un materiālu iegāde ir lēta (izejvielas un materiāli tiek iegādāti no Indijas u.tml. valstīm), kā arī darbaspēks tur ir krietni lētāks.
- **Ražošanā augsts roku darbs.** Tā kā darbs ir pie ražošanas līnijām un tas nav automatizēts, tad ļoti daudz ražošanā tiek izmantots roku darbs, piemēram, blīvju ievietošana kannu vāciņos tiek veikta ar rokām, tāpat arī uzlīmes tiek līmētas ar rokām, kā arī katrs uzgalis tiek iepakots ar rokām utt.
- **Ietekme no pāris lieliem klientiem.** Ja lieli klienti izvēlēšies atradīs izdevīgākus piegādātājus, SIA VALPRO var rasties problēmas ar peļņas rādītājiem, jo uzņēmums ir atkarīgs no lielajiem klientiem un to pasūtījumiem.
- **Nespēja palielināt tirgus daļu jau apgūtajās valstīs.** Diemžēl valstīs, kurās uzņēmums pašlaik darbojas, ir iegūta tirgus daļa, kuru nevar palielināt, jo ir ienākuši *lētie* konkurenti, kuri piedāvā krietni lētāk tāda paša veida produkciju.
- **Neprognozējams ražošanas apjoms.** Ražošanas apjoms gadu gaitā ir tikai nojaušams. Tas nav precīzi zināms, jo klientiem bieži pasūtījumu apjoms mainās, līdz ar to uzņēmums lielā mērā ir atkarīgi ne tikai no klientiem, bet arī no to pasūtījuma apjoma un līdz ar to arī ražošanas apjoma. Ražošana mazos apjomos noteikti samazinātu peļņas rādītājus.

- **Nepietiekamas jaudas.** SIA VALPRO ražotne darbojas tuvu pilnai kapacitātei, kas neļauj būtiski palielināt ražošanas apjomus.
- **Tehnoloģisko iekārtu novecošana.** SIA VALPRO specializējas individuālu pasūtījumu veikšanā, tehnoloģijas ir attiecīgi jāpielāgo, tādējādi tiek mainīts ražošanas plāns. Šādas izmaiņas ir saistītas ar papildus izmaksām gan tehnoloģiju, gan atbilstošu speciālistu piesaistes ziņā, jo jaunu produktu ražošana noved pie jaunu tehnoloģiju iegādes.

SIA VALPRO iespējas:

- **Vēl neesošu jaunu tirgu iekarošana.** Tā kā uzņēmums lielā mērā ir atkarīgs no klientiem un ražošanas apjomiem, uzņēmumam pastāvīgi jāmeklē jaunas iespējas attīstīties un kā viena no iespējām noteikti ir jaunu tirgu iekarošana.
- **Jaunu produktu ieviešana tirgū.** Ņemot vērā, ka uzņēmumam ir vairāki cehi, tam ir iespēja ieviest jaunus produktus, kuri tiek ražoti no metāla, tādējādi apgūstot jaunu tirgus daļu un iegūstot jaunus klientus.
- **Konkurentu izstāšanās no tirgus.** Konkurentu samazinājums viennozīmīgi ļautu ieņemt viņu vietu un palielināt tirgu.
- **Stratēģiskas sadarbības formas veidošana ar kādu no klientiem vai jauni sadarbības partneri – kopīgi iegūstos lielāku tirgus daļu.** Diviem lieliem gigantiem kopā uzsākt sadarbību ir ļoti grūti, jo katrs uzņēmums vēlētos izmantot savu stratēģisko pieeju peļņas gūšanai, tādēļ noteikti būtu svarīgi meklēt mazus, bet tirgū zināmus spēlētājus un uzsākt kopīgu darbību, tādējādi kopīgi paplašinot tirgu.
- **Ķīnas produkcijas importa mazināšanās Eiropā.** Viennozīmīgi lētie Ķīnas *pakaļdarinājumi* ieņem nozīmīgu vietu tirgū un tās produkcijas mazināšanās dotu iespēju daudziem uzņēmumiem konkurēt arī ar cenām, jo Ķīnas *lēto* produktu dēļ cenas uzņēmumiem ir bijušas jāsamazina vai jānotur vienā līmenī, aizmirstot par to celšanu.
- **Tirgus tendence – atgriežas pie kvalitatīvām vērtībām.** Ja sabiedrībā pieaugtu nozīme kvalitātei, ļoti daudz uzņēmumu iegūtu no tā un varētu paaugstināt cenas, taču pašlaik tas nav iespējams, jo daudziem kvantitāte ir svarīgāka par kvalitāti. Laika gaitā gan šī tirgus tendence varētu kļūt par *trendu*.
- **Jaunu tehnoloģiju ieviešana.** Jaunu un avancētāku tehnoloģiju ieviešana dotu iespēju uzsākt ne tikai jaunu produktu ražošanu, bet arī samazināt daļu no pastāvīgajām izmaksām.
- **ES fondu apguve.** Šī iespēja noteikti būtu sasaistāma ar likumdošanu, ieviešot īpašu ES fondu atbalstu uzņēmumiem, kuri ir lielie nodokļu maksātāji un kuri ir orientēti arī uz sabiedrības izglītošanu.

SIA VALPRO draudi:

- **Metāla un citu ražošanā nepieciešamo materiālu cenu straujš pieaugums.** Pieaugot izejvielām un materiāliem, pieaugtu arī produktu pašizmaksa, kuras rezultātā uzņēmums visdrīzāk ciestu zaudējumus, tas vairs nevar palielināt cenas pie pašreizējiem apstākļiem, jo ir pietiekami daudz Ķīnas (un ne tikai) uzņēmumu, kas pārdod tāda paša veida produkciju par krietni zemākām cenām.
- **Piegādātāju izstāšanās no tirgus.** Uzņēmums ļoti daudzas izejvielas un materiālus iegādājas pa tiešo no piegādātājiem Eiropā. Ja kāds no piegādātājiem izstātos, būtu nepieciešams meklēt citus piegādātājus, un tas noteikti būtiski palielinātu izmaksas.
- **Kvalitātes kļūdas.** Tā kā ražošanā tiek izmantots roku darbs, saprotams, ka kvalitātes kļūdas pastāvēs un no tā nevar izvairīties, jo pastāv cilvēciskais faktors.
- **Aizstājējproduktu parādīšanās tirgū.** Aizstājējproduktu palielināšanās ir tikpat nevēlama, cik Ķīnas *lētie* produkti, jo tie kropļo tirgu.
- **Pasaules ekonomiskās situācijas pasliktināšanās.** Pie apstākļiem, kad sāksies lejupslīde, metālapstrādes un mašīnbūves nozare un visi tai pieskaitāmie uzņēmumi viennozīmīgi cietīs zaudējumus, jo nav pirmās nepieciešamības preces.
- **Nelabvēlīgas likuma izmaiņas, nodokļu sloga paaugstināšana.** Paaugstinoties nodokļiem, uzņēmumam būs lielāks nodokļu slogs un peļņas samazināšanās. Turklāt, ja tiks ieviesti dažādi eksporta vai importa nodokļi vai aizliegumi, tas būtiski var ietekmēt uzņēmumu, jo lielākoties visa produkcija tiek eksportēta, bet izejvielas un materiāli importēti no lētākām valstīm.
- **Valūtas svārstības.** Uzņēmums sadarbojas ar gandrīz 40 valstīm, un visās kā oficiālā naudas vienība nav eiro, šo sadarbības valstu valūtu svārstības ietekmētu uzņēmuma peļņas rādītājus.
- **Jaunu, zemāku cenu konkurentu parādīšanās tirgū.** Tādi jau pašlaik ir ļoti daudz, bet papildus šādu konkurentu parādīšanās liktu vēl uzņēmumam samazināt produktu cenu, kā rezultātā uzņēmumam tas būtu nerentabli.
- **Algu līmeņa paaugstināšanās Latvijas tirgū, paaugstinot ražošanas darba izmaksas.** Tā kā Latvija ir ES dalībvalsts, tad saprotams, ka algas līmeni jāpalielina līdz Eiropas līmenim. Diemžēl algas līmeņa paaugstināšanās nepalielina produktivitāti.
- **Šauras specializācijas profesionāļu trūkums.** Ņemot vērā, ka uzņēmumam nepieciešami augsti kvalificēti darbinieki un tādu ir maz, uzņēmums var izjust augsti kvalificētu darbinieku trūkumu.
- **Klientu pirktspējas samazināšanās.** Samazinoties klientu pirktspējai, samazināsies arī produktu pieprasījums, kas likumsakarīgi ietekmēs arī peļņas rādītājus.

- **Energoresursu kāpums.** Tā kā visos cehos tiek izmantoti energoresursi tehnoloģiju darbībai, tad straujš energoresursu kāpums negatīvi ietekmēs uzņēmuma peļņas rādītājus.
- **Ierobežots noieta tirgus.** Ja kādā no eksporta valstīm tiks uzlikts *embargo*, uzņēmums var ciest milzīgus zaudējumus, jo uzņēmums 89% no produkcijas eksportē uz citām valstīm.

Lai noskaidrotu finanšu speciālista viedokli par saimnieciskās darbības ietekmējošajiem faktoriem un attīstības perspektīvām, tika izveidota intervija (skatīt 21. pielikumu) un intervēta SIA VALPRO uzņēmuma finanšu analītiķe G. Cīrule 2019. gada 11. aprīlī.

Kā visaktuālāko problēmu nozarē un arī SIA VALPRO uzņēmumā finanšu analītiķe min kvalificēta darbaspēka trūkumu. Trūkst gan inženiertehniskie darbinieki, gan arī citi darbinieki: virpotāji, štancētāji utt. Daļa kvalificētu darbinieku ir aizgājuši un vispār Latvijā ir ļoti maz kvalificētu darbinieku, kas varētu strādāt metālapstrādes un mašīnbūves nozarē. Jāsaka gan, ka bieži arī kvalificēts darbinieks bez uzņēmuma iekšējās apmācības nav spējīgs uzsākt strādāt uzņēmumā, līdz ar to uzņēmumiem ir nepieciešams ļoti daudz laika un resursu, lai apmācītu jaunus darbiniekus. Diemžēl jaunapmācītie darbinieki nedaudz pastrādā, iegūst pieredzi un aizbrauc no Latvijas uz, piemēram, Vāciju, paņemot līdzī vēl savus pazīstamos no uzņēmumiem. Turklāt bieži metālapstrādes un mašīnbūves uzņēmumos darbs mēdz būt fiziski grūts un vienvēidīgs, un ļoti daudzi nespēj strādāt vienvēidīgu un fiziski smagu darbu. Neskatoties uz to, šī brīža situācija nozarē ir ļoti laba un rādītāji ir augšupejoši. Finanšu analītiķe pieļauj, ka tuvākajā laikā krasi kritumi nav gaidāmi.

Par saimnieciskās darbības ietekmējošajiem faktoriem finanšu analītiķe min vienu – būtiskāko: darbaspēks. Problēma ir ļoti izteikta un uzņēmums paliek mazāk konkurētspējīgs, jo ir spiediens uz darbaspēka izcenojumu – darbinieki grib lielāku algu, taču pašiem kvalifikācijas nav, un arī produktivitāte no algu palielināšanas nemainās. Kadru mainībai uzņēmumā ir ļoti augsts procents, un tas sastāda aptuveni 25-30% no ražošanas darbiniekiem. Darbaspēka cenas aug un arī izejmateriālu cenas aug, un uzņēmumam jābūt vienā līmenī ar Eiropu, turklāt vēl jāpārspēj arī Ķīnas konkurenti, kuriem ir lēts darbaspēks, materiāli utt. Vienīgais, ar ko SIA VALPRO var konkurēt, ir kvalitāte, serviss, īsās piegādes. Uzņēmumā ir ļoti daudz roku darbs, tāpēc fiziskā noturība ražošanas darbiniekiem ir ļoti nepieciešama. Diemžēl jaunieši šādu noslodzi izturēt nevar. Vislabākie darbinieki ir pirmspensijas vecuma sievietes.

Šis uzņēmuma darbību ietekmējošais faktors (augsta kadru mainība) ir daļēji arī viena no uzņēmuma attīstības problēmām, jo uzņēmums nespēj nodrošināt uzņēmumā darba vietas ar kvalificētiem darbiniekiem. Lai novērstu augsto kadru mainību, autore iesaka SIA VALPRO rīkot konkursu uz darba vietām, kas sastāvētu no vairākām kārtām, rezultātā pārbaudot gan fizisko, gan psiholoģisko noturību un pieņemot darbā strādātgrībošus un strādātspējīgus

darbiniekus. Pastāv iespēja, ka kadru mainība būtu mazāka un līdz ar to uzņēmums droši varētu apmācīt jaunos darbiniekus, nebaidoties, ka darbinieki pēc pāris dienām pārdomās.

Kā otru iespēju autore saredz uzņēmumam apgūt jaunas teritorijas industriālajos reģionos citās pilsētās, izveidojot SIA VALPRO ražotnes – cehus, tādējādi veicinot ražošanas aktivitāti un jaunas darba vietas, jo autorei ir zināms, ka darbinieki, kuri vēlētos strādāt SIA VALPRO, ir no citām pilsētām, līdz ar to kā viena no kvalificēta darba trūkuma problēmām minama arī uzņēmuma atrašanās vieta.

Jautāta, vai uzņēmumam ir padomā jauni attīstības virzieni, finanšu analītiķe sākotnēji pastāsta, kā pašreizējie uzņēmuma attīstības virzieni ir:

- 1) kannas un kannu aksesuāri,
- 2) ugunsdzēsības aparāti, korpusi, aksesuāri,
- 3) inspekcijas dienests, kas apkoj gāzes balonus.

Finanšu speciāliste atklāj: “Ja paskatās 3. virziena ieņēmumus, tie ir nelieli, taču pieaugoši, līdz ar to mēs uz to skatāmies kā uz biznesa virzienu.” Pašlaik uzņēmums apkopj ne tikai Latvijas gāzes balonus, bet arī gāzes balonus no Somijas, Igaunijas, Lietuvas, Norvēģijas. Kannu, korpusu un aksesuāru virzienos uzņēmums jau ir pietiekami spēcīgs un ir pašlaik atzīts kā lielākais kannu ražotājs Eiropā, līdz ar to neredz šajos virzienos iespēju attīstīties.

Ja uzņēmums sevi salīdzina ar gigantu GLORIA Polijā, tad SIA VALPRO ir ļoti specifisks ugunsdzēsības aparātu ražošanā, jo GLORIA ir ļoti milzīgs uzņēmums un līnijā ražo tikai viena veida un izmēra ugunsdzēsības aparātus, taču SIA VALPRO ražo dažāda izmēra, materiāla u.tml. produktus, līdz ar to ir gigantiem strauji priekšā, tāpēc nesaredz šajā virzienā nekādu attīstību. Uzņēmums strādā uz to, lai būtu elastīgi – saražotu un piegādātu īsā laikā. SIA VALPRO pieļauj iespēju būt kā piegādātāji lielajiem ugunsdzēsību aparātu ražotājiem, ražojot tiem nepieciešamās noteikta veida detaļas – tikai vāciņus vai tikai korpusus vai ugunsdzēsības aparātu apakšas, jo telpas un resursi tam ir. Uzņēmums visu laiku skatās un meklē tirgū, ko vēl no metālapstrādes spēj saražot. Pašlaik uzņēmums ir jaunu produktu / pakalpojumu, kas saistīti ar metālapstrādi, meklēšanas procesā.

Autore secina, ka SIA VALPRO pastāv gan finansiāla rakstura problēmas, gan arī saimnieciskās darbības ietekmējošie faktori, līdz ar to hipotēze *SIA VALPRO ir finansiāla rakstura problēmas, kas traucētu sabiedrības turpmāko attīstību* apstiprinās.

SECINĀJUMI

Pamatojoties uz darbā veikto pētījumu un tā rezultātiem, autore ir nonākusi pie šādiem galvenajiem secinājumiem:

1. Finanšu pārskata sastāvdaļas atkarīgas no sabiedrības lieluma – vai sabiedrība ir mikro, maza, vidēja vai liela.
2. Atkarībā no finanšu analīzes mērķa var izdalīt vairākus analīzes veidus: ekspresdiagnostika, uzņēmuma finansiālās darbības novērtējums, investīciju pamatojuma sagatavošana.
3. Veicot finanšu analīzi, var izmantot vairākas analīzes metodes: attīstības tendenču analīze, pārskatu lasīšana, horizontālā analīze, vertikālā analīze, finanšu koeficientu analīze (kapitāla struktūras, rentabilitātes, likviditātes, aktīvu aprites rādītāji). Finanšu analīze palīdz uzņēmuma vadītājiem veiksmīgāk pieņemt lēmumus, kas var ietekmēt turpmāko attīstību.
4. SIA VALPRO ir viens no lielākajiem metāla apstrādes uzņēmumiem Baltijas valstīs un vairāk nekā 55 gadus piedāvā augstākās kvalitātes metāla produktus un metāla apstrādes pakalpojumus klientiem visā pasaulē. Tas ir arī viens no Latvijas vadošajiem eksporta uzņēmumiem, kas 2018. gadā 89% saražoto produktu piedāvāja vairāk nekā 35 valstīs un nodarbināja 360 darbiniekus.
5. Kopš 2013. gada līdz 2018. gadam SIA VALPRO bilance ir pieaugusi par 12.78%, kas liecina par nemitīgu uzņēmuma attīstību un paplašināšanos. Šo gadu laikā ir pieaudzis arī neto apgrozījums par 41.89% un pārskata gada peļņa – par 68.17%
6. 2017. gadā SIA VALPRO par vairāk nekā 50% samazinājās pašu kapitāls, jo tika atdalītas SIA VALPRO kapitāla daļas un pievienotas M-VATS uzņēmumam. SIA VALPRO pamatdarbība ir kannu un korpusu ražošana un gāzes balonu apkope, taču paralēli tam notiek atsevišķu sabiedrību vai daļu iegāde, kas saistīta ar viņu pamatbiznesu.
7. Aizņemto un pašu kapitāla koeficients atbilst normas robežām SIA VALPRO uzņēmumā. 2013. gadā koeficients bija 0.65, taču līdz 2018. gadam samazinājās līdz 0.55. 2017. gadā ir samazinājusies pārskata gada peļņa, kas ir atstājusi mazāku ietekmi, bet galvenais faktors, kas ir ietekmējis pašu kapitāla līdzdalības koeficientu, ir pašu kapitāla daļu samazinājums par vairāk nekā 50%.
8. SIA VALPRO ir zems manevrēšanas koeficients – 2013. gadā tas bija 0.14 un līdz 2018. gadam samazinājās līdz 0.12. Tas saistīts ar kredītlīniju, kuru uzņēmums izmanto jebkurā mirklī, aizņemoties naudas līdzekļus no SWEDBANK.
9. Kopējais likviditātes rādītājs SIA VALPRO uzņēmumā ir zem noteiktajām robežām (tas svārstījās no 1.35 2013. gadā līdz 1.22 2018. gadā).
10. Komerčiālā rentabilitāte SIA VALPRO 2013. gadā bija 6.52% un līdz 2018. gadam pieauga līdz 7.73%. Uzņēmuma rentabilitāte atkarīga no specifiskiem darījumiem. Rentabilitātes

atšķiras pa produktu grupām. Būtībā rentabilitāte ir komplekss lielums, kas atkarīgs no tā, kādi produkti tiek tirgoti, kāda ir cenu politikas atbilstība izmaksu pieaugumam, cik daudz sameklēti jauni klienti un kādi apjomi tiek saražoti utt.

11. SIA VALPRO ražošanas krājumu dienu skaits variēja no 41.18 (42) 2013. gadā un nokritās līdz 36.84 (37) dienām 2018. gadā. Ņemot vērā, ka ražošanas krājumi tiek atjaunoti pēc vairāk nekā mēneša, krājumu apjoms ir milzīgs. Ir pieņemts lēmums iepirkt lielākās partijās par krietni izdevīgākām cenām un turēt noliktavās, kā arī izdevīgāk pat ir izmantot kredītlīniju, lai samaksātu par iepirktajiem pirkumiem, nekā pirkt mazākās partijās izejvielas un materiālus par dārgākām cenām.
12. SIA VALPRO uzņēmumā pircēju un pasūtītāju parādu aprites dienu skaits bija salīdzinoši apmierinošs – 2013. gadā tās bija 25 un 2018. gadā samazinājās līdz 18. Uzņēmums regulāri vērtē pircēju un pasūtītāju parādu kavētos maksājumu apjomus, un komunicē ar klientiem, kā arī gandrīz pilnībā risku nosedz ar faktoringu. Šāds pircēju un pasūtītāju parādu dienu un summu samazinājums saistīts arī ar stingrākiem debitoru nosacījumiem, tādējādi novēršot risku, ka parāds netiks savalaicīgi atdots.
13. Parādu piegādātājiem un darbuuzņēmējiem dienu skaits SIA VALPRO pieauga no 31 2013. gadā līdz 33 2018. gadā. Jebkurā gadījumā uzņēmumam ir iespēja maksāt arī vēlāk, jo lielākoties visi piegādātāji noteikuši maksāšanas termiņu 60 dienas.
14. SIA VALPRO uzņēmuma pārskata gada neto naudas plūsma no 2013. gada līdz 2018. gadam būtiski svārstījās. 2013. gadā tā bija -10 931€, no 2014. gada līdz 2016. gadam pieauga, taču 2017. gadā samazinājās līdz -936 733€. Tas saistīts ar pamatdarbības naudas plūsmas samazinājumu. 2018. gadā neto naudas plūsma bija pozitīva, sastādot 178 108€.
15. SIA VALPRO bankrota iestāšanās varbūtība pēc veiktajām vairāku zinātnieku teorijām ir maz ticama.
16. 2018. gadā mašīnbūves un metālapstrādes nozare nodrošināja 18% no kopējās apstrādes rūpniecības apgrozījuma un 23% no kopējā preču eksporta.
17. Līdz pat 2008. gada nogalei mašīnbūve un metālapstrāde bija viens no visstraujāk augošajiem sektoriem Latvijā, uzrādot vidēji ap 20% ikgadēju pieaugumu. Ražošanas apjomi globālās ekonomiskās krīzes dēļ Latvijā 2009. gadā samazinājās par aptuveni 40%, ietekmējot praktiski visas apakšnozares. Kopš 2010. gada sākuma nozarē ir atsākusies izaugsme.
18. SIA VALPRO uzņēmuma finanšu gads sākas 1. oktobrī un beidzas nākošā gada 30. septembrī, savukārt konkurentu – SIA ARA KALNOZOLS un SIA KENNER – finanšu gads sākas 1. janvārī un beidzas 31. decembrī, tāpēc koeficientu un citu rādītāju aprēķiniem dati atšķiras pa vienu ceturksni, līdz ar to nevar precīzi salīdzināt šos rādītājus, bet var vērtēt tikai aptuvenu tendenci.

19. 2013. gadā SIA ARA KALNOZOLS nodrošinātības ar tīrajiem līdzekļiem koeficients bija negatīvs: -0.01 jeb -1%, kas nozīmē, ka no pašu līdzekļiem nebija iespējams finansēt apgrozāmos līdzekļus. SIA KENNER uzņēmumam 2016. gadā šis rādītājs samazinājās līdz -0.07. Uzņēmumi apgrozāmos līdzekļus finansē no aizņēmumiem. Kredītu informācijas birojs SIA KENNER uzņēmumu atzina par finansiāli stabilu uzņēmumu, apgalvojot, ka uzņēmumam ir laba kredītvēsture un pārvaldība. Arī SIA VALPRO šis rādītājs ir zems, jo uzņēmums izmanto iepriekš minēto SWEDBANK kredītlīniju.
20. SIA KENNER gadu gaitā krietni samazinājās neto apgrozījums, kas saistīts ar produktu pieprasījuma samazināšanos, jo uzņēmums ražo specifiskus produktus – programmējamos darba galdus un ūdens augstspiediena iekārtas. Rezultātā samazinājās arī produktu pašizmaksa, tāpēc arī SIA KENNER komerciālā rentabilitāte 2017. gadā uzņēmuma samazinājās līdz 7.01%. SIA ARA KALNOZOLS 2014. gadā strādāja ar zaudējumiem – neto apgrozījums bija krietni sarucis specifisko produktu un pakalpojumu pasūtījumu samazināšanās dēļ, rezultātā arī rentabilitāte bija negatīva. Ja salīdzina ar 2016. gadu, tad arī 2017. gadā neto apgrozījums SIA ARA KALNOZOLS uzņēmumā samazinājās, kas arī saistīts ar pasūtījumu un pakalpojumu pieprasījuma samazināšanos. SIA VALPRO komerciālā rentabilitāte 2017. gadā nedaudz pārsniedza SIA KENNER komerciālo rentabilitāti, attiecīgi SIA VALPRO tā bija 7.73%.
21. SIA KENNER uzņēmumā pēdējos gados finanšu cikls ir samazinājies, jo samazinājās ražošanas krājumu dienas (2013.g. – 2.74, 2017.g. – 2.45). SIA ARA KALNOZOLS ir ļoti liels ražošanas krājumu dienu skaits (2013.g. – 1174.31, 2017.g. – 720.64), kas ietver gan izejvielas, gan nepabeigto produkciju, līdz ar to finanšu cikls ir neefektīvs. SIA VALPRO finanšu cikla garums ir samazinājies no 35 dienām 2013. gadā līdz 22 dienām 2017. gadā. Kopš 2013. gada samazinājās gan ražošanas krājumu dienu skaits, gan debitoru dienu skaits, taču pieauga kreditoru dienu skaits.
22. SIA VALPRO, salīdzinot ar konkurentiem, ir vislabākais finanšu stāvoklis. SIA KENNER finanšu stāvoklis gadu gaitā uzlabojas. Arī SIA ARA KALNOZOLS finanšu stāvoklis sāk lēnām uzlaboties, jo uzņēmums ir sācis piedāvāt produktus un pakalpojumus ne tikai Latvijas robežās, bet arī citās Eiropas valstīs.
23. SVID analīze liecina, ka SIA VALPRO savā darbības laikā ir ieguvis ilggadēju pieredzi, kas ir viena no uzņēmuma stiprajām pusēm. Pastāvīgi attīstoties tehnoloģijām, uzņēmums ražo augstas kvalitātes produktus, ir stabils un augošs, tajā strādā kvalificēti darbinieki. Gadu gaitā uzņēmums ir atpazīstams ļoti daudzos tirgos gan ar augsto produktu kvalitāti, gan uz klienta individuālām vajadzībām vērstu pieeju, pielāgojot individualizētus produktus un ātri piegādājot tos klientiem jebkādos apjomos izdevīgo loģistikas risinājumu dēļ. Uzņēmums pat ir starptautiski patentējis degvielas kannu sprūdu. Uzņēmumam ir izveidots savs ražošanas

aprīkojuma izgatavošanas iecirknis, kur pēc uzņēmuma vajadzībām inženiertehniskie darbinieki projicē ražošanas aprīkojumu, kuru tālāk arī paši saražo.

24. SIA VALPRO attīstībai pašlaik traucē augstās ražošanas izmaksas, nespēja konkurēt ar lētākiem produktiem, rezultātā jau apgūtajās valstīs nav iespējams palielināt tirgus daļu, kā arī ražošanā tiek izmantots augsts roku darbs. Uzņēmums ir atkarīgs no lielajiem klientiem un to pasūtījumiem, kuru ražošanas apjoms nav prognozējams. Ražotne darbojas tuvu pilnai kapacitātei, kas neļauj būtiski palielināt ražošanas apjomus. Uzņēmums specializējas individuālu un pavisam jaunu produktu pasūtījumu veikšanā, līdz ar to jaunu produktu ražošana noved pie jaunu tehnoloģiju iegādes, kas jāmin pie uzņēmuma vāmajām pusēm.
25. SIA VALPRO draudus var radīt metāla un citu ražošanā nepieciešamo materiālu cenu straujš pieaugums, piegādātāja izstāšanās no tirgus, kvalitātes kļūdas, aizstājējproduktu parādīšanās tirgū, pasaules ekonomiskās situācijas pasliktināšanās, nelabvēlīgas likuma izmaiņas, valūtas svārstības, jaunu, zemāku cenu konkurentu parādīšanās tirgū, algu līmeņa paaugstināšanās Latvijas tirgū, paaugstinot ražošanas darba izmaksas, šauras specializācijas profesionāļu trūkums, klientu pirktpējas samazināšanās, energoresursu kāpums, ierobežots noieta tirgus.
26. SIA VALPRO kā iespējas saredz vēl neesošu jaunu tirgu iekarošanu, jaunu produktu ieviešanu tirgū, konkurentu izstāšanos no tirgus, stratēģiskas sadarbības formas veidošanu ar kādu no klientiem, ar kuriem kopīgi iegūtu lielāku tirgus daļu. Viennozīmīgi Ķīnas lētās produkcijas importa mazināšanās Eiropā krietni atvieglotu pašreizējo konkurenci, kā arī atgriežoties pie kvalitatīvām vērtībām uzņēmums tikai iegūtu. Jaunu tehnoloģiju ieviešana un ES fondu apguve papildus palīdzētu uzņēmumam attīstīties.
27. Visaktuālākā problēma nozarē un SIA VALPRO ir kvalificēta darbaspēka trūkums. Trūkst gan inženiertehniskie darbinieki, gan arī citi darbinieki: virpotāji, štancētāji utt. Bieži metālapstrādes un mašīnbūves uzņēmumos darbs mēdz būt fiziski grūts un vienveidīgs, un ļoti daudzi nespēj strādāt šāda veida darbu. Pie saimnieciskās darbības ietekmējošajiem faktoriem pieskaitāms darbaspēka trūkums. Problēma ir ļoti izteikta un uzņēmums paliek mazāk konkurētspējīgs, jo ir spiediens uz darbaspēka izcenojumu – darbinieki grib lielāku algu, taču pašiem kvalifikācijas nav, un arī produktivitāte no algu palielināšanas nemainās.
28. Uzņēmumam ir daudz dažādu virzienu, kuros attīstīties turpmāk, piemēram, SIA VALPRO plāno attīstīt inspekcijas dienesta pakalpojumu sniegšanu, apkojot gāzes balonus. Tāpat SIA VALPRO pieļauj iespēju būt kā piegādātāji lielajiem ugunsdzēsību aparātu ražotājiem, ražojot tiem nepieciešamās noteikta veida detaļas.
29. Hipotēze *SIA VALPRO ir finansiāla rakstura problēmas, kas traucētu sabiedrības turpmāko attīstību* apstiprinās.

PRIEKŠLIKUMI

Pamatojieties uz darbā izvirzīto mērķi un galvenajiem pētījuma rezultātiem, darba autorei ir šādi priekšlikumi uzņēmuma attīstības sekmēšanai:

1. **SIA VALPRO uzņēmuma vadībai un īpašniekiem:** izvērtēt kredītlīnijas efektivitāti ilgtermiņā un kredītlīniju aizvietot ar ieguldījumiem, palielinot pamatkapitālu.
2. **SIA VALPRO ražošanas vadītājiem un uzņēmuma vadītājam:** rīkot konkursu uz darba vietām, kas sastāvētu no vairākām kārtām, rezultātā pārbaudot gan fizisko, gan psiholoģisko noturību un pieņemot darbā strādātgrībošus un strādātspējīgus darbiniekus, un rīkot šiem darbiniekiem speciālus kursus apmācīšanai pie iekārtām.
3. **SIA VALPRO finanšu speciālistam:** katru mēnesi (nevis reizi ceturksnī) veikt padziļinātu finanšu rādītāju analīzi un aktīvi sekot līdzi uzņēmuma saimnieciskās darbības procesu tendencēm, tādējādi nodrošinot regulāru uzņēmuma finansiālās situācijas kontroli.
4. **SIA VALPRO vadībai:** apgūt jaunas teritorijas industriālajos reģionos citās pilsētās, izveidojot SIA VALPRO ražotnes – ceļus, tādējādi veicinot ražošanas aktivitāti un jaunas darba vietas.
5. **SIA VALPRO mārketinga nodaļai:** nodrošināt jaunu klientu piesaisti ārējā tirgū, izpētot mērķa valstu tirgu, to priekšrocības un trūkumus.
6. **SIA VALPRO produktu menedžerim un mākslas skolas audzēkņiem:** rīkot dažādus konkursus jaunu produktu modelēšanai, tādējādi iegūstot idejas par inovatīvu produktu radīšanu gan jaunos, gan esošajos tirgos.
7. **SIA VALPRO grāmatvedībai:** veikt regulārākus maksājumus piegādātājiem, tas ir, maksāt piegādātājiem ik pēc 2 nedēļām, tādējādi samazinot *iesaldēto* summu apjomu.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

LR likumi

1. LR Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015.
2. LR Komerclikums, pieņemts 13.04.2000.

Statistisko datu avoti

3. CSP. *NACE: Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, 2. redakcija.*
Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/klasifikacijas/nace-2-red/kodi?search=28.29>
[skatīts 18.03.2019.]

Grāmatas

4. Abizāre, V. *Ievads uzņēmējdarbībā: mācību līdzeklis.* Rīga: RaKa, 2004. 140 lpp.
5. Altman E. I. *Corporate financial distress and bankruptcy.* John Willey & Sons, Inc., New York, USA, 1993. 384 p.
6. Altman E. I. *Predicting financial Distress of Companies: Revisiting the Z-score and ZETA Models.* Journal of Banking & Finance, July 2000. 51 p.
7. Altman, E. I. *Corporate Financial distress and bankruptcy.* John Willey&Sons, Inc, New York, 2006. 350 p.
8. Apsīte, I. *Uzņēmuma gada pārskats.* Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2003. 366 lpp.
9. Avakumovic, J., Avakumovic, J. *Method of Financial Analysis and Impact on Quality of Decision Making.* Euro Economica, 2016, Vol. 35 Issue 2, 30 p.
10. Avotiņa, I. *Uzņēmuma diagnoze: sāksim no sākuma.* Rīga: Grāmatvedība & Ekonomika, 2008. 45.-46.lpp.
11. Bednarskis, L., Paupa, V., Vaikulis, J. *Finansu pārskatu analīze.* Rīga, Latvijas Universitāte, 2005. 104 lpp.
12. Biznesa terminu skaidrojoša vārdnīcā. Rīga: Kamene, 2003. 333 lpp.
13. Drake, P. P., Fabozzi, F. J. *Analysis of Financial Statements, 3rd Edition.* New Jersey: John Wiley & Sons, 2012, 352 p.
14. Dūdele, A., Korsaka, T. *Finansu vadības pamati.* Rīga: Rasa ABC, 2001. 99 lpp.
15. Fabozzi, F.J., Peterson, P.P. *Financial Management and Analysis, 2nd Edition.* New Jersey: John Wiley& Sons, Hoboken, 2003, 1022 p.
16. Grandāne M., Martemjanova E., Mārāne I., Mežaraupe V., Soopa A. *Finanšu grāmatvedība.* Rīga: Izdevniecība RaKa, 2004. 169 lpp.
17. Ivanova, O. *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti.* Rīga: Merkūrijs LAT, 2004. 211 lpp.
18. Januška, M. *Mūsdienu prasības bilances kontu uzskaitē un analīzē.* Rīga: SIA Merkūrijs LAT, 2004. 169 lpp.

19. Jaunzeme, J. *Starptautiskie finanšu pārskatu standarti: mācību materiāli*. Ventspils, Ventspils Augstskola, 2013. 150 lpp.
20. Joma, S. *Mazā biznesa kurss: mācību līdzeklis*. Rīga: Jumava, 2002. 330 lpp.
21. Korsaka, T., Raņķevica, V. *Ievads grāmatvedībā*. Rīga, LV komercbanku asociācija KMC, 2006. 266 lpp.
22. Leibus I., Grigorjeva R., Jesemčika A., Svarinska A. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga, SIA Izglītības soļi, 2004. 246 lpp.
23. Leibus, I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Grāmatvedības pamati uzņēmumos*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2014. 191 lpp.
24. Leibus, I., Pētersone, I., Jesemčika, A., Svarinska, A., Grigorjeva, R. *Finanšu grāmatvedība*. Rīga: Lietišķās informācijas Dienests, 2016. 326 lpp.
25. Ludboržs, A. *Finanšu grāmatvedība tirdzniecībā*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2003. 282 lpp.
26. Praude, V. *Finanšu instrumenti: ieguldījumi, darījumi, analīze, 2. sējums*. Rīga, Izdevniecība „Burtene”, 2010. 487 lpp.
27. Rurāne M. *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas un biznesa augstskola, 2006. 383 lpp.
28. Rurāne M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga, Turības mācību centrs, 1997. 254 lpp.
29. Rurāne, M. *Finanšu pārvaldība*. Rīga: Latvijas izglītības fonds, 2001. 281 lpp.
30. Rurāne, M. *Finanšu menedžments: mācību grāmata*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 383.lpp.
31. Rurāne, M. *Uzņēmuma finanses: mācību līdzeklis*. Rīga: Jumava, 2007. 266 lpp.
32. Saksonova, S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. “Info Tilts”, 2012. 313 lpp.
33. Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga: SIA Merkūrijs LAT, 2011. 225 lpp.
34. Strēle, I. *Finanšu plānošana uzņēmumā*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 2009. 105 lpp.
35. Šneidere, R. *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*. Lietišķās informācijas dienests. Rīga, 2009. 232 lpp.
36. Zelgalve, E. *Finanšu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā: mācību līdzeklis*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002. 51 lpp.
37. Ковалев, В.В. *Финансовый анализ: методы и процедуры*. Москва: Финансы и статистика, 2002, 560 с.
38. Савицкая Г.В. *Анализ хозяйственной деятельности предприятия :учебник*. Москва: ИНФРА-М, 2004. 705 с.

Elektroniskie informācijas avoti

39. CSP. *Komersantu finansiālie un finanšu analīzes rādītāji.* Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/uznemumi/uznemejdarbibas-finanses/tabulas/metadati-komersantu-finansialie-un-finansu> [skatīts 16.03.2019.]
40. CSP. *Statistikā izmantotie termini un to skaidrojumi.* Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/termini?tid&page=11> [skatīts 29.01.2019.]
41. Digitālā biznesa rokasgrāmata, Finanšu pārskati, pieejams: <http://rokasgramata.lv/vadiba/finansu-parskati/> [skatīts 28.01.2019]
42. Eiropas Komisija, CIRCABC, Starptautiskie grāmatvedības standarti, *1. starptautiskais grāmatvedības standarts, Finanšu pārskatu sniegšana,* pieejams: https://circabc.europa.eu/d/d/workspace/SpacesStore/53cb8820-3fa4-4e70-b970-68ffb569691d/IFRS%20Consolidated%20annex_lv.pdf [skatīts 27.03.2019.]
43. Kenner. *Par mums.* Pieejams: <http://www.kenner.lv/par-kenner/par-mums/> [skatīts 11.03.2019.]
44. Kredītu informācijas birojs. *Stiprākais Latvijā 2017.* Pieejams: <http://www.kib.lv/stiprakais-latvija/stiprakais-latvija-2017/> [skatīts 24.04.2019.]
45. LIAA. *INOVATĪVĀS DARBĪBAS PAMATELEMENTI. Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem (Otrais papildinātais izdevums).* Rīga: LIAA, 2007. 21.lpp. Pieejams: http://www.liaa.gov.lv/files/liaa/attachments/31_inovativas_darbibas_pamatelementi.pdf [skatīts 20.03.2019.]
46. LURSOFT. *Ara Kalnozols 2013. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&ident=990785520> [skatīts 11.03.2019.]
47. LURSOFT. *Ara Kalnozols 2014. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&ident=990942057> [skatīts 11.03.2019.]
48. LURSOFT. *Ara Kalnozols 2015. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991111256> [skatīts 11.03.2019.]
49. LURSOFT. *Ara Kalnozols 2016. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991260811> [skatīts 11.03.2019.]
50. LURSOFT. *Ara Kalnozols 2017. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991412414> [skatīts 11.03.2019.]
51. LURSOFT. *Kenner 2013. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&ident=990754163> [skatīts 11.03.2019.]
52. LURSOFT. *Kenner 2014. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&ident=990930605> [skatīts 11.03.2019.]
53. LURSOFT. *Kenner 2015. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991007728> [skatīts 11.03.2019.]

54. LURSOFT. *Kenner 2016. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991198090> [skatīts 11.03.2019.]
55. LURSOFT. *Kenner 2017. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991374878> [skatīts 11.03.2019.]
56. LURSOFT. *M-VATS, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/uznemuma-izzina/m-vats?!=LV> [skatīts 05.04.2019.]
57. LURSOFT. *Valpro 2013. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPSCAN&lang=lv&id=3587399> [skatīts 20.02.2019.]
58. LURSOFT. *Valpro 2014. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPSCAN&lang=lv&id=4148936> [skatīts 20.02.2019.]
59. LURSOFT. *Valpro 2015. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPSCAN&lang=lv&id=5125688> [skatīts 20.02.2019.]
60. LURSOFT. *Valpro 2016. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991155398> [skatīts 20.02.2019.]
61. LURSOFT. *Valpro 2017. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991300114> [skatīts 20.02.2019.]
62. LURSOFT. *Valpro 2018. gada pārskats.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/exec?act=URGPVID&lang=lv&ident=991441239> [skatīts 20.02.2019.]
63. LURSOFT: *Ara Kalnozols, SIA.* Pieejams: <https://www.lursoft.lv/gada-parskati/45403009623> [skatīts 11.03.2019.]
64. MASOC. *Par nozari.* Pieejams: <https://www.masoc.lv/nozare/par-nozari> [skatīts 11.03.2019.]
65. Tillers I. *Likviditāte un tās vadīšana Eiropas monetārajā savienībā.* Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/likviditate-un-tas-vadisana-eiropas-monetaraja-savieniba> [skatīts 04.03.2019.]
66. Top Brain Science. *Kā aprēķināt manevrēšanas koeficientu.* Pieejams: <https://lav.topbrainscience.com/3190392-how-to-calculate-the-coefficient-of-maneuverability> [skatīts 04.03.2019.]
67. VALPRO. *Sadarbības partneri.* Pieejams: <http://valpro.lv/lv/par-mums/sadarbibas-partneri.html> [skatīts 20.03.2019.]
68. Valpro. *Sociālās aktivitātes.* Pieejams: <http://valpro.lv/lv/par-mums/socialas-aktivitates.html> [skatīts 08.02.2019.]
69. Valpro. *Vēsture.* Pieejams: <http://valpro.lv/lv/par-mums/vesture.html> [skatīts 19.03.2019.]
70. Valpro. *Vizītkarte.* Pieejams: <http://Valpro.lv/lv/par-mums/vizitkarte.html> [skatīts 08.02.2019.]
- Nepublicētie materiāli**
71. VALPRO nepublicētais prezentācijas materiāls, skatīts 21.03.2019.

PIELIKUMI

Telefonintervija ar SIA VALPRO finanšu analītiķi G. Cīruli 2019. gada 4. janvārī

Labdien!

Esmu Latvijas Universitātes Maģistra programmas *Grāmatvedība un Audits* 2.kursa studente Evita Zimba un maģistra darba ietvaros veicu pētījumu “SIA VALPRO FINANŠU ANALĪZE UN ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS”. Vai Jūs, lūdzu, varētu nosaukt, Jūsprāt, lielākos SIA VALPRO konkurentus?

Atbilde:

Labdien! Nepārtraukti sekojot līdzi gan grāmatvedības un ekonomiskajām izmaiņām uzņēmumā, gan arī analizējot uzņēmuma finanšu rādītājus, lai vienmēr uzņēmumam būtu aktuālākie iespējamie rīkošanās plāni, varu droši apgalvot, ka Latvijas robežās uzņēmumus, kas darbojas mašīnbūves un metālapstrādes nozarē, mēs neuzskatām par konkurentiem, jo ražojam unikālus produktus un Latvija nav mūsu primārais tirgus, kā arī esam, tā teikt, ļoti seni, darbojamies gandrīz trīsdesmit gadus, līdz ar to grūti salīdzināt konkurentu finanšu rādītājus, jo pārsvarā visi šīs nozares uzņēmumi klasificējas kā mazie vai pat mikro uzņēmumi.

SIA VALPRO aktīvi no 2013. līdz 2018. gadam, EUR

Postenis	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
Ilgtermiņa ieguldījumi						
I. Nemateriālie ieguldījumi:						
2. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes u.tml. tiesības	4 002	4 394	2 435	10 261	9 541	6 903
I. Nemateriālie ieguldījumi kopā	4 002	4 394	2 435	10 261	9 541	6 903
II. Pamatlīdzekļi:						
1. Nekustamie īpašumi:	944 186	1 197 111	1 473 546	1 330 865	1 480 441	1 393 057
a) zemesgabali, ēkas un inženierbūves	944 186	1 197 111	1 473 546	1 330 865	1 480 441	1 393 057
5. Tehnoloģiskās iekārtas un ierīces.	856 923	881 197	1 183 381	1 195 059	1 037 430	980 455
6. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs.	163 595	209 146	251 880	260 039	276 282	303 048
7. Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas.	240 462	263 059	192 274	142 695	121 030	692 730
8. Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	9 488	54 594	2 305	12 343	0	122 240
II. Pamatlīdzekļi kopā	2 214 654	2 605 107	3 103 386	2 941 001	2 915 183	3 491 530
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi:						
1. Līdzdalība radniecīgo sabiedrību kapitālā.	2 507 954	604 072	3 993 318	3 640 472	1 327 226	1 477 226
2. Aizdevumi radniecīgajām sabiedrībām.	208 707	0	21 000	90 630	214 190	554 060
3. Līdzdalība asociēto sabiedrību kapitālā.	680 100	2 188 346	680 100	680 100	680 100	680 100
5. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi	28 500	28 500	28 500	0	0	0
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā	3 425 261	2 820 918	4 722 918	4 411 202	2 221 516	2 711 386
Ilgtermiņa ieguldījumi kopā	5 643 917	5 430 419	7 828 739	7 362 464	5 146 240	6 209 819
Apgrozāmie līdzekļi						
I. Krājumi:						
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli.	838 964	1 040 812	878 934	738 467	932 546	1 088 563
2. Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi.	165 543	175 103	131 503	150 823	258 073	271 266
3. Gatavie ražojumi un preces pārdošanai.	117 014	70 054	94 319	74 129	122 133	98 543
4. Avansa maksājumi par krājumiem.	721	20 786	17 391	9 224	21 535	1 122
I. Krājumi kopā	1 122 242	1 306 755	1 122 147	972 643	1 334 287	1 459 494
II. Debitori:						
1. Pircēju un pasūtītāju parādi.	799 096	814 620	762 284	815 407	786 343	781 171
2. Radniecīgo sabiedrību parādi.	0	0	0	0	0	574
3. Asociēto sabiedrību parādi.	40 654	32 034	40 243	28 751	26 811	16 906
4. Citi debitori.	223 970	196 334	105 731	161 477	446 727	147 313
6. Īstermiņa aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai.	300 001	0	0	150 000	0	250 000
7. Nākamo periodu izmaksas.	6 834	6 362	16 018	12 886	10 167	10 618
8. Uzkrātie ieņēmumi.	23 502	3 679	2 204	3 925	33 123	7 547
II. Debitori kopā	1 394 057	1 053 029	926 480	1 172 446	1 303 171	1 214 129
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi:						
3. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi kapitālos.	285	285	285	285	0	0
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi kopā	285	285	285	285	0	0
IV. Nauda.	435 931	779 539	914 479	1 570 213	633 480	811 588
Apgrozāmie līdzekļi kopā	2 952 515	3 139 608	2 963 391	3 715 587	3 270 938	3 485 211
BILANCE	8 596 432	8 570 027	10 792 130	11 078 051	8 417 178	9 695 030

SIA VALPRO pasīvi no 2013. līdz 2018. gadam, EUR

Postenis	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
Pašu kapitāls:						
1. Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls).	4 763 775	4 763 775	4 800 000	4 800 000	2 300 000	2 300 000
5. Rezerves:	-289 832	-289 832				
6. Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi	289 832	289 832	443 620	962 734	1 226 162	1 733 880
7. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	767 858	1 029 845	1 038 114	1 169 628	997 692	1 291 343
Pašu kapitāls kopā	5 531 633	5 793 620	6 281 734	6 932 362	4 523 854	5 325 223
Uzkrājumi:						
3. Citi uzkrājumi	37 319	37 319	37 319	0	0	0
Uzkrājumi kopā	37 319	37 319	37 319	0	0	0
Ilgtermiņa kreditori:						
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm.	650 464	604 250	1 630 636	1 172 674	857 143	1 199 342
4. Citi aizņēmumi.	936	10 500	65 382	54 058	57 730	39 865
13. Nākamo periodu ieņēmumi.	123 274	245 114	376 504	299 551	228 359	272 063
Atliktā nodokļa saistības	65 936	62 157	81 120	93 800	0	0
Ilgtermiņa kreditori kopā	840 610	922 021	2 153 642	1 620 083	1 143 232	1 511 270
Īstermiņa kreditori:						
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm.	736 914	287 926	516 471	457 531	315 531	203 519
4. Citi aizņēmumi.	1 605	5 556	27 465	30 855	38 599	53 978
5. No pircējiem saņemtie avansi.	33 309	19 292	31 632	8 672	233 165	332 598
6. Parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem.	775 930	852 683	961 815	990 441	1 215 690	1 261 762
9. Parādi asociētajām sabiedrībām.	0	0	1 940	590	959	850
10. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.	107 865	111 291	117 260	214 313	135 571	149 863
11. Pārējie kreditori.	102 127	98 086	125 122	141 630	146 293	172 052
12. Nākamo periodu ieņēmumi.	72 928	64 627	91 200	83 136	77 507	64 775
13. Neizmaksātās dividendes.	26	26	26	26	26	0
14. Uzkrātās saistības.	356 166	377 580	446 504	598 412	586 751	619 140
Īstermiņa kreditori kopā	2 186 870	1 817 067	2 319 435	2 525 606	2 750 092	2 858 537
Kreditori kopā	3 027 480	2 739 088	4 473 077	4 145 689	3 893 324	4 369 807
BILANCE	8 596 432	8 570 027	10 792 130	11 078 051	8 417 178	9 695 030

SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķins no 2013. līdz 2018. gadam, EUR

Postenis	30.09.2013	30.09.2014	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018
1. Neto apgrozījums.	11 769 315	11 719 554	12 574 554	14 705 137	13 979 696	16 699 301
b) no citiem pamatdarbības veidiem	11 769 315	11 719 554	12 574 554	14 705 137	13 979 696	16 699 301
2. Pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa, pārdoto preču vai sniegto pakalpojumu iegādes izmaksas	9 858 928	9 858 178	10 429 449	11 729 209	11 814 955	13 841 533
3. Bruto peļņa vai zaudējumi.	1 910 387	1 861 376	2 145 105	2 975 928	2 164 741	2 857 768
4. Pārdošanas izmaksas.	744 966	694 796	796 351	892 727	885 346	1 204 369
5. Administrācijas izmaksas.	421 194	362 295	355 633	343 972	388 743	431 244
6. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.	94 766	120 432	117 951	158 478	109 072	98 145
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas.	48 220	150 885	33 022	68 657	40 162	9 885
8. Ieņēmumi no līdzdalības:	48 947	386 528	146 797	229 526	136 502	21 505
a) no radniecīgajām sabiedrībām				132 776	0	0
b) asociēto sabiedrību kapitālā				96 750	64 515	21 505
c) citu sabiedrību kapitālā				0	71 987	0
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi:	83 675	6 632	4 196	19 684	14 336	25 213
a) no radniecīgajām sabiedrībām				2 580	4 565	11 737
b) no citām personām				17 104	9 771	13 476
11. Ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas.			0	632 611	8 246	0
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas.	53 453	46 725	62 726	65 909	50 580	47 819
b) citām personām	53 453	46 725	62 726	65 909	50 580	47 819
13. Peļņa vai zaudējumi pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa	869 942	1 120 267	1 166 317	1 379 740	1 051 574	1 309 314
14. Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu.	102 084	90 422	100 761	197 432	53 882	17 971
15. Peļņa vai zaudējumi pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas	767 858	1 029 845	1 065 556	1 182 308	997 692	1 291 343
16. Ieņēmumi vai izmaksas no atliktā nodokļa aktīvu vai saistību atlikumu izmaiņām	0	0	-27 442	-12 680	0	0
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi.	767 858	1 029 845	1 038 114	1 169 628	997 692	1 291 343

SIA VALPRO aktīva posteņu horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %

Postenis	Izmaiņas %					
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2013
Ilgtermiņa ieguldījumi						
I. Nemateriālie ieguldījumi:						
2. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes u.tml. tiesības	+9.80	-44.58	+321.40	-7.02	-27.65	+72.49
I. Nemateriālie ieguldījumi kopā	+9.80	-44.58	+321.40	-7.02	-27.65	+72.49
II. Pamatlīdzekļi:						
1. Nekustamie īpašumi:	+26.79	+23.09	-9.68	+11.24	-5.90	+47.54
a) zemesgabali, ēkas un inženierbūves	+26.79	+23.09	-9.68	+11.24	-5.90	+47.54
5. Tehnoloģiskās iekārtas un ierīces.	+2.83	+34.29	+0.99	-13.19	-5.49	+14.42
6. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs.	+27.84	+20.43	+3.24	+6.25	+9.69	+85.24
7. Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas.	+9.40	-26.91	-25.79	-15.18	+472.36	+188.08
8. Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	+475.40	-95.78	+435.49	-100.00		+1188.36
II. Pamatlīdzekļi kopā	+17.63	+19.13	-5.23	-0.88	+19.77	+57.66
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi:						
1. Līdzdalība radniecīgo sabiedrību kapitālā.	-75.91	+561.07	-8.84	-63.54	+11.30	-41.10
2. Aizdevumi radniecīgajām sabiedrībām.	-100.00		+331.57	+136.33	+158.68	+165.47
3. Līdzdalība asociēto sabiedrību kapitālā.	+221.77	-68.92	0.00	0.00	0.00	0.00
5. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi	0.00	0.00	-100.00			-100.00
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā	-17.64	+67.42	-6.60	-49.64	+22.05	-20.84
Ilgtermiņa ieguldījumi kopā	-3.78	+44.16	-5.96	-30.10	+20.67	+10.03
Apgrozāmie līdzekļi						
I. Krājumi:						
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli.	+24.06	-15.55	-15.98	+26.28	+16.73	+29.75
2. Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi.	+5.77	-24.90	+14.69	+71.11	+5.11	+63.86
3. Gatavie ražojumi un preces pārdošanai.	-40.13	+34.64	-21.41	+64.76	-19.32	-15.79
4. Avansa maksājumi par krājumiem.	+2782.94	-16.33	-46.96	+133.47	-94.79	+55.62
I. Krājumi kopā	+16.44	-14.13	-13.32	+37.18	+9.38	+30.05
II. Debitori:						
1. Pircēju un pasūtītāju parādi.	+1.94	-6.42	+6.97	-3.56	-0.66	-2.24
2. Radniecīgo sabiedrību parādi.						
3. Asociēto sabiedrību parādi.	-21.20	+25.63	-28.56	-6.75	-36.94	-58.41
4. Citi debitori.	-12.34	-46.15	+52.72	+176.65	-67.02	-34.23
6. Īstermiņa aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai.	-100.00			-100.00		-16.67
7. Nākamo periodu izmaksas.	-6.91	+151.78	-19.55	-21.10	+4.44	+55.37
8. Uzkrātie ieņēmumi.	-84.35	-40.09	+78.09	+743.90	-77.22	-67.89
II. Debitori kopā	-24.46	-12.02	+26.55	+11.15	-6.83	-12.91
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi:						
3. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi kapitālos.	0.00	0.00	0.00	-100.00		-100.00
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi kopā	0.00	0.00	0.00	-100.00		-100.00
IV. Nauda.	+78.82	+17.31	+71.71	-59.66	+28.12	+86.17
Apgrozāmie līdzekļi kopā	+6.34	-5.61	+25.38	-11.97	+6.55	+18.04
BILANCE	-0.31	+25.93	+2.65	-24.02	+15.18	+12.78

SIA VALPRO pasīva posteņu horizontālā analīze no 2013. līdz 2018. gadam, %

Postenis	Izmaiņas %					
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2013
Pašu kapitāls:						
1. Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls).	0.00	+0.76	0.00	-52.08	0.00	-51.72
5. Rezerves:	0.00	-100.00				-100.00
6. Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi	0.00	+53.06	+117.02	+27.36	+41.41	+498.24
7. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	+34.12	+0.80	+12.67	-14.70	+29.43	+68.17
Pašu kapitāls kopā	+4.74	+8.43	+10.36	-34.74	+17.71	-3.73
Uzkrājumi:						
3. Citi uzkrājumi	0.00	0.00	-100.00			-100.00
Uzkrājumi kopā	0.00	0.00	-100.00			-100.00
Ilgtermiņa kreditori:						
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm.	-7.10	+169.86	-28.08	-26.91	+39.92	+84.38
4. Citi aizņēmumi.	+1021.79	+522.69	-17.32	+6.79	-30.95	+4159.08
13. Nākamo periodu ieņēmumi.	+98.84	+53.60	-20.44	-23.77	+19.14	+120.70
Atliktā nodokļa saistības	-5.73	+30.51	+15.63	-100.00		-100.00
Ilgtermiņa kreditori kopā	+9.68	+133.58	-24.77	-29.43	+32.19	+79.78
Īstermiņa kreditori:						
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm.	-60.93	+79.38	-11.41	-31.04	-35.50	-72.38
4. Citi aizņēmumi.	+246.17	+394.33	+12.34	+25.10	+39.84	+3263.12
5. No pircējiem saņemtie avansi.	-42.08	+63.96	-72.58	+2588.71	+42.64	+898.52
6. Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem.	+9.89	+12.80	+2.98	+22.74	+3.79	+62.61
9. Parādi asociētajām sabiedrībām.			-69.59	+62.54	-11.37	
10. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.	+3.18	+5.36	+82.77	-36.74	+10.54	+38.94
11. Pārējie kreditori.	-3.96	+27.56	+13.19	+3.29	+17.61	+68.47
12. Nākamo periodu ieņēmumi.	-11.38	+41.12	-8.84	-6.77	-16.43	-11.18
13. Neizmaksātās dividendes.	0.00	0.00	0.00	0.00	-100.00	-100.00
14. Uzkrātās saistības.	+6.01	+18.25	+34.02	-1.95	+5.52	+73.83
Īstermiņa kreditori kopā	-16.91	+27.65	+8.89	+8.89	+3.94	+30.71
Kreditori kopā	-9.53	+63.31	-7.32	-6.09	+12.24	+44.34
BILANCE	-0.31	+25.93	+2.65	-24.02	+15.18	+12.78

**SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķina horizontālā analīze no 2013. līdz 2018.
gadam, %**

Posteņa nosaukums	Izmaiņas %					
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2013
1. Neto apgrozījums.	-0,42	+7,30	+16,94	-4,93	+19,45	+41,89
2. Pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa	-0,01	+5,79	+12,46	+0,73	+17,15	+40,40
3. Bruto peļņa vai zaudējumi.	-2,57	+15,24	+38,73	-27,26	+32,01	+49,59
4. Pārdošanas izmaksas.	-6,73	+14,62	+12,10	-0,83	+36,03	+61,67
5. Administrācijas izmaksas.	-13,98	-1,84	-3,28	+13,02	+10,93	+2,39
6. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.	+27,08	-2,06	+34,36	-31,18	-10,02	+3,57
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas.	+212,91	-78,11	+107,91	-41,50	-75,39	-79,50
8. Ieņēmumi no līdzdalības:	+689,69	-62,02	+56,36	-40,53	-84,25	-56,06
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi:	-92,07	-36,73	+369,11	-27,17	+75,87	-69,87
11. Ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas.	0,00	0,00		-98,70	-100,00	
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas.	-12,59	+34,25	+5,07	-23,26	-5,46	-10,54
13. Peļņa vai zaudējumi pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa	+28,77	+4,11	+18,30	-23,78	+24,51	+50,51
14. Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu.	-11,42	+11,43	+95,94	-72,71	-66,65	-82,40
15. Peļņa vai zaudējumi pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas	+34,12	+3,47	+10,96	-15,61	+29,43	+68,17
16. Ieņēmumi vai izmaksas no atliktā nodokļa aktīvu vai saistību atlikumu izmaiņām	0,00	0,00	-53,79	-100,00	0,00	0,00
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi.	+34,12	+0,80	+12,67	-14,70	+29,43	+68,17

SIA VALPRO bilances aktīva posteņu procentuālais sadalījums no 2013. līdz 2018. gadam

Postenis	Izmaiņas %					
	2013.09.30	2014.09.30	2015.09.30	2016.09.30	2017.09.30	2018.09.30
Ilgtermiņa ieguldījumi						
I. Nemateriālie ieguldījumi:						
2. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes u.tml. tiesības	0,05	0,05	0,02	0,09	0,11	0,07
I. Nemateriālie ieguldījumi kopā	0,05	0,05	0,02	0,09	0,11	0,07
II. Pamatlīdzekļi:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Nekustamie īpašumi:	10,98	13,97	13,65	12,01	17,59	14,37
a) zemesgabali, ēkas un inženierbūves	10,98	13,97	13,65	12,01	17,59	14,37
5. Tehnoloģiskās iekārtas un ierīces.	9,97	10,28	10,97	10,79	12,33	10,11
6. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs.	1,90	2,44	2,33	2,35	3,28	3,13
7. Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas.	2,80	3,07	1,78	1,29	1,44	7,15
8. Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	0,11	0,64	0,02	0,11	0,00	1,26
II. Pamatlīdzekļi kopā	25,76	30,40	28,76	26,55	34,63	36,01
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Līdzdalība radniecīgo sabiedrību kapitālā.	29,17	7,05	37,00	32,86	15,77	15,24
2. Aizdevumi radniecīgajām sabiedrībām.	2,43	0,00	0,19	0,82	2,54	5,71
3. Līdzdalība asociēto sabiedrību kapitālā.	7,91	25,53	6,30	6,14	8,08	7,01
5. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi	0,33	0,33	0,26	0,00	0,00	0,00
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā	39,85	32,92	43,76	39,82	26,39	27,97
Ilgtermiņa ieguldījumi kopā	65,65	63,37	72,54	66,46	61,14	64,05
Apgrozāmie līdzekļi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
I. Krājumi:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli.	9,76	12,14	8,14	6,67	11,08	11,23
2. Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi.	1,93	2,04	1,22	1,36	3,07	2,80
3. Gatavie ražojumi un preces pārdošanai.	1,36	0,82	0,87	0,67	1,45	1,02
4. Avansa maksājumi par krājumiem.	0,01	0,24	0,16	0,08	0,26	0,01
I. Krājumi kopā	13,05	15,25	10,40	8,78	15,85	15,05
II. Debitori:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Pircēju un pasūtītāju parādi.	9,30	9,51	7,06	7,36	9,34	8,06
2. Radniecīgo sabiedrību parādi.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
3. Asociēto sabiedrību parādi.	0,47	0,37	0,37	0,26	0,32	0,17
4. Citi debitori.	2,61	2,29	0,98	1,46	5,31	1,52
6. Īstermiņa aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai.	3,49	0,00	0,00	1,35	0,00	2,58
7. Nākamo periodu izmaksas.	0,08	0,07	0,15	0,12	0,12	0,11
8. Uzkrātie ieņēmumi.	0,27	0,04	0,02	0,04	0,39	0,08
II. Debitori kopā	16,22	12,29	8,58	10,58	15,48	12,52
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi kapitālos.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
III. Īstermiņa finanšu ieguldījumi kopā	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IV. Nauda.	5,07	9,10	8,47	14,17	7,53	8,37
Apgrozāmie līdzekļi kopā	34,35	36,63	27,46	33,54	38,86	35,95
BILANCE	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

SIA VALPRO bilances pasīva posteņu procentuālais sadalījums no 2013. līdz 2018. gadam

Postenis	Izmaiņas %					
	2013.09.30	2014.09.30	2015.09.30	2016.09.30	2017.09.30	2018.09.30
Pašu kapitāls:						
1. Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls).	55,42	55,59	44,48	43,33	27,33	23,72
5. Rezerves:	-3,37	-3,38	0,00	0,00	0,00	0,00
6. Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi	3,37	3,38	4,11	8,69	14,57	17,88
7. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	8,93	12,02	9,62	10,56	11,85	13,32
Pašu kapitāls kopā	64,35	67,60	58,21	62,58	53,75	54,93
Uzkrājumi:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Citi uzkrājumi	0,43	0,44	0,35	0,00	0,00	0,00
Uzkrājumi kopā	0,43	0,44	0,35	0,00	0,00	0,00
Ilgtermiņa kreditori:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm.	7,57	7,05	15,11	10,59	10,18	12,37
4. Citi aizņēmumi.	0,01	0,12	0,61	0,49	0,69	0,41
13. Nākamo periodu ieņēmumi.	1,43	2,86	3,49	2,70	2,71	2,81
Atliktā nodokļa saistības	0,77	0,73	0,75	0,85	0,00	0,00
Ilgtermiņa kreditori kopā	9,78	10,76	19,96	14,62	13,58	15,59
Īstermiņa kreditori:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm.	8,57	3,36	4,79	4,13	3,75	2,10
4. Citi aizņēmumi.	0,02	0,06	0,25	0,28	0,46	0,56
5. No pircējiem saņemtie avansi.	0,39	0,23	0,29	0,08	2,77	3,43
6. Parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem.	9,03	9,95	8,91	8,94	14,44	13,01
9. Parādi asociētajām sabiedrībām.	0,00	0,00	0,02	0,01	0,01	0,01
10. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.	1,25	1,30	1,09	1,93	1,61	1,55
11. Pārējie kreditori.	1,19	1,14	1,16	1,28	1,74	1,77
12. Nākamo periodu ieņēmumi.	0,85	0,75	0,85	0,75	0,92	0,67
13. Neizmaksātās dividendes.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14. Uzkrātās saistības.	4,14	4,41	4,14	5,40	6,97	6,39
Īstermiņa kreditori kopā	25,44	21,20	21,49	22,80	32,67	29,48
Kreditori kopā	35,22	31,96	41,45	37,42	46,25	45,07
BILANCE	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

SIA VALPRO peļņas vai zaudējumu aprēķina procentuālais sadalījums no 2013. līdz 2018. gadam

Posteņa nosaukums	Izmaiņas %					
	2013.09.30	2014.09.30	2015.09.30	2016.09.30	2017.09.30	2018.09.30
1. Neto apgrozījums.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
2. Pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa	83,77	83,77	82,94	79,76	84,52	82,89
3. Bruto peļņa vai zaudējumi.	16,23	16,23	17,06	20,24	15,48	17,11
4. Pārdošanas izmaksas.	6,33	6,33	6,33	6,07	6,33	7,21
5. Administrācijas izmaksas.	3,58	3,58	2,83	2,34	2,78	2,58
6. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.	0,81	0,81	0,94	1,08	0,78	0,59
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas.	0,41	0,41	0,26	0,47	0,29	0,06
8. Ieņēmumi no līdzdalības:	0,42	0,42	1,17	1,56	0,98	0,13
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi:	0,71	0,71	0,03	0,13	0,10	0,15
11. Ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas.	0,00	0,00	0,00	4,30	0,06	0,00
12. Procentu maksājumi u.tml. izmaksas.	0,45	0,45	0,50	0,45	0,36	0,29
13. Peļņa vai zaudējumi pirms UIN	7,39	7,39	9,28	9,38	7,52	7,84
14. Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu.	0,87	0,87	0,80	1,34	0,39	0,11
15. Peļņa vai zaudējumi pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas	6,52	6,52	8,47	8,04	7,14	7,73
16. Ieņēmumi vai izmaksas no atliktā nodokļa aktīvu vai saistību atlikumu izmaiņām	0,00	0,00	-0,22	-0,09	0,00	0,00
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi.	6,52	6,52	8,26	7,95	7,14	7,73

SIA ARA KALNOZOLS aktīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR

Rādītājs	2013.12.31	2014.12.31	2015.12.31	2016.12.31	2017.12.31
3. Ilgtermiņa ieguldījumi nomātajos pamatlīdzekļos	37222	36506	36585	39772	42695
5. Tehniskās iekārtas un ierīces	57329	51931	47951	23494	19180
6. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	750	897	931	1553	2208
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	95301	89334	85467	64819	64083
4. Aizdevumi asociētajām (saistītajām) sabiedrībām	-	64	0	-	-
6. Pārējie aizdevumi un citi ilgtermiņa debitori	238	-	-	260	151
III. ILGTERMIŅA FINANŠU IEGULDĪJUMI KOPĀ	238	64	0	260	151
ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI KOPĀ	95539	89398	85467	65079	64234
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	35027	35027	86	86	10652
2. Nepabeigtie ražojumi	111848	132906	58279	-	-
2. Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi	-	-	-	54579	54579
4. Avansa maksājumi par krājumiem	828	828	828	5583	828
I. KRĀJUMI KOPĀ	147703	168761	59193	60248	66059
1. Pircēju un pasūtītāju parādi	172	3000	200	0	-
4. Citi debitori	23297	21654	2188	79	196
7. Nākamo periodu izmaksas	287	191	173	202	215
II. DEBITORI KOPĀ	23756	24845	2561	281	411
IV. NAUDA	2315	137	244	842	98
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI KOPĀ	173774	193743	61998	61371	66568
AKTĪVA BILANCE	269313	283141	147465	126450	130802

SIA ARA KALNOZOLS pasīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR

Rādītājs	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
1. Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	2846	2844	2844	2844	2844
3. Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve	65765	65765	65765	60074	51465
6. Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi	22910	22445	10921	24174	27322
7. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	-464	-11525	23253	3148	6194
PAŠU KAPITĀLS KOPĀ	91057	79529	102783	90240	87825
4. Citi aizņēmumi	2846	20610	7852	10402	2536
6. Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	-	-	-	578	591
ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	2846	20610	7852	10980	3127
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	6518	6216	5827	4509	6687
4. Citi aizņēmumi	10579	10505	7367	398	50
5. No pircējiem saņemtie avansi	156546	151532	12000	14465	28930
6. Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	0	326	3404	655	1276
10. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	1123	922	1148	1298	1126
11. Pārējie kreditori	645	13470	7084	3862	1734
14. Uzkrātās saistības	-	31	0	43	47
ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	175410	183002	36830	25230	39850
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	178256	203612	44682	36210	42977
PASĪVA BILANCE	269313	283141	147465	126450	130802
Darbinieku skaits	5	5	6	5	5

SIA ARA KALNOZOLS peļņas vai zaudējumu aprēķins no 2013. līdz 2017. gadam, EUR

Rādītājs	2013.12.31	2014.12.31	2015.12.31	2016.12.31	2017.12.31
1. Neto apgrozījums	61699	22195	74088	85951	51849
b) no citiem pamatdarbības veidiem	-	-	-	85951	51849
2. Pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa, pārdoto preču vai sniegto pakalpojumu iegādes izmaksas	-45909	-16576	-72160	-66544	-31987
3. Bruto peļņa vai zaudējumi	15790	5619	1928	19407	19862
5. Administrācijas izmaksas	-18208	-15657	-21778	-24084	-22850
6. Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	2417	375	117898	9313	10559
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	-462	-1862	-74795	-1488	-1377
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	0	-	-	-	-
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	0	-	-	-	-
14. Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	-464	-11525	23253	-	-
17. Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	-464	-11525	23253	-	-
13. Peļņa vai zaudējumi pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa	-	-	-	3148	6194
15. Peļņa vai zaudējumi pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas	-	-	-	3148	6194
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	-464	-11525	23253	3148	6194

SIA KENNER aktīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR

Rādītājs	2013.12.31	2014.12.31	2015.12.31	2016.12.31	2017.12.31
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	0	0	31406	0	0
1.Nekustamie īpašumi:	0	0	0	31406	31406
a) zemesgabali, ēkas un inženierbūves	0	0	0	31406	31406
5.Tehnoloģiskās iekārtas un ierīces	38455	27388	39272	24530	16670
6.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	12338	7626	4226	2494	1026
7.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	6088	6089	7958	8794	7954
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	56881	41103	82862	67224	57056
ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI KOPĀ	56881	41103	82862	67224	57056
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	1534	265	13409	1655	978
2.Nepabeigtie ražojumi	0	14925	0	0	0
4.Avansa maksājumi par krājumiem	727	2775	677	7	49
I. KRĀJUMI KOPĀ	2261	17965	14086	1662	1027
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	90294	77534	39089	31880	38486
4.Citi debitori	2066	356	7825	2869	679
6.Īstermiņa aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai	55065	0	27600	0	0
7.Nākamo periodu izmaksas	364	336	442	332	485
II. DEBITORI KOPĀ	147789	78226	74956	35081	39650
IV. NAUDA	26494	46562	29518	10195	12286
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI KOPĀ	176544	142753	118560	46938	52963
AKTĪVA BILANCE	233425	183856	201422	114162	110019

SIA KENNER pasīvi no 2013. līdz 2017. gadam, EUR

Rādītājs	2013.12.31	2014.12.31	2015.12.31	2016.12.31	2017.12.31
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	2846	2846	2813	2813	2813
2.Akciju (daļu) emisijas uzceļojums	0	0	0	33	33
f) pārējās rezerves.	0	0	33	0	0
REZERVES KOPĀ	0	0	33	0	0
6.Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi	0	34693	101372	28395	48484
7.Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	154693	66679	27023	20090	22017
PAŠU KAPITĀLS KOPĀ	157539	104218	131241	51331	73347
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	0	0	16817	11894	6970
11.Atliktā nodokļa saistības	3611	2441	2986	869	537
ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	3611	2441	19803	12763	7507
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	0	0	4823	4924	4924
4.Citi aizņēmumi	0	0	0	0	0
5.No pircējiem saņemtie avansi	4949	26179	29946	10531	12771
6.Parādi piegādātājiem un darbuizpildītājiem	31095	1196	5739	4486	3661
10.Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	31320	15281	6552	1243	2689
11.Pārējie kreditori	1955	3681	3186	3262	3042
13.Neizmaksātās dividendes	0	0	0	25350	1930
14.Uzkrātās saistības	2955	20725	132	272	148
ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	72275	77197	50378	50068	29165
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	75886	79638	70181	62831	36672
PASĪVA BILANCE	233425	183856	201422	114162	110019

SIA KENNER peļņas vai zaudējumu aprēķins no 2013. līdz 2017. gadam, EUR

Rādītājs	2013.12.31	2014.12.31	2015.12.31	2016.12.31	2017.12.31
1. Neto apgrozījums	746750	468117	401030	314453	314108
b) no citiem pamatdarbības veidiem	0	0	0	314453	314108
2. Pārdotās produkcijas ražošanas pašizmaksa, pārdoto preču vai sniegto pakalpojumu iegādes izmaksas	-432344	-283883	-263375	-185389	-200352
3. Bruto peļņa vai zaudējumi	314406	184234	137655	129064	113756
4. Pārdošanas izmaksas	-115502	-91966	-87841	-92541	-75136
5. Administrācijas izmaksas	-15266	-13061	-12418	-11966	-12237
6. Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	0	0	0	228	0
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	-1618	-624	-3324	-2179	-183
12. Procentu maksājumi un tam līdzīgas izmaksas	0	0	-332	-387	-290
b) no citām personām	0	0	0	-387	-290
14. Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	182021	78583	33740	0	0
17. Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	182021	78583	33740	0	0
13. Peļņa vai zaudējumi pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa	0	0	0	22219	25910
14. Uzņēmumu ienākumu nodoklis par pārskata gadu	-27289	-13074	-6172	-4246	-4224
15. Peļņa vai zaudējumi pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas	0	0	0	17973	21686
16. Ieņēmumi vai izmaksas no atliktā nodokļa aktīvu vai saistību atlikumu izmaiņām	-38	1170	-545	2117	331
18. Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	154693	66679	27023	20090	22017

Mašīnbūves un metālapstrādes nozares rādītāji no 2013. līdz 2017. gadam

Rādītājs	Gadi				
	2017	2016	2015	2014	2013
Uzņēmumu skaits	54.00	58.00	52.00	47.00	45.00
Apgrozījums (€)	41768.50	15537.00	58106.00	33043.00	25309.00
Apgrozījuma pieaugums %	21.17	23.23	13.08	16.16	47.67
PZ pirms nodokļiem, €	-129.00	-110.00	74.67	0.00	0.00
PZ pēc nodokļiem, €	-179.00	-110.00	74.67	0.00	0.00
EBIT (Peļņa pirms nodokļiem un procentu maksājumiem), €	-129.00	-110.00	74.67	0.00	0.00
Pašu kapitāls, €	1271.00	2112.50	2988.00	2846.00	1618.00
Aktīvi, €	70870.00	51259.00	75683.00	34792.00	32947.00
Vispārējais Apgrozāmo līdzekļu koeficients (Current ratio) = $\frac{\text{Apgrozāmie līdzekļi}}{\text{Īstermiņa parādi}}$, koeficients	1.01	0.99	1.19	1.12	0.90
Maksātspēja (Equity ratio), koeficients	0.02	0.07	0.13	0.15	0.03
Kapitāla atdeve = $\frac{\text{PZ pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)}}{\text{Pašu kapitāls}} * 100 \%$, koeficients	-6.72	-11.30	-2.06	-3.18	-1.00
Bruto peļņas robeža = $\frac{\text{Bruto PZ}}{\text{Neto apgrozījums}} * 100 \%$, koeficients	15.48	22.37	17.49	24.01	18.30
Aktīvu atdeve = $\frac{\text{Pārskata perioda PZ pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)}}{\text{Aktīvu bilance}} * 100 \%$, koeficients	-2.83	-1.71	0.03	0.00	0.00
Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve = $\frac{\text{Pārskata perioda PZ pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)}}{\text{Ilgtermiņa ieguldījumi}} * 100 \%$, koeficients	-2.14	-9.86	2.79	-1.99	1.20
Kreditoru aprīte dienās	334.64	334.54	283.31	407.80	381.33
Vidējais iekasēšanas periods (dienas) = $\frac{365}{\text{Pirceju un pasūtītāju debeta apgrozījums}}$, dienu skaits	52.49	51.78	41.50	52.20	70.58
Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients = $\frac{\text{Apgrozāmie līdzekļi} - \text{Krājumi}}{\text{Īstermiņa parādi}}$, koeficients	0.46	0.43	0.79	0.78	0.45
Krājumu apgrozījums = $\frac{\text{Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas}}{\text{Krājumi}}$, koeficients	2.92	2.94	2.45	2.26	3.75
Parāds pret pašu kapitālu = $\frac{\text{Kreditori}}{\text{Pašu kapitāls}}$, koeficients	0.09	0.04	0.42	0.06	0.04
Darbinieku skaits	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Apgrozījums uz vienu darbinieku, €	20355.00	15931.35	25713.17	15311.83	15130.27
Tīrā PZ uz vienu darbinieku	4.00	-1007.50	228.00	-59.38	29.13

SIA VALPRO sadarbības valstis 2019. gadā, valstu nosaukumi¹⁶⁰

SIA VALPRO sadarbības partneri 2019. gadā, sadarbības partneru nosaukumi¹⁶¹

¹⁶⁰ VALPRO prezentācijas materiāls, skatīts 21.03.2019.

¹⁶¹ VALPRO. *Sadarbības partneri*. Pieejams: <http://valpro.lv/lv/par-mums/sadarbibas-partneri.html> [skatīts 20.03.2019.]

SIA VALPRO naudas plūsma no 2013. līdz 2018. gadam, EUR

Radītājs	2013. finanšu pārskata gads	2014. finanšu pārskata gads	2015. finanšu pārskata gads	2016. finanšu pārskata gads	2017. finanšu pārskata gads	2018. finanšu pārskata gads
PAMATDARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA						
1. Peļņa vai zaudējumi pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa	869 942	1 120 267	1 166 317	1 388 228	1 051 574	1 309 314
a) pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma korekcijas	368 820	106 608	423 629	358 075	455 076	498 468
b) nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas	2 968	2 510	2 815	5 067	6 952	7 695
h) ilgtermiņa un īstermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājuma korekcijas				600 000	8 577	3 151
c) uzkrājumu veidošana (izņemot uzkrājumus nedrošiem parādiem)	36 298	20 945	70 141	115 947	-39 122	57 965
e) ieņēmumi no līdzdalības radniecīgo sabiedrību, asociēto sabiedrību vai citu sabiedrību pamatkapitālā	-48 947	-77 400	-146 797	-229 526	-136 502	-21 505
f) ieņēmumi no pārējiem vērtspapīriem un aizdevumiem, kas veidojuši ilgtermiņa finanšu ieguldījumus	0	0	0	0	-91 523	-82 534
g) pārējie procentu ieņēmumi un tam līdzīgi ieņēmumi	-174 585	-105 027	-96 736	-19 684	-14 336	-25 213
i) procentu maksājumi un tam līdzīgas izmaksas	53 453	46 725	62 726	65 909	50 580	47 819
2. Peļņa vai zaudējumi pirms apgrozāmo līdzekļu un īstermiņa kreditoru atlikumu izmaiņu ietekmes korekcijām	1 107 949	1 114 628	1 482 095	2 316 628	1 291 276	1 788 858
a) debitoru parādu atlikumu pieaugums vai samazinājums	-98 450	18 659	147 964	-92 746	-65 903	195 270
b) krājumu atlikumu pieaugums vai samazinājums	-19 772	-184 513	184 608	149 504	-361 644	-125 207
c) piegādātājiem, darbuuzņēmējiem un pārējiem kreditoriem maksājamo parādu atlikumu pieaugums vai samazinājums	-233 557	62 283	118 489	45 562	461 114	183 312
3. Bruto pamatdarbības naudas plūsma	756 170	1 011 057	1 933 156	2 418 948	1 324 843	2 042 233
4. Izdevumi procentu maksājumiem	-53 874	-46 256	-63 943	-66 247	-50 935	-45 684
5. Izdevumi uzņēmumu ienākuma nodokļa maksājumiem	-19 590	-79 250	-57 694	-118 555	-313 470	105 851
citi	-8 505	-8 437	-8 479	-8 488	0	0
6. PAMATDARBĪBAS NETO NAUDAS PLŪSMA	674 102	877 114	1 803 040	2 225 658	960 438	2 102 400
IEGULDĪŠANAS DARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA						
1. Radniecīgo sabiedrību, asociēto sabiedrību vai citu sabiedrību akciju vai daļu iegāde	0	-1 508 246	-1 881 000	-250 000	-195 000	-150 000
2. Radniecīgo sabiedrību, asociēto sabiedrību vai citu sabiedrību akciju vai daļu pārdošana	0	2 422 135	0	37 279	0	0
3. Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu iegāde	-373 151	-790 610	-848 184	-345 665	-393 356	-1 042 561
4. Ieņēmumi no pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu pārdošanas	0	0	0	0	0	5 132
5. Izsniegtie aizdevumi	-300 001	0	-221 000	-276 530	-123 560	-759 870
6. Ieņēmumi no aizdevumu atmaksas	1 356 549	300 001	200 000	56 900	150 000	170 000
7. Saņemtie procenti	96 660	29 371	2 411	17 899	12 364	19 587
8. Saņemtās dividendes	48 947	77 400	146 797	229 526	136 502	21 505
9. IEGULDĪŠANAS DARBĪBAS NETO NAUDAS PLŪSMA	829 002	530 051	-2 600 976	-530 591	-413 050	-1 736 207
FINANSĒŠANAS DARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA						
2. Saņemtie aizņēmumi	0	410 438	1 600 000	0	0	501 193
3. Saņemtās subsīdijas, dotācijas, dāvinājumi vai ziedojumi	11 369	208 856	248 624	25 431	13 330	113 506
4. Izdevumi aizņēmumu atmaksāšanai	-283 621	-905 639	-345 069	-516 902	-457 531	-271 006
5. Izdevumi nomāta pamatlīdzekļa pirkumam	0	0	0	0	-39 920	-41 778
6. Izmaksātās dividendes	-1 229 848	-767 858	-550 000	-519 000	-1 000 000	-490 000
citi finanšu līzings maksājumi	-11 935	-9 354	-20 679	-28 862	0	0
9. FINANSĒŠANAS DARBĪBAS NETO NAUDAS	-1 514 035	-1 063 557	932 876	-1 039 333	-1 484 121	-188 085
V. Pārskata gada neto naudas plūsma	-10 931	343 608	134 940	655 734	-936 733	178 108
VI. Naudas un tās ekvivalentu atlikums pārskata gada sākumā	446 861	435 931	779 539	914 479	1 570 213	633 480
VII. Naudas un tās ekvivalentu atlikums pārskata gada beigās	435 931	779 539	914 479	1 570 213	633 480	811 588

Intervija ar SIA VALPRO finanšu analītiķi G. Cīruli 2019. gada 11. aprīlī

Labdien!

Esmu Latvijas Universitātes Maģistra programmas *Grāmatvedība un Audits* 2.kursa studente Evita Zimba un maģistra darba ietvaros veicu pētījumu “SIA VALPRO FINANŠU ANALĪZE UN ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS”. Lai noskaidrotu uzņēmuma vadības viedokli par SIA VALPRO saimnieciskās darbības ietekmējošajiem faktoriem un nākotnes attīstības perspektīvām, veicu SIA VALPRO finanšu analītiķes G.Cīrules intervēšanu.

1. Kāda, Jūsaprāt, ir šī brīža situācija mašīnbūves un metālapstrādes nozarē?

Manuprāt, situācija mašīnbūves un metālapstrādes nozarē ir ļoti laba, visi rādītāji ir augšupejoši, un līdz ar to arī metāla cenas sāk pieaugt. Diemžēl mūsu uzņēmumu cenu pieaugums izejvielām un materiāliem ietekmē negatīvi, jo esam tādā pozīcijā, ka augstāk produktu cenas celt nevaram, tāpēc ka Ķīnas lētie produkti kropļo tirgu, līdz ar to mums nākas pielāgoties. Kopumā kopš krīzes gadiem ir būtiski nozares rādītāju uzlabojumi, un tie joprojām turpina pieaugt.

2. Kādas īpašības jūs uzskatāt par spēcīgākajām savā uzņēmumā?

Noteikti jāmin produktu augstā kvalitāte, jo esam ieguvuši produkciju standartus, kas parāda, ka produkti ir izgājuši pārbaudes un ir atzīti ne tikai valsts līmenī, bet arī starptautiski par augstas kvalitātes produktiem. Tā kā uzņēmumā tiek pielietots roku darbs, uzņēmuma darbinieki pievērš uzmanību pat vissīkākajām detaļām. Esam tirgū kopš 1944. gaa, līdz ar to mūsu ilggadējā pieredze un plašais produktu klāsts ir ļāvis ieņemt patiešām lielu tirgus daļu ārpus Latvijas robežām. Sevi pozicionējam kā stabilu un augošu uzņēmumu, jo pastāvīgi meklējam jaunus klientus, lai palielinātu peļņas rādītājus, kā arī domājam par jauniem attīstības virzieniem. Tā kā mūsu uzņēmums ir ar specifisku ievirzi, tad atbalstām arī savu darbinieku un nozares speciālistu kvalifikācijas uzlabošanu – celšanu un stažēšanos, līdz ar to mūsu darbinieki ir augsti kvalificēti, un savos amatos ir profesionāļi. Tā kā produktu pieprasījums un to daudzveidība pieaug, noteikti sekojam līdzī jaunāko tehnoloģiju ieviešanai uzņēmumā, tādējādi nodrošinot savus klientus ar specifisku pasūtījumu pieņemšanu, jo produkcija visbiežāk tiek ražota pēc individuāla pasūtījuma un nav standartizēta, katrs pasūtījums tiek izvērtēts no kvalitātes un atbilstības standartu viedokļa individuāli, tādējādi mums jānodrošina elastība ražošanā. Darbojoties tirgū tik ilgi, esam ieguvuši ļoti daudz jaunu klientu un turpinām joprojām tos piesaistīt. Tirgos, kuros esam pašlaik, esam atpazīstami tieši ar savu kvalitāti un elastību. Tāpat esam starptautiski patentējuši degvielas kannu sprūdu, kas rada papildu drošību un pasargā kannu no nejaušas atvēršanās, kas ir liels sasniegums, līdz ar to noteikti jāmin pie stiprajām pusēm kā spēja radīt produktus ar augstu pievienoto vērtību. Ņemot vērā ka esam sevi

pozicionējuši kā kvalitatīvu un elastīgu uzņēmumu, spējam ātri pārorientēties uz jebkuru pieprasīto produktu, jo no tā atkarīga peļņa un jaunu klientu piesaiste, kā arī ieviest pavisam jaunus produktus pēc klientu vēlmēm, tādējādi nepārtraukti ieviešot arvien jaunus projektus jaunu produktu izstrādē. Mums pašiem uzņēmumā ir arī inženiertehniskais personāls un arī savs ražošanas aprīkojuma izgatavošanas iecirknis, lai, kā jau minēju, spējam ātri pārorientēties uz jebkuru pieprasīto produktu, tāpēc nepieciešams arī ātri reaģēt uz jebkura ražošanas aprīkojuma pieprasījuma izpildi. Svarīgi ir izpildīt ne tikai lielo klientu vēlmes, bet arī mazo klientu vēlmes, tāpēc piegādājam klientiem produkciju arī mazos apjomos un izvēlamies ātrus un izdevīgus loģistikas risinājumus, lai nodrošinātu savu priekšrocību – elastību.

3. Kas ir vājās vietas, kuras varētu traucēt uzņēmuma straujākai attīstībai?

Būtiskākā noteikti ir augstas ražošanas izmaksas, jo produktu saražošanai nepieciešamas ļoti daudz izejvielas, specifiski materiāli, kā arī dārgas tehnoloģiskās iekārtas, līdz ar to ražošanas izmaksas ir ļoti augstas, kā rezultātā augsta ir arī produktu pašizmaksa, kas savukārt daļēji nosaka arī augstu cenu šiem produktiem, taču pašlaik ir sasniegts augstākais cenu līmenis un vairs cenas pacelt nevaram, tāpēc, pieaugot ražošanas izmaksām, gaidāms peļņas samazinājums. Nespējam arī konkurēt ar lētākiem produktiem, piemēram, Ķīnu, kura sākusi ražot 1:1 mūsu produktus, un pārdod tos mūsu tirgos krietni lētāk, jo arī izejvielu un materiālu iegāde tiem ir lēta (izejvielas un materiāli tiek iegādāti no Indijas u.tml. valstīm), kā arī darbaspēks tur ir krietni lētāks. Darbs ir pie ražošanas līnijām nav automatizēts, ļoti daudz ražošanā tiek izmantots roku darbs, piemēram, blīvju ievietošana kannu vāciņos tiek veikta ar rokām, tāpat arī uzlīmes tiek līmētas ar rokām, kā arī katrs uzgalis tiek iepakots ar rokām, tāpēc kvalitāte atkarīga no darbaspēka. Tāpat mēs esam atkarīgi no lielajiem klientiem. Ja lieli klienti pazudīs vai atradīs izdevīgākus piegādātājus, mums var rasties problēmas ar peļņas rādītājiem, jo uzņēmums ir atkarīgs no lielajiem klientiem un to pasūtījumu apjomiem, līdz ar to nespējam prognozēt arī ražošanas apjomus. Protams, gadu gaitā šis ražošanas apjoms ir tikai nojaušams, un nav precīzi zināms, jo klientiem bieži pasūtījumu apjoms mainās, līdz ar to mēs lielā mērā esam atkarīgi ne tikai no klientiem, bet arī no to pasūtījumu apjoma. Ja pasūtījumi būtu mazi, būtu dārga ražošana, kas savukārt noteikti samazinātu peļņas rādītājus. Valstīs, kurās pašlaik darbojamies, esam ieguvuši tirgus daļu, kuru nevaram palielināt, jo ir ienākuši lētie konkurenti, kuri piedāvā krietni lētāk tāda paša veida produkciju. Tāpat arī viens no vājajiem punktiem ir uzņēmuma ražotņu darbošanās tuvu pilnai kapacitātei, kas neļauj būtiski palielināt ražošanas apjomus. Noteikti jāmin arī tehnoloģisko iekārtu novecošana. Tā kā specializējamies individuālu pasūtījumu veikšanā, tehnoloģijas ir attiecīgi jāpielāgo, tādējādi tiek bieži mainīts ražošanas plāns un pielāgotas tehnoloģijas. Šādas izmaiņas ir saistītas ar papildus izmaksām

gan tehnoloģiju, gan atbilstošu speciālistu piesaistes ziņā, jo jaunu produktu ražošana noved pie jaunu tehnoloģiju iegādes.

4. Kādas ir turpmākās uzņēmuma attīstības iespējas?

Tā kā lielā mērā esam atkarīgi no klientiem un pasūtījumu pieprasījumu un līdz ar to arī ražošanas apjomiem, pastāvīgi meklējam jaunas iespējas attīstīties un kā vienu no iespējām saredzam noteikti apgūt jaunus tirgus. Tāpat plānojam ieviest jaunus produktus, kuri tiek ražoti no metāla, tādējādi apgūstot pavisam jaunu tirgus daļu un iegūstot aizvien jaunus klientus. Klusībā pieļaujam, ka arī kāds no konkurentiem varētu izstāties no tirgus, jo tas viennozīmīgi ļautu ieņemt viņu vietu un palielināt tirgu. Kā iespēju pieļaujam arī sadarbību ar konkurentiem, kopīgi apvienojot mūsu tirgus un iegūstot lielāku tirgus daļu. Diemžēl arī Ķīnas lētie pakalpojumā, kuriem sāk uzlaboties kvalitāte, ieņem nozīmīgu vietu tirgū un tās produkcijas mazināšanās dotu iespēju daudziem uzņēmumiem konkurēt arī ar cenām, jo Ķīnas lēto produktu dēļ cenas uzņēmumiem ir bijušas jāsamazina vai jānotur vienā līmenī, aizmirstot par to samērīgu pacelšanu. Ja vien mēs spētu mainīt sabiedrības viedokli par to, ka nevis kvantitātei, bet kvalitātei ir nozīme, tad ļoti daudzi uzņēmumi uz to vinnētu un varētu paaugstināt cenas, jo pašlaik tas nav iespējams – daudziem kvantitāte ir svarīgāka par kvalitāti. Laika gaitā gan šī tirgus tendence varētu kļūt par trendu. Gribētos arī, lai valsts vairāk atbalsta, lielos nodokļu maksājumus samazinot – samazinot UIN vai arī piešķirot nevis 30% apmērā dotācijas no realizētajiem projektiem, bet krietni vairāk. Jaunu un diemžēl arī dārgāku tehnoloģiju ieviešana dotu iespēju uzsākt ne tikai jaunu produktu ražošanu, bet arī samazināt daļu no pastāvīgajām izmaksām, tā teikt, ieguldījums nākotnē. Tāpat arī ES būtu vēlams padomāt par atbalstu uzņēmumiem, kuri ir lieli nodokļu maksātāji un kuri ir orientēti arī uz sabiedrības izglītošanu.

5. Ar kādiem draudiem, Jūsaprāt, uzņēmums var saskarties?

Tā kā vienu no vājajiem punktiem minēju augstās ražošanas izmaksas, tad pie lielākajiem draudiem jāmin metāla un citu ražošanā nepieciešamo materiālu cenu straujš pieaugums, jo, pieaugot izejvielām un materiāliem, viennozīmīgi pieaugtu arī produktu pašizmaksa, kuras rezultātā mēs visdrīzāk ciestu zaudējumus, jo vairs nevaram palielināt cenas pie pašreizējiem apstākļiem – ir pietiekami daudz Ķīnas (un ne tikai) uzņēmumu, kas pārdod tāda paša veida produkciju par krietni zemākām cenām. Tā kā iepērkam ļoti daudzas izejvielas un materiālus no piegādātājiem Eiropā, piegādātāju izstāšanās būtu pielīdzināma katastrofai, jo būtu nepieciešams meklēt citus piegādātājus, un tas noteikti būtiski palielinātu izmaksas. Jāmin arī kvalitātes kļūdas, jo ražošanā tiek izmantots roku darbs un saprotams, ka kvalitātes kļūdas pastāvēs – no tā nevar izvairīties, galu galā cilvēki nav roboti. Arī aizstājējproduktu palielināšanās tirgū ir tikpat nevēlama, cik Ķīnas lētie produkti, jo tie kropļo tirgu. Mēs savā ziņā esam atkarīgi arī no ekonomiskā cikla. Pie apstākļiem, kad sāksies lejupslīde,

metālapstrādes un mašīnbūves nozare viennozīmīgi cietīs zaudējumus, jo nav pirmās nepieciešamības prece. Aptuveni 90% savu produkciju mēs eksportējam, tāpēc, paaugstinoties nodokļiem, uzņēmumiem būs lielāks nodokļu slogs un peļņas samazināšanās. Turklāt, ja tiks ieviesti dažādi eksporta vai importa nodokļi vai aizliegumi, tas būtiski var ietekmēt uzņēmumu, jo aptuveni 90% no visas produkcijas tiek eksportēta, bet izejvielas un materiāli importēti no lētākām valstīm. Tā kā uzņēmums sadarbojas ar gandrīz 40 valstīm, un tajās visās kā oficiālā naudas vienība nav eiro, šo sadarbības valstu valūtu svārstības ietekmētu uzņēmuma peļņas rādītājus. Arī jaunu *lētās* produkcijas konkurentu parādīšanās liktu uzņēmumam samazināt produktu cenu, kā rezultātā uzņēmumam tas būtu nerentabli. Ņemot vērā, ka Latvija ir ES dalībvalsts, tad saprotams, ka algas līmeni jāpalielina līdz Eiropas līmenim. Diemžēl algas līmeņa paaugstināšanās nepalielina produktivitāti. Mūsu uzņēmums ir ar specifisku ievirzi, tāpēc nepieciešami augsti kvalificēti darbinieki. Diemžēl tādu ir maz, līdz ar to mēs jau tagad izjūtam un nākotnē noteikti vēl pastiprinātāk izjutīsim augsti kvalificētu darbinieku trūkumu. Protams, lielā mērā arī klientu pirktspējas samazināšanās var negatīvi ietekmēt mūsu peļņas rādītājus. Tāpat jāņem vērā, ka visas tehnoloģijas darbojas vai nu uz dabasgāzi vai elektroenerģiju, un straujš energoresursu vai dabasgāzes kāpums arī var negatīvi ietekmēt peļņas rādītājus. Punktu mūsu darbībai noteikti pieliktu embargo Vācijā u.c. valstīs, uz kuriem mēs eksportējam (Somija, Lielbritānija, ASV, Itālija, Austrālija utt.), jo aptuveni 90% mēs eksportējam.

6. Kādas ir uzņēmuma aktuālākās problēmas mašīnbūves un metālapstrādes nozarē pašlaik un kā, Jūsaprāt, mašīnbūves un metālapstrādes nozare attīstīsies turpmāk?

Visaktuālākā problēma nozarē un arī mūsu uzņēmumā noteikti ir kvalificēta darbaspēka trūkums – gan inženiertehniskie darbinieki, gan arī citi darbinieki: virpotāji, štancētāji utt. Daļa kvalificētu darbinieku ir aizgājuši un vispār Latvijā ir ļoti maz kvalificētu darbinieku, kas varētu strādāt metālapstrādes un mašīnbūves nozarē. Jāsaka gan, ka bieži arī kvalificēts darbinieks bez uzņēmuma iekšējās apmācības nav spējīgs uzsākt strādāt uzņēmumā, līdz ar to uzņēmumiem ir nepieciešams ļoti daudz laika un resursu, lai apmācītu jaunus darbiniekus. Diemžēl jaunapmācītie darbinieki nedaudz pastrādā, iegūst pieredzi un aizbrauc no Latvijas uz, piemēram, Vāciju, paņemot līdzīgu vēl savus pazīstamos no uzņēmumiem. Turklāt bieži metālapstrādes un mašīnbūves uzņēmumos darbs mēdz būt fiziski grūts un vienveidīgs, un ļoti daudzi nespēj strādāt vienveidīgu un fiziski smagu darbu. Jāsaka, ka šī brīža situācija nozarē ir ļoti laba un rādītāji ir augšupejoši, domāju, ka tuvākajā laikā krasi kritumi nav gaidāmi.

7. Kādi, Jūsaprāt, pastāv saimnieciskās darbības ietekmējošie faktori uzņēmumā?

Kā jau teicu, šī problēma skar gan metālapstrādes nozari, gan arī visus nozares uzņēmumus. Darbaspēka problēma ir ļoti izteikta un uzņēmums paliek mazāk konkurētspējīgs, jo ir spiediens

uz darbaspēka izcenojumu – darbinieki grib lielāku algu, taču pašiem kvalifikācijas nav, un arī produktivitāte no algu palielināšanas nemainās. Kadru mainībai uzņēmumā ir ļoti augsts procents, un tas sastāda aptuveni 25-30% no ražošanas darbiniekiem. Darbaspēka cenas aug un arī izejmateriālu cenas aug, un mums jābūt vienā līmenī ar Eiropu, turklāt vēl jāpārspēj arī Ķīnas konkurenti, kuriem ir lēts darbaspēks, materiāli utt. Vienīgais, ar ko mēs varam konkurēt, ir kvalitāte, serviss, īsās piegādes. Uzņēmumā ir ļoti daudz roku darbs, tāpēc fiziskā noturība ražošanas darbiniekiem ir ļoti nepieciešama. Diemžēl jaunieši šādu noslodzi izturēt nevar. Vislabākie darbinieki ir pirmspensijas vecuma sievietes.

8. Vai ir padomā jauni attīstības virzieni?

Uzņēmumam ir 3 virzieni:

- 1) kannas un kannu aksesuāri,
- 2) ugunsdzēsības aparāti, korpusi, aksesuāri,
- 3) inspekcijas dienests, kas apkoj gāzes balonus.

Ja paskatās 3. virziena ieņēmumus, tie ir nelieli, taču pieaugoši, līdz ar to mēs uz to skatāmies kā uz biznesa virzienu. Pašlaik apkopjam ne tikai Latvijas gāzes balonus, bet arī Somijas, Igaunijas, Lietuvas, Norvēģijas. Kannu, korpusu un aksesuāru virzienos mēs jau esam pietiekami spēcīgi un esam pašlaik atzīts kā lielākais kannu ražotājs Eiropā, līdz ar to neredzam šajos virzienos iespēju attīstīties.

Ja mēs sevi salīdzinām ar gigantu GLORIA Polijā, tad mūsu uzņēmums ir ļoti specifisks ugunsdzēsības aparātu ražošanā, jo GLORIA ir ļoti milzīgs uzņēmums un līnijā ražo tikai viena veida un izmēra ugunsdzēsības aparātus, taču SIA VALPRO ražo dažāda izmēra, materiāla u.tml. produktus, līdz ar to esam pat gigantiem strauji priekšā, tāpēc nesaredzam šajā virzienā nekādu attīstību. Mēs strādājam uz to, lai būtu elastīgi – saražotu un piegādātu īsā laikā. Pieļaujam vēl iespēju būt kā piegādātāji lielajiem ugunsdzēsību aparātu ražotājiem, ražojot tiem nepieciešamās noteikta veida detaļas – tikai vāciņus vai tikai korpusus vai ugunsdzēsības aparātu apakšas, jo telpas un resursi mums tam ir. Protams, ka visu laiku skatāmies un meklējam tirgū, ko vēl no metālapstrādes spējam saražot. Pašlaik, tā teikt, esam meklēšanas procesā.

Maģistra darbs „SIA VALPRO FINANŠU ANALĪZE UN ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS”
izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____
(paraksts) Evita Zimba (paraksta atšifrējums) _____ (datums)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr. ekon. asoc. profesore Inta Millere _____
(paraksts) _____ (datums)

Recenzents: Dr. ekon. profesore Inga Būmane

Darbs iesniegts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studiju centrā

Dekāna pilnvarotā persona:

metodiķe _____
(paraksts) Alla Ščukina (paraksta atšifrējums) _____ (datums)

Darbs aizstāvēts _____ maģistra _____ gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____
bakalaura / maģistra / valsts (datums)

Komisijas sekretārs(e): _____
(paraksts) Ivita Faituša (paraksta atšifrējums) _____ (datums)